

НОТАРСКА КОМОРА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

број | 29

НОТАРИУС

CHAMBRE DES NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE DE MACÉDOINE

Издавач:
**НОТАРСКА КОМОРА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Главен и одговорен уредник:
Нотар **Виолета Ангеловска**

Редакциски одбор (по азбучен ред):

Нотар **Анита Адамческа,**

Проф. Д-р **Арсен Јаневски,**

Нотар **Ариф Незири,**

Нотар **Анастасија Петреска,**

Даница Ристева

Претседател на Апелационен суд Битола
во пензија

Љиљана Шопова Ивановска

Претседател на Апелационен суд Скопје

Стојанче Рибарев

Судија во Врховен суд на РМ

Хајдари Е. Шефајет

Претседател на Апелационен суд Гостивар

Адреса:

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ

бул. „8 Септември“ бр. 2/2, 1000 Скопје,

Тел.: 02 3115 816; 02 3214 448

Факс: 02 3239 150

Секретар: 078 219 867

e-mail: contact@nkrm.mk

www.nkrm.org.mk

Даночен број: МК 4030998346127

Жиро сметка: 240010000006382

УНИ БАНКА АД Скопје

Лектор:

ДАНИЕЛ МЕДАРОСКИ

Графички дизајн и техничко уредување:

СТУДИО КРУГ Скопје

Печати: **МАРИНГ Скопје**

Тираж: 350 примероци

Изнесените ставови и мислења и презентираните факти во трудовите објавени во Нотариус се на авторите и не секогаш ги одразуваат ставовите и мислењата на Издавачот

Дел од терминологијата која се користи во текстовите, специфична за проблематиката на темите во весникот, е оставена онака како што мислеа авторите, без поголема лекторска анализа.

Од лекторот

НОТАРИУС

број | 29

СОДРЖИНА

ГЛАВА I	
АКТУЕЛНИ ТЕМИ	5
КОНЦЕПТОТ НА НОВИОТ ЗАКОН ЗА НОТАРИЈАТОТ	
д-р Фиданчо Стоев, судија во пензија	7
ГЛАВА II	
СТРУЧНИ ТЕМИ	19
НОВИТЕ ПРЕДЛОЗИ ЗА РЕФОРМИ ВО КОДИФИКАЦИЈАТА	
НА МАКЕДОНСКОТО НАСЛЕДНО ПРАВО	
д-р Дејан Мицковиќ	
- Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“	
„Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје и	
д-р Ангел Ристов	
- Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“	
„Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје	21
УЛОГАТА НА НОТАРОТ И АКТУЕЛНИТЕ ПРАШАЊА НА ПРАКТИКАТА ЗА РАЗЛИЧНИТЕ	
ВИДОВИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ДАР И ДОГОВОРОТ ЗА ПОСЛУГА ВО ПРАВОТО НА	
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	
д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска,	
Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“	
„Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје	38
ГЛАВА III	
ЗАКЛУЧОЦИ И ПРАВНИ МИСЛЕЊА НА СТРУЧНИОТ СОВЕТ НА НКРМ И	
УСВОЕНИ ОД УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ	65
ЗАКЛУЧОЦИ ОД НОТАРСКИТЕ ДЕНОВИ	
одржани на 25 и 26 април 2015 година во Струга, хотел Изгрев	67
ЗАКЛУЧОК ЗА АРХИВИРАЊЕ НА ДОГОВОРИ ЗА КРЕДИТ СО ИЗВРШНА КЛАУЗУЛА	73
ПРАВНИ МИСЛЕЊА	75
ГЛАВА IV	
ИНФОРМАЦИИ ОД МЕЃУНАРОДНИОТ НОТАРИЈАТ	83
ИЗВЕШТАЈ ОД 4-ТА ПЛЕНАРНА СЕСИЈА НА КОМИСИЈАТА ЗА	
ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА (КАЕ) ПРИ УИНЛ ЗА ПЕРИОДОТ 2014-2016 ГОДИНА,	
одржана во Барселона на 20 и 21 ноември 2015 година	85

СОДРЖИНА

ИЗВЕШТАЈ ОД 28 – МА КОНФЕРЕНЦИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НОТАРИ, одржан во Салзбург, Австрија на 21-22 април 2016 година	92
ГЛАВА V	
ОДЛУКИ ОД СОБРАНИЕ НА НОТАРСКА КОМОРА НА РМ	99
ОДЛУКИ ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ НА ДИСЦИПЛИНСКИОТ СОВЕТ НА НКРМ	101
ОДЛУКА ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕН НА КОМИСИЈАТА ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД ПРИМЕНАТА НА ОДРЕДБИТЕ ОД ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ	103
ГЛАВА VI	
ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР ВО 2016 ГОДИНА	105
ПРОГРАМА ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР ВО 2016 ГОДИНА ОД СТРАНА НА КОМИСИЈАТА ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД ПРИМЕНАТА НА ОДРЕДБИТЕ ОД ЗАКОНОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ НА НКРМ	107
СПИСОК НА НОТАРИ НАД ЧИЕ РАБОТЕЊЕ ЌЕ СЕ ВРШИ НАДЗОР ОД СТРАНА НА КОМИСИЈАТА НА НКРМ	110
ГЛАВА VII	
ИНФОРМАЦИИ ЗА НОТАРИ	113
Именик на нотари	115
Именик на помошници нотари	137

Глава I

АКТУЕЛНИ ТЕМИ

КОНЦЕПТОТ НА НОВИОТ ЗАКОН ЗА НОТАРИЈАТОТ

д-р Фиданчо Стоев, судија во пензија

ВОВЕД

Новиот Закон за нотаријатот донесен на 5 април 2016 год. е објавен на 12 април (Сл. весник на РМ бр. 72/2016), а влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето, а ќе требаше да почне да се применува по 4 месеци од денот на објавувањето, а тоа значи од 20 август 2016 год., но со измена Законот (Сл. весник на РМ бр. 142/2016), ќе почне да се применува од 01.01.2017 год.

Во однос на претходните два закона - Законот за вршење на нотарските работи (Сл. весник на РМ бр. 25/1996 год.) и Законот за нотаријатот (Сл. весник на РМ бр. 55/2007 год.), овој закон освен значајни редакциски допрецизирања и подобрувања, содржи битни новини и решенија во концептот на нотаријатот како јавна служба воспоставена во правосудниот и во правниот систем на државата и како институција со јавни овластувања која функционира веќе 19 години.

Оттука може да се каже дека новините во законот утврдени во повеќе одредби имаат двојно значење и цел: прво, со низа одредби да се изврши посоодветно и појасно уредување на одделни прашања и второ, да се внесат/вградат битни новини во самиот концепт - модел на функционирање на нотарската служба со пропишување, односно внесување нови односи меѓу граѓаните и правните лица, како корисници на правни услуги, адвокатите, како задолжителни даватели на правна помош во постапките пред нотар и нотарите, како носители на јавни овластувања утврдени со закон со составување и издавање нотарски исправи.

1. ПОЈАСНО ДЕФИНИРАЊЕ НА ПОИМИТЕ НОТАРСКА СЛУЖБА, НОТАР, НОТАРСКИ ИСПРАВИ

Појасното дефинирање на основните поими нотарска служба, нотар, нотарски исправи, како дел од основните одредби на законот, е значајна и несомнено корисна новина, затоа што, познато е, во тие одредби според законодавната техника, (1) содржани се основните стожерни правни поими и принципи кои служат како основа и насока во

уредувањето на материјата на одделниот закон, во случајот тоа е материјата за нотаријатот, како институција во правниот систем на државата и (2) тие се основа и за правилно толкување и примена на конкретните одредби и норми во пооделните делови на законот.

1) Во дефинирањето на нотаријатот како јавна служба, утврдени се 2 принципа: 1) таа е независна и самостојна јавна служба во која се вршат работи од видовите на јавни овластувања врз основа на закон; и 2) нотарската служба ја вршат нотари како нејзини самостојни и независни носители. Значи јавните овластувања и нотарите како носители и вршители на тие овластувања се суштествени елементи на поимот нотарска служба (член 2).

2) Статусот на нотарот е двострано дефиниран: 1) нотарот е лице што врши јавни овластувања утврдени со закон, именувано од Министерството за правда, кое нотарката служба ја врши како единствено занимање; и 2) нотарската служба нотарот ја врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно и законито, значи врз основа на Уставот, законите, ратификуваните меѓународни договори и други прописи. Значи нотарите се и јавни службеници и самостојни носители и вршители на нотарската служба (член 3 став 1 и 3).

3) Во делокругот на нотарската служба опфатени се и се вршат следните правни работи:

- составување и издавање јавни исправи за правни работи во форма на нотарски акт;
- изјави и потврда на факти врз основа на кои се воспоставуваат права или обврски;
- донесувања на решенија во постапката за издавање нотарски платни налози, потврдување приватни исправи (солемнизација);
- издавање потврди, заверка на потпис и ракознак, на препис и на преводи;
- примање на чување исправи, на пари и предмети од вредност заради нивно предавање на други лица или органи (член 3 став 2);
- вршење доверени работи определени со закон, како што е спроведување на оставинските постапки.

4) Работите во нотарската служба се вршат (како и досега) со примена на следните начела:

- гарантирање на законито вршење на нотарските работи;
- одговорност за причинета штета во вршењето на нотарската служба и во врска со тоа, задолжително осигурување;
- неспорност на правниот однос, како основа за преземање нотарско службено дејствие;

- надзор над законитоста во вршењето на нотарската служба;
- угледно и достоинствено вршење на нотарската служба (ново начело);

- надомест за извршената работа, односно преземаните службени дејствија (според нотарската тарифа што ја донесува Министерството за правда по претходно мислење на Нотарската комора и согласно со Владата на РМ (член 3 став 4).

5) Законот децидно ги дефинира видовите и правното својство и дејство на нотарските исправи и заверки.

Нотарски исправи се:

- исправи за правни работи и изјави кои ги составил нотарот во форма на нотарски акт (нотарски акти);

- нотарски платен налог;

- записници за правни работи и други дејствија што ги презел нотарот или биле преземени во негово присуство (нотарски записници);

- потврди на факти кои нотарот ги утврдил со непосредно забележување или со помош на исправи (нотарски потврди);

- потврдени (солемнизирани) приватни исправи.

Од овие нотарски исправи само нотарските акти, потврдените (солемнизираните) приватни исправи, нотарските платни налози и решенијата донесени во оставинска постапка како доверена работа од судот имаат сила на извршна исправа во случаите утврдени во овој закон, значи согласно член 53.

Сите нотарски исправи имаат доказна сила на јавни исправи ако при нивното составување и издавање се исполнети потребните услови предвидени со овој закон (член 4 став 1, 3 и 4).

Нотарски заверки се:

- заверка на потпис и ракознак;

- заверка на идентичност на препис или на извод (заверка на препис);

- заверка на превод;

- други заверки предвидени со закон.

Нотарските заверки имаат доказна сила на јавна исправа во делот на фактите кои нотарот ги потврдил.

2. НОВИНИ ВО ВРСКА СО ИМЕНУВАЊЕТО НОТАРИ И НОТАРСКОТО РАБОТЕЊЕ

Позначајни новини се предвидени во врска со условите и постапката за именување нотари, па меѓу другото, се бара и: положен правосуден испит, квалификационен нотарски испит и испит за рангирање

на нотар, воведен е психолошки тест и тест за интегритет и познавање најмалку на еден од трите најчесто користени јазици во Европската Унија (англиски, француски и германски) признат со меѓународен сертификат издаден од официјален европски тестатор; се воведува проверка на знаењето на именуваните нотари на секои 7 години, проширени се основите и причините за разрешување нотар (член 10, 11, 12 и 20); проширено е службеното подрачје на нотарите со воведување обврска за присуство на нотар (во одредени денови) во сите општини во државата, а не само на подрачјата на основните судови и е определен начин за вршење на нотарските овластувања од соседен нотар до именувањето на нов нотар чие место е испразнето што во практиката беше проблем (член 26); утврдени се конкретни ситуации и причини поради кои нотарот е должен да одбие преземање службено дејствие со писмено решение и право на жалба до Управниот одбор, и тоа поради неспојливост на нотарската службена должност ако се бара постигнување на очигледно недозволен цели, неспособност на странка за преземање определена правна работа, немање уредно овластување за преземање одредено дејствие и ако исправата за правната работа не содржи адвокатски печат и потпис, односно не е присутен адвокат согласно одредбите на овој закон, како што изрично е утврдено (член 30); подецидно се дефинирани и разграничени прашањата за начинот на пишување и потпишување на нотарските исправи и нивните броеви, исправки и дополнувања (член 39, 40, 41, 42); како принцип, воведено е пишувањето на нотарските исправи со електронски уред, а само по исклучок, со машина за пишување или рачно (член 39, 45-49); утврдени се случаите кога може да се преземе привремено одземање нотарски исправи, пари и предмети во нотарска канцеларија од страна на јавен обвинител (само кога тие се наведени во одлуката) и од судија наведени во решение донесено во претходна постапка, за што се составува записник (член 51).

3. УЧЕСТВО НА АДВОКАТИ ВО ПОСТАПКИТЕ ПРЕД НОТАР

Сејак, најзначајни новини се:

1) задолжувањето на странките да ја потврдат кај нотар приватната исправа ако таа се однесува за правни работи врз основа на кои се врши промет на недвижности - (“со нив се стекнува, престанува, пренесува или ограничува правото на сопственост или друго право на недвижност или права за кои се водат јавни книги”), во случаите кога вредноста на правната работа е над 10.000 евра, истата (приватна исправа) мора да биде составена од адвокат и потврдена со адвокатски печат и потпис (член 55 став 1 и 2);

2) договорот за продажба и преддоговорот за продажба со вредност на предметот на продажба над 10.000 евра задолжително треба да биде составен од адвокат и да содржи адвокатски печат и потпис (член 56 став 3);

3) воведување задолжителна обврска на физичките и на правните лица нивните предлози за издавање нотарски платен налог врз основа на веродостојна исправа и сите приговори против решенијата во таа постапка на нотарите задолжително да ги составува адвокат со адвокатски печат и потпис - член 68 (со исклучок на комунални услуги до одреден паричен износ); и

4) задолжително присуство на адвокат во својство на полномошник за секој од учесниците при расправање на оставината од нотар (член 147).

За правилна примена на законот, особено во врска со некои од споменатите новини (а со оглед дека има доста недоречени, недоволно јасни одредби), особено важно е да се има јасен пристап во примената во врска со тоа за кои правни работи задолжително се составува нотарски акт, за кои правни работи ако се составени во форма на приватна исправа, таа исправа задолжително се потврдува (солемнизира) од нотар и за кои правни работи може и едната и другата нотарска исправа.

За утврдување на местото и значењето на нотарскиот акт и потврдената приватна исправа како нотарски исправи кои се составуваат и издаваат во нотарската служба во рамките на јавните овластувања утврдени со закон, појдовна основа треба да се земе нивниот карактер и својства на јавни исправи и на извршни исправи чија правна сила и правно дејство се изедначува, се разбира, ако се составени, односно издадени според условите предвидени во овој закон (член 4, 52, 53, 54, 55, 56, 57 и 65 од законот).

За утврдување пак за кои правни работи се составува нотарски акт, за кои правни работи задолжително се потврдува (солемнизира) приватната исправа, а за кои може и едната и другата нотарска исправа, нужно е да се имаат предвид, да се анализираат и логично толкуваат одредбите кои го уредуваат овие прашања, а тоа значи членовите 52, 55 и 56 самите за себе и во меѓусебна корелација и поврзано со член 53.

1. Во членот 52 се утврдени правните работи за кои задолжително се составува нотарски акт, и тоа врз основа на три принципа:

Прво, во ставот 1 изрично во самата одредба се предвидува дека нотарскиот акт е задолжителен за сите правни работи кои лично ги преземаат одредена категорија лица (при што во однос на досегашниот закон значајно е намален бројот на правни прашања за овој вид на нотарски акти);

Второ, во ставот 2 се предвидува дека за случаите на лицата од став 1, не важи задолжителноста за составување нотарски акт, ако вредноста на правните работи не надминува 5.000 евра во денарска противвредност. Од оваа одредба може да се заклучи дека законот не ја исклучува можноста на странките за овој, па и за други случаи, по сопствено барање и избор нотарот да состави (иако не е задолжително) нотарски акт, се разбира, според правилата пропишани во овој закон (како што беше тоа во досегашната нотарска практика);

Трето, во ставот 3, со една општа упатна норма, не ја исклучува обврската пропишана со овој закон (став 1 од овој член) или друг закон, според кој исправата треба да биде составена од суд или нотар, за да важи, да биде правно валидна правната работа, што исто така значи задолжително составување нотарски акт. Такви одредби во овој закон се предвидени, а тоа се: нотарски записници, нотарски потврди, изјави и полномошна во форма на нотарски акт, договор за продажба и преддоговор за продажба кога вредноста на правната работа е под 10.000 евра и др. Исто така, такви одредби има и во повеќе други закони: Законот за меница – изјава за уредување на правата и обврските по меница, ЗВП - договор за делба на заеднички предмет, ЗОО – договор за доживотна издршка, за распределба на имот за време на живот, договор за подарок во случај на смрт, уредување на должничко-доверителски односи, ЗТД - уредување статусни прашања и др.

2. Во член 55 се утврдуваат и пропишуваат правилата на потврдата (солемнизацијата) на приватните исправи, како посебен вид на нотарски исправи.

Според ставот 1 на овој член, „Ако не е во прашање правна работа за која според овој закон е задолжително постоење нотарски акт“, се пропишува обврска на странките да ја потврдат кај нотар приватната исправа, ако таа се однесува за правни работи врз основа на кои се врши промет на недвижности - со нив се стекнува, престанува, пренесува или ограничува право на сопственост или друго право на недвижност, или права за кои се водат јавни книги. Значи со оваа одредба се утврдуваат правните работи за кои се задолжуваат странките, ако споменатите правни работи ги уредуваат со приватна исправа, таа исправа се должни да ја потврдат кај нотар, за да добие истата карактер и својство на нотарска исправа со правна сила и дејство на јавна и извршна исправа, во смисла на член 53 ставовите 2 и 3. Значи законот, според начинот на кој се постулирани одредбите во членовите 52 и 55, ја изедначува правната сила и дејство на нотарскиот акт и на потврдената приватна исправа како јавни и извршни исправи, со тоа што ги задолжува странките задолжително да ги потврдуваат приватните ис-

прави кај нотар. Задолжителноста на потврдата на приватната исправа за одреден вид на правни работи е важна новина на новиот закон со што се изедначува нејзиното правно дејство за споменатите правни работи со нотарскиот акт. Значи задолжителна е потврдата (солемнизацијата) на приватната исправа (како форма на исправа), кога странките споменатите правни работи ги уредуват со приватна исправа, за да добие истата својство на нотарска исправа, согласно член 4 од Законот.

Во ставот 2 на овој член е предвидена најзначајната и битна новина со тоа што пропишува приватните исправи од став 1 за правна работа со вредност над 10.000 евра задолжително да бидат составени од адвокат и да содржат адвокатски печат и потпис (освен доколку една од странките е РМ).

Во втората реченица во овој став предвиден е поразличен третман на одредени правни лица (банка, штедилница, финансиско друштво, давател на финансиски лизинг или осигурително друштво) во врска со задолжителното составување од адвокат на приватни исправи кога се работи за правни работи - промет на недвижности и права над или под 10.000 евра (што може да биде спорно од уставно-правен аспект еднаквата правна положба на правните лица на слободниот пазар).

3. Членот 56 го уредува преносот на правата на сопственост на стварите/предметите (правниот промет на недвижностите и други предмети) и дава основа како треба да се разберат и толкуваат одредбите на членовите 52 и 55 од аспект на правните работи кои се уредуваат со погореспоменатите два вида на нотарски исправи, утврдувајќи ги следните принципи:

1) Ставот 1 на овој член содржи неколку принципа:

- го употребува општиот поим на исправи – нотарските исправи (значи ги вклучува во себе и нотарските акти и потврдените приватни исправи) со кои се врши преносот, на трите вида на прометот - преносот на правото на сопственост кој се врши со сите соодветни правни дела, потоа стекнувањето сопственост со физичка делба на недвижност и стекнувањето и престанувањето на правото на сопственост со размена на недвижности;

- нотарот ги изготвува нотарските исправи во согласност со одредбите на овој закон (значи нотарските акти ги составува согласно со членовите 52, 54, 57 и 65 и други, а приватната исправа ја потврдува согласно членовите 55, 65 и други);

- претходно нотарот утврдува дали се исполнети условите и постапката предвидена со посебните закони за составување на нотарскиот акт, односно потврдата на приватната исправа, а наспроти тоа ќе го од-

бие преземањето на службената должност согласно член 30 од законот. За разлика од овој начелен став од овој член, со ставот 3 се прави исклучок и со специфицирање на видот на правното дело – договор за продажба и преддоговор за продажба, изрично предвидува овие договори, задолжително треба да бидат составени од адвокат со адвокатски печат и потпис (се разбира потврдени ако се работи за договор за продажба или за заверени потписи од нотар ако се работи за преддоговор за продажба), но само во случаите кога вредноста на предметот на едниот или на другиот вид на промет е над 10.000 евра во денарска противвредност.

4. Во членот 53 утврдени се условите кога нотарските исправи (нотарските акти и потврдените приватни исправи) стекнуват својство на извршност за прометот на недвижностите (во ставот 2) и за облигационо правните односи и побарувања (во ставот 3), и тоа под следниот услов: ако постои изрично во нотарската исправа дека должникот е согласен преносот на недвижноста да се изврши/упише во јавна книга или за доспеаната обврска да се бара непосредно извршување на паричното побарување запишано во јавна книга. Во ставовите 4, 5, 6, 7 и 8 на овој член се утврдени битни новини во правилата на постапување на доверителите, нотарите и судовите во врска со ставањето на потврдата на извршност на нотарските исправи, укинувањето на потврдата и одлагањето на извршувањето на нотарската исправа, што несомнено ќе ја олесни нотарската практика, со оглед на досегашните проблеми во врска со ставањето на потврдата на извршност на одделна нотарска исправа.

Врз основа на погореизложеното, можно е следното толкување на законот во врска со поставеното прашање за правните работи за кои е задолжителен нотарски акт, за правните работи за кои, ако се составени во форма на приватна исправа, треба да бидат потврдени од нотар и за правните работи кои можат да бидат во форма на едната или на другата нотарска исправа:

1. Во законот изрично или посредно со други закони се утврдени правните работи за кои нотарскиот акт е задолжителен;

2. Законот не ја исклучува можноста за составување нотарски акт и за правни работи за кои не е задолжителен нотарскиот акт;

3. Ако прометот на недвижности или утврдувањето права и обврски за правни работи за кои се водат јавни книги се врши со приватни исправи, тогаш странките се должни приватната исправа да ја потврдат кај нотар;

4. Доколку вредноста на правната работа според приватната исправа изнесува над 10.000 евра, приватната исправа задолжително ја составува адвокат со адвокатски печат и потпис;

5. Ако вредноста на правната работа за промет на недвижности и права според приватната исправа е под 10.000 евра, по избор на странките, може да се состави нотарски акт или приватна исправа, која исто така може да биде составена од адвокат, но тогаш мора да биде потврдена од нотар за да има својство на нотарска исправа;

6. Ако предметот на договорот за продажба или на преддоговорот за продажба за промет на недвижности определени во член 56 од овој закон е над 10.000 евра, тие договори (како приватни исправи) единствено можат да ги состават адвокати со адвокатски печат и потпис, а потоа да бидат потврдени или заверени потписите од нотар;

7. За законитоста и на нотарскиот акт и на потврдената приватна исправа одговорен е нотарот како самостоен и независен носител на нотарската служба во која се вршат јавните овластувања утврдени во закон.

4. ВЛИЈАНИЕТО НА НОВИНТЕ ВРЗ ДОСЕГАШНИОТ КОНЦЕПТ НА НОТАРИЈАТОТ

Врз основа на погореизложените концепциски новини и решенија, се поставува прашањето дали со новиот Закон за нотаријатот битно се отстапува од слободниот латински нотаријат доминантен во Европа, односно во повеќе земји и којшто беше во примена во РМ.

1. Не се намалува и задира во правното значење и дејство на нотарските исправи (утврдени во член 4 од законот), во правниот живот на државата, тие остануваат и се потврдени како официјални веродостојни акти и документи врз основа на кои граѓаните и правните лица ги остваруваат своите права и интереси во правниот живот и промет и пред надлежни институции во државата.

Нотарските исправи остануваат значаен правен основ и гаранција за легалитетот во односите меѓу физичките и правните лица меѓу себе и во односите со државата и обезбедуваат, даваат значаен придонес во буџетските приходи на државата, плаќањето на даночните обврски и спречувањето на перењето пари.

2. Не се менува статусот на нотарот од една страна како јавен службеник (именуван од државен орган и под контрола и одговорност на државата), а од друга страна слободно, самостојно, независно, стручно и непристрасно и се разбира, пред сè, законито вршење на нотарската служба, одговорност за причинета штета во вршење на службата и право на награда/надомест за извршената работа.

3. Меѓутоа доминантен стандард на слободниот латински нотаријат е одвоеноста на работата на нотарите во однос на работата на адвокатите, така што со задолжителното составување одреден вид на приват-

ни исправи во прометот на недвижности и други права, со поголема вредност (што досега доминантно се вршеше преку составување соодветни нотарски акти), потоа задолжителното составување предлози за издавање нотарски платен налог и составување приговори против решенијата на нотарот во таа постапка, како и со задолжителното присуство на адвокати како полномошници на странките при расправање на оставините пред нотар, индиректно се задира во досегашниот модел на нотаријатот како независна и самостојна јавна служба во која се вршат јавни овластувања од нотари кои се самостојни и независни носители на таа служба.

Праксата ќе покаже дали во вакви услови функционирањето на нотарската служба ќе биде успешно, ефикасно и економично.

5. МОЖНИ УСТАВНО-ПРАВНИ ДИЛЕМИ

Истовремено остануваат уставно-правните дилеми дали некои одредби во законот се во согласност со Уставот, а се однесуваат на задолжително воспоставените односи, права и обврски меѓу граѓаните и правните лица, адвокатите и нотарите, и тоа:

А) од аспект на слободите, правата и интересите на граѓаните, се поставува прашањето дали се доследно почитувани основните уставни начела и темелни вредности според кои слободите и правата на човекот и граѓанинот се утврдени со Уставот (член 8 алинеа 1) и тие не можат да се ограничуваат надвор од условите утврдени со Уставот (член 54) и поврзано со овие фундаментални принципи, основната уставна одредба според која граѓаните во РМ се еднакви во слободите и правата независно од нивната општествена и друга положба или својство и тие се еднакви пред Уставот и законите (член 9). Понатаму, според Уставот, секој има право на работа, секој има слободен избор на вработување и секому му е достапно секое работно место под еднакви услови (член 32) и секој може да се повика на заштита пред судовите на слободите и правата утврдени во Уставот (член 50 од Уставот).

Исто така, Уставот ја гарантира слободата на пазарот и претприемништвото и од аспект на правата на правните лица, државата обезбедува еднаква правна положба на пазарот и презема мерки против монополска положба и однесување (член 55 од Уставот).

Во светлината на овие уставни одредби се поставува прашање дали не се повредуваат наведените права и интереси на граѓаните и правните лица, по своја волја и интерес да ангажираат или не адвокат во наведените постапки пред нотар, и тоа:

- со одредбите во член 55 став 2 од Законот за задолжително составување од адвокат со адвокатски печет и потпис кои во форма на

приватните исправи се врши промет на недвижности или права ако правната работа е со вредност над 10.000 евра;

- со одредбата во член 56 став 3 според кој исто така не само договорот, туку и преддоговорот за продажба задолжително треба да ги состави адвокат со печат и потпис, ако вредноста на предметот на продажба е над 10.000 евра во денарска противвредност;

- со одредбата од член 68 ставовите 2, 3 и 4, според кој адвокат треба задолжително да ги составува предлозите за издавање нотарски платен налог како и сите приговори против решенијата донесени од нотарот во таа постапка;

- со одредбата на член 147 став 2 според кој задолжително учествува адвокат како полномошник на секој учесник при раправање оставина пред нотар кој е повереник на судот и постапката ја спроведува под контрола на судот.

Б) Од аспект на уставната и законската положба на адвокатурата како јавна служба, се поставува прашањето дали адвокатурата е единствено и исклучиво надлежна и овластена за давање и обезбедување на овој вид правна помош во постапката пред нотар каде се даваат правни услуги за неспорни правни односи (а таква исклучивост не е предвидена ниту пред судовите каде се решаваат спорни односи) и дали адвокатите се единствено компетентни, способни и квалификувани да даваат правна помош (за што се има веќе произнесено Уставниот суд со Одлуката од 18.02.2003 год У. бр. 134/2002 год. (Сл. весник на РМ бр. 10/03), дали со тоа не се воспоставува монополска положба на адвокатурата во давањето правна помош во постапките пред нотар, и тоа во врска со издавањето на три многу битни нотарски исправи: потврдена приватна исправа, решение за нотарски платен налог и оставинско решение.

В) Од аспект на нотарската служба и нотарите, се поставува прашањето дали задолжителното вклучување на адвокатите во постапките пред нотар во предвидените случаи не се задира во положбата и статусот на нотарот како самостоен и независен носител на нотарската служба која служба нотарите ја вршат самостојно, непристрасно и законито. Дали со задолжителното вклучување на адвокатите во нотарската служба не се задира во карактерот на нотаријатот како самостојна и независна јавна служба во која се вршат со закон утврдени јавни овластувања. Адвокатурата, односно адвокатската дејност ја вршат адвокатите како слободна професија во која според Законот за адвокатурата, адвокатите во вршењето на адвокатската дејност исклучиво се раководат од интересите на странките кои ги застапуваат на најдобар начин. Нотаријатот пак како јавна служба во која се вршат

јавни овластувања и нотарите како самостојни и независни носители на јавни овластувања, нивна основна службена должност е законито вршење на јавните овластувања, да обезбедуваат легалитет во правниот живот и да го штитат јавниот интерес во државата. Според тоа, нотарската професија не е слободна професија како адвокатската професија, ниту е државна функција како судиската функција, туку посебна правна професија преку која се вршат одреден вид јавни овластувања и нотарите имаат статус на јавни службеници според именувањето и контролата над нивната работа од државата, но службените овластувања и должности ги вршат самостојно и независно за одредена награда определена од државата и лична/непосредна одговорност за материјалната штета што би ја сториле во вршењето на службата.

Има елементи и основ за дилемата дали со задолжителното вклучување на адвокатите во постапките за издавање на важните нотарски исправи не се задира во интегритетот на нотарите, не се загрозува јавната доверба во услугите што ги даваат нотарите, не се потценува неосновано професионалноста и стручноста на нотарите.

Меѓутоа уште поважно е дали со споменатите одредби во законот не се задира во темелните уставни вредности: слободата и правата на граѓаните и еднакавата правна положба на правните лица на пазарот, или поконкретно, дали не се ограничуваат уставните права на граѓаните – член 54 од Уставот и еднаквата правна положба на правните лица на пазарот - член 55 од Уставот, затоа што:

Еднаквите слободи и права на граѓаните независно од нивната општествена положба и еднаквоста пред Уставот и законите, како и еднаквата правна положба посебно на правните лица на пазарот, особено се изразува во нивниот **правен субјективитет** што го имаат и гарантира уставниот поредок, односно нивната **правна способност** да бидат носители на права и обврски и поврзано со тоа, на нивната **деловна способност** да се грижат и да ги остваруваат своите права и интереси според својата волја, потреби и интереси - непосредно лично или преку свој полномошник, пред органите на државата и во услови на слободен пазар.

Наместо заклучок: Изложените уставно-правни дилеми единствено е овластен и надлежен да ги оценува Уставниот суд на РМ, а меѓувремено праксата ќе покаже дали битните новини во концептот на функционирање на нотаријатот ќе значат напредок во остварување на целта и смислата на постоење на нотаријатот: ефикасно и економично обезбедување на потребите и интересите на граѓаните и правните лица и зајакнување на правната сигурност и легитимитетот на државата.

25.05.2016 год

Глава II

СТРУЧНИ ТЕМИ

НОВИТЕ ПРЕДЛОЗИ ЗА РЕФОРМИ ВО КОДИФИКАЦИЈАТА НА МАКЕДОНСКОТО НАСЛЕДНО ПРАВО

д-р Дејан Мицковиќ*
д-р Ангел Ристов**

Во Република Македонија во 2011 година започна процесот на кодификација на граѓанското право,¹ што ќе биде една од најголемите реформи во македонскиот правен систем од неговото постоење. Подготовката на првиот македонски граѓански законик е сè уште во тек.² Со неговото донесување се очекува да се постигне нов квалитет во регулирањето на односите на граѓанското право, како и да се надминат постојните правни празнини, проблеми и противречности во законската регулатива.³ Ова особено се однесува на Законот за наследување, кој нема претрпено позначајни промени речиси седум децении.⁴ Првата нацрт-верзија на книгата 4 – Наследноправни односи, беше изготвена и објавена пред неколку години. Во меѓувреме, Комисијата продолжи со својата работа и по деталната анализа на голем број европски граѓански законици и закони за наследување, Комисијата во декември 2015 година изработи втора верзија која беше надополнета со нови

* Редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ „Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје.

** Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“ „Универзитет Свети Кирил и Методиј“ Скопје.

¹ Одлука на Владата на Република Македонија „Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/11.

² Заклучно со месец септември 2016 година изготвени се нацртите на книга 3 – Облигациски односи и книга 4 – Наследноправни односи. Исто така изготвена е и првата верзија од нацртот на книга 5 – Семејни односи. Комисијата сè уште ги нема изготвено нацртите на книга 1 – Општ дел и книга 2 – Стварноправни односи.

³ За промените во современите наследни права повеќе види кај: Lapuente Cámara Sergio, „New Developments in the Spanish Law of Succession“ InDret revista para el analisis del derecho, Barcelona, 2007; Rauscher Thomas, Recent Developments in German Succession Law, Institute for Foreign and European Private and Procedural Law, University of Leipzig, p.1 et alt.; Reinhardt B.E., „Recent Changes in the Law of Succession in the Netherlands“ On the Road towards a European Law of Succession? Electronic Journal of Comparative Law, Vol. 11, 1, May, 2007; Liin Urve, „Laws of Succession in Europe and Estonia: How We Got to Where We Are and Where We Should Be Heading“, Juridika International VI/2001.

⁴ Наспроти ова, во современите општества, кон крајот на минатиот и почетокот на овој век, наследувањето претрпе драматични промени. Повеќе фактори влијаеја на промените во наследното право. Во некои постсоцијалистички земји, како што е тоа случајот и со Македонија, тоа беа политичките, правните и економските промени. Во другите европски земји тоа беа промените поврзани со процесот на интеграција. Сепак, најголемо влијание на наследното право, во речиси сите европски земји, имаат радикалните трансформации во брачните и семејните односи. Со овие предизвици се соочува и македонското наследно право кое треба да биде уредено во книга 4 – Наследноправни односи на Граѓанскиот законик. Повеќе за потребата од реформи во македонското наследно право види кај: Љиљана Спировиќ-Трпеновска, Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов, *Наследното право во Република Македонија*, Блесок, Скопје, 2010; Љиљана Спировиќ-Трпеновска, Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов, *Наследувањето во Европа*, Блесок, Скопје, 2011; Љиљана Спировиќ-Трпеновска, Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов, „Дали се потребни промени во наследното право на Република Македонија“, *Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во чест на проф. Ганзовски*, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, 2010; Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов, *Наследно право*, Стоби тред, Скопје, 2015.

предлози.⁵ Во претходната верзија, Комисијата предложи неколку реформи: воведување и детално регулирање на договорот за наследување, предвидување на правото на законско наследување на постхумно зачатото дете, воведување на можноста вонбрачните партнери да се јават како законски наследници, менување на правната природа на правото на нужен дел и предвидување тој да има облигационо-правна природа, воведување на нотарскиот тестамент, востановување регистар на тестаменти, предвидување исклучива надлежност на нотарите во сферата на наследноправните договори и др. Со оглед на тоа дека овие предлози ѝ се веќе познати на пошироката правничка јавност, во овој текст ќе бидат презентирани најновите предлози на втората верзија на нацрт-книгата 4 – Наследноправни односи од Граѓанскиот законик.

1. ПРЕДВИДУВАЊЕ ПРАВО НА ПЛОДОУЖИВАЊЕ НА ЗАЕДНИЧКИОТ ДОМ НА БРАЧНИОТ ПАРТНЕР ВО ВТОРИОТ ЗАКОНСКИ НАСЛЕДЕН РЕД

Подобрувањето на наследноправната положба на брачниот другар со положбата на другите наследници во наследувањето бил тежок и долготраен процес.⁶ Низ историјата, паралелно со процесот на подобрување на положбата на жената во бракот, семејството и општеството,⁷ се подобрува и нејзината положба во наследното право и наследувањето.⁸ Во последните децении од минатиот и почетокот на новиот милениум, како резултат на револуционерните промени во семејството и реформите во семејните законодавства, во современите општества битно е променета положбата на брачниот другар во наследното

⁵ Поопширно за предлозите на Комисијата види кај: Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов, *Реформата на наследното право во Република Македонија*, Стоби трејд, Скопје, 2016.

⁶ Жената во историјата со милениуми била сметана за објект, а не за субјект и личност која треба да биде заштитена како и секое друго човечко суштество. За лошата наследно-правна положба на жената како брачен другар на оставителот во историјата влијаеле повеќе општествени фактори. Пред сè, најзначајна причина за лошата положба на брачниот другар во наследувањето, а воопшто и во другите сфери од општествениот живот, била економската и општествената доминација на мажите во чии раце била сопственоста на семејството. Повеќе за положбата на брачниот другар во наследното право види кај: Билјана Поповска, *Историја на правото I дел*, 2 август С, Скопје, 2005, стр. 42-55; Владислав Ѓ. Ѓорѓевиќ, *Наследно право*, Правни факултет Ниш, 1997, стр. 130-131; Љиљана Спиновиќ-Трпеновска, Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов, *Наследувањето во Европа*, Блесок, Скопје, 2011, стр. 17-47.

⁷ За ова види поопширно кај Мицковиќ Дејан, Ристов Ангел, „Промените во семејството и реформите во семејното право на европските земји“, *Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во чест на проф. Наум Гризо*, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, 2010.

⁸ Како резултат на тоа што со текот на времето се увидело дека брачната врска е сепак посилна од онаа на поединецот со државата, најпрвин се дозволило жената како брачен другар да има предност пред државата и да добие право на наследство во случај кога оставителот немал други роднини. Меѓутоа, ваквите решенија повеќе биле хипотетички, отколку реални. Подоцна, се предвидува правото на плодуюживање на вдовицата во однос на оставината на оставителот. Најпосле, со развојот на општествените и семејните односи, во текот на XX век во голем број законодавства правото на уживање се трансформира во право на наследување во сопственост помеѓу двајцата брачни другари.

право.⁹ За разлика од минатото,¹⁰ денес во одредени наследно-правни системи брачната врска се смета за позначаен фактор дури и од крвното сродство.¹¹ Основна причина за оваа радикална трансформација на наследноправната положба на брачниот другар е во тоа што во современите општества, во најголем број случаи, единствено брачните другари водат заеднички живот до смртта на еден од нив. Децата и другите роднини ја напуштаат заедницата на живот со брачните другари во моментот кога ќе станат самостојни и способни за одвоен живот. Освен тоа, поради продолжувањето на животниот век, брачните партнери денес поминуваат и повеќе од половина век во заедница, што секако треба да се има предвид при уредувањето на наследно-правните односи. Поради тоа, улогата на брачната врска добива сè поголемо значење во сферата на наследувањето.

Во важечкото македонско наследно законодавство, за разлика од поголем број други европски законодавства, не постојат одредби со кои се уредува можноста преживеаниот брачен другар да продолжи да го користи заедничкиот дом и по смртта на оставителот. Ваквото решение во практиката создава проблеми, особено за постарите лица кои продолжуваат да живеат во заедничкиот дом, а другите наследници бараат да биде извршена делба на оставината.¹²

Правото на надживеаниот брачен партнер да го користи брачниот дом е предвидено во повеќе земји во Европа. Во француското право се предвидува дека кога во моментот на смртта на оставителот неговиот брачен партнер, кој има право на наследување, живеел во станот или куќата што припаѓа на двајцата партнери, тој има право една година бесплатно да живее во станот или куќата и да ја користи покуќнината која е вклучена во оставината со која е опремен станот или куќата.¹³

⁹ Поопширно за ова да се види кај: Љиљана Спировиќ-Трпеновска, Дејан Мицковиќ, Ангел Ристов, *Наследното право во Република Македонија*, Блесок, Скопје, 2009, стр. 82-106.

¹⁰ Бракот претставува една од најзначајните претпоставки за настанувањето на семејството од постанокот на човештвото па сè до денес. И покрај ова, брачната врска во наследното право долго време не била призната како фактор при определувањето на законските наследници на оставителот. За признавањето на брачната врска како еден од основните фактори од значење за определување на кругот на законските наследници, покрај крвното сродство, било потребно да поминат повеќе векови. Ваквата состојба се должи на огромното влијание на патријархалните вредности кои доминирале во традиционалното семејство, во рамките на кое жената била целосно потчинета на мажот. За семејството во традиционалното општество да се види кај Дејан Мицковиќ, *Семејството во Европа XVI-XXI век*, Блесок, Скопје, 2008, стр. 11-91. Положбата на жената како брачен другар, освен во општествените и семејните односи, била недоволна и во сферата на наследното право. За ова повеќе да се види кај Ney Bensadon, *Les droits de la femme*, Presses Universitaires de France, Paris, 1980.

¹¹ Подетално за ова да се види кај: Спировиќ-Трпеновска Љиљана, Мицковиќ Дејан, Ристов Ангел, „Современите тенденции во наследното право“, *Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје во чест на проф. Никола Майховски*, Правен факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, 2010.

¹² Во најголем број случаи практиката покажува дека заедничкиот дом претставува најзначаен дел од оставината. Доколку се дели оставината, брачниот дом често мора да се продаде за да може да се намират наследните делови на сите законски наследници. Во таков случај, преживеаниот брачен другар би добил само мал паричен износ (чија големина зависи од бројот на другите наследници) кој најчесто не е доволен за да го реши станбеното прашање.

¹³ Член 763 Code Civil

Освен тоа, според одредбата предвидена во членот 764 од Code Civil, „вредноста на правото на станување и на користење треба да биде соодветна на вредноста на правото на наследување на брачниот партнер. Доколку оваа вредност е помала, брачниот партнер може да се намири до висина на својот наследен дел од оставината. Доколку вредноста на станување и на користење е поголема од вредноста на наследниот дел на брачниот партнер, тој нема обврска да ја компензира оставината во износ на тој дел“. Покрај тоа, францускиот Граѓански закон предвидува дека брачниот партнер има рок од една година по смртта на оставителот да се изјасни дали ќе го користи правото на станување и користење.¹⁴ Брачниот партнер кој има право на станување и на користење и другите наследници може да се договорат да го претворат ова право во доживотна рента или капитал.¹⁵

И во швајцарскиот Граѓански закон се предвидува надживеаниот брачен партнер да ја добие куќата или станот во кој живееле по смртта на неговиот партнер. Во член 612 а се предвидува дека: „Кога станот или куќата во кои живееле брачните партнери е составен дел од оставината, надживеаниот брачен партнер може да бара таа недвижност да му биде доделена нему, на товар на неговиот наследен дел. Кога е тоа оправдано поради околностите, по барање на надживеаниот брачен партнер или на законскиот наследник на оставителот, наместо право на сопственост на станот или на куќата, може да биде определено право на плодоуживање или на станување. Надживеаниот брачен партнер не може да истакнува такво право во однос на просториите каде оставителот практикувал професија или водел бизнис и кои се потребни на еден од неговите потомци за да ја продолжи професијата или бизнисот, според одредбите за наследување на земјоделско земјиште. Овие одредби се однесуваат и на регистрираните партнерства“. Слично решение се предвидува и во Граѓанскиот закон на Холандија.¹⁶

Врз основа на решенијата од споредбеното право и проблемите кои се присутни во практиката, каде многу често, за да се намират наследниците во вториот наследен ред, мора да се продаде станот или куќата каде живееле брачните партнери и преживеаниот брачен партнер да се соочи со неможност да го реши станбеното прашање (што е особено

¹⁴ Член 765-1 Code Civil.

¹⁵ Член 766 Code Civil.

¹⁶ 1. Според член 4:29, ако живеалиштето каде живее партнерот на оставителот во моментот кога оставителот умрел припаѓа на оставителот и неговата оставина или е дел од заедничкиот брачен имот во кој оставителот имал удел или ако оставителот имал право да го користи заедничкото живеалиште по друга основа, освен договор за закуп, тогаш таквиот сопруг има право во однос на наследниците да продолжи да живее во живеалиштето за период од шест месеци по исти услови кои се применувале пред смртта на оставителот. Надживениот брачен партнер е на ист начин и во еднакво траење овластен да продолжи да ја користи покуќнината, доколку таа и припаѓа на оставината или била дел од заедничкиот брачен имот на кој имал право оставителот или сè додека оставителот имал право да ги користи нив..

тешко доколку се има предвид дека станува збор за повозрасни лица), сметаме дека е потребно законодавецот во вториот наследен ред да предвиди решение според кое преживеаниот брачен другар ќе има право на плодуюживање на заедничкиот дом. Доколку се прифати ваквото решение, преживеаниот брачен другар станбено би бил обезбеден до крајот на животот, а другите наследници би можеле да го продадат и поделат заедничкиот дом по неговата смрт.

2. ПРЕДВИДУВАЊЕ ПОГОЛЕМА ЗАШТИТА НА ПРАВАТА НА ДОВЕРИТЕЛИТЕ

Во моментот на смртта на оставителот наследниците ги наследуваат неговите имотни права и обврски. Тие одговараат за долговите на оставителот до висината на вредноста на наследениот имот. И покрај тоа што законските одредби се доволно јасни и прецизни, во реалноста чести се случаите кога наследниците се заинтересирани само за наследувањето на правата, но не и за намирање на имотните обврски спрема доверителите на оставителот. Во таа смисла, искуството и досегашната практика во сферата на наследувањето покажуваат дека оваа законска одредба е предмет на злоупотреби од страна на наследниците. Феноменот на „умирање без долгови“ е често присутен во практиката, со што се усложнува и отежнува положбата на доверителите кои се изложени на непотребни судски постапки и финансиски трошоци.¹⁷

Нашето законодавство предвидува решение за заштита на доверителите согласно кое доверителите на оставителот можат да бараат во рок од три месеци од отворањето на наследството оставината да се оддели од имотот на наследникот. Во тој случај наследникот не може да располага со предметите и правата од оставината, ниту неговите доверители можат од нив да се наплатат, додека не се наплатат доверителите кои барале одделување. Доверителите на оставителот кои го барале ова одделување можат да ги наплатат своите побарувања само од средствата на оставината. На одделената оставина судот може да ѝ постави старател.¹⁸ Меѓутоа и покрај тоа што законските одредби се

¹⁷ Искуството покажува дека во голем број случаи, наследниците водени од имотните интереси, и покрај тоа што знаат дека оставителот имал оставено долгови (кредит, заеми, неисплатени обврски и сл.), истите не ги пријавуваат при составувањето на смртвницата од страна на матичарот или нотарот. Со тоа ги изигруваат правата на доверителите, доведувајќи ги во ситуација отежнато и комплицирано да ги остваруваат своите побарувања. Присутни се и ситуации кога наследникот кој се јавува како должник, намерно да се откаже од наследството, со цел да ги изигра своите доверители. Освен ова, чести се и случаите кога наследниците воопшто не ни поведуваат постапка за расправање на оставината, знаејќи дека оставителот имал долгови или невратени кредити. Најпосле, постојат и ситуации кога се фингираат спорни прашања помеѓу наследниците и се започнуваат (фиктивни) парници помеѓу нив, со цел да се оневозможат доверителите да ги остварат своите побарувања од оставината.

¹⁸ Тргувајќи од овие одредби, сосема е оправдано становиштето според кое „доверителите можат да бараат

доволно јасни и концизни и се во прилог на заштита на интересите на доверителите, овие одредби во практиката не се остваруваат според замислата и целта на законодавецот. Досегашната судска практика покажува дека ова решение никогаш не заживеало во практиката.

Во споредбеното право, за разлика од македонското законодавство, се предвидуваат подетални одредби за заштита на интересите на доверителите. Така, на пример, во Граѓанскиот законик на Германија е предвидена одредба за јавна покана за пријавување на правата од оставината, според која: „Оставинската постапка мора да биде проследена со јавна покана, за да се определат правата од наследството, во рок утврден за нивно пријавување. Природата на поканата и должината на рокот за известувањето се одредуваат според принципите со кои се регулира постапката за јавен повик. Поканата може да биде изоставена ако трошоците се несразмерно високи во однос на висината на имотот“.¹⁹ Покрај ова, интересно е решението предвидено во чл. 1980 од Граѓанскиот законик на Германија, според кое: „Ако наследникот дознал за несолвентноста или презадолженоста на оставината, тој мора без одлагање да поднесе барање за поведување извршна постапка. Ако тој не ја исполни оваа обврска, тој е одговорен пред доверителите за штетата што произлегува од оваа.“²⁰ Во Граѓанскиот законик на Литванија е пропишано дека: „1. Доверителите на оставителот имаат право во рок од три месеци од отворањето на оставината да истакнуваат побарувања кон наследниците кои го прифатиле наследството, кон извршителот на тестаментот или управителот на оставината; 2. Побарувањата треба да се истакнуваат без оглед на нивното доспевање или временско ограничување“.²¹ Освен ова, во овој граѓански законик се предвидува дека: „Попис на оставината имаат право да бараат и доверителите на оставителот. Тие имаат и право да присуствуваат при пописот и процената на оставината или да овластат друго лице да присуствува. Судот има обврска да го достави пописот и процената на оставината на секое лице

наплата на долговите веднаш по отворањето на наследството, не чекајќи да се расправи оставината“. Сметаме дека ваквото мислење е потполно исправно, што го потврдува и самиот факт на разликување на бруто и на нето оставина кое законодавецот го прави во рамките на Законот за наследување. Имено законодавецот предвидува дека дури кога од бруто вредноста ќе се одземат долговите на оставителот, трошоците за попис и процена на оставината, како и трошоците за погребување на оставителот се добива нето вредноста на оставината. Токму нето вредноста на оставината е предмет на распределба помеѓу наследниците. Затоа во случај кога доверителот ќе поднесе вакво барање, доколку е тоа можно, нотарот ќе биде должен да го издвои тој дел од оставината за да може доверителот да се наплатат од него. Уште повеќе, во чл. 146 ст. 2 од ЗВП се предвидува дека попис и процена се врши и кога тоа го бараат наследниците, легатарите или доверителите на умрениот.

¹⁹ Член 1965 BGB.

²⁰ Во оценување на соодветноста на имотот, обврските во форма на легати и налози не се земаат предвид. Игнорирањето кое произлегува од невниманието е еквивалентно на знаењето за несолвентност или презадолженост. Тоа се смета за особено невнимание ако наследникот не пријави долгови на јавниот оглас за доверителите на оставината, и покрај тоа што имал причина да претпостави дека постојат непознати обврските на имот, а јавен оглас не е потребен ако на трошоците на постапката се несразмерно високи во однос на висината на имот.

²¹ Член 5.63 од Граѓанскиот закон на Литванија.

кое има правен интерес за тоа“.²² Мошне специфично решение за обезбедување на правата на доверителите е предвидено во Граѓанскиот законик на Шпанија според кое: „Доверителите може да се противат на поделбата на оставината сè додека нивното побарување не е платено или обезбедено“.²³ Освен тоа, во чл. 1083 е предвидено дека: „Доверителите на еден или на повеќе сонаследници можат, на нивни трошок, да земат учество во поделбата на оставината за да спречат при поделбата да дојде до измами или повреди на нивните права“. Освен ова решение, во споредбеното право заслужуваат внимание и одредбите од Граѓанскиот законик на Швајцарија, со кои се гарантира поголема заштита на доверителите на оставината преку можност да се спроведе ликвидација на оставината со цел да се намират долговите на оставителот. Така во Граѓанскиот законик на Швајцарија е предвидено дека: „Доколку доверителите на оставителот имаат оправдана причина да се сомневаат дека нивните побарувања ќе бидат подмирени, во рок од три месеци од смртта на оставителот или од прогласувањето на тестаментот, тие може да бараат официјална ликвидација на оставината“.²⁴ Швајцарскиот граѓански законик содржи и одредба според која: „Официјалната ликвидација се спроведува од страна на надлежен орган или од еден или повеќе управители кои дејствуваат во име на надлежниот орган. Таа почнува со попис и процена на оставината“.²⁵ Законодавецот подробно предвидува дека: „За остварување на ликвидацијата, бизнис-активноста на оставителот се прекинува, неговите обврски се остваруваат, неговите побарувања се реализираат, неговите легати се дистрибуираат доколку е тоа можно, неговите права и обврски се детерминираат и неговите добра се претвораат во пари“.²⁶ Од поновите граѓански законици, и Граѓанскиот законик на Украина содржи подробни одредби за заштита на правата на доверителите.²⁷

²² Член 5.53.8 од Граѓанскиот закон на Литванија.

²³ Член 1082 од Граѓанскиот закон на Шпанија.

²⁴ Член 594 од Граѓанскиот закон на Швајцарија.

²⁵ Член 595 од Граѓанскиот закон на Швајцарија.

²⁶ Член 596 од Граѓанскиот закон на Швајцарија.

²⁷ Така во член 1281 од Граѓанскиот законик на Украина е уредена обврската за презентирање на побарувањата на оставителовите доверители на наследниците, според која: „1. Наследниците ќе го известат доверителот за отворање на наследството на оставителот, ако им се познати долговите на оставителот; 2. Во рок од шест месеци од денот кога доверителот на оставителот дознал или можел да знае за отворањето на наследството, тој/таа ќе ги презентира своите побарувања на наследниците што го прифатиле наследството, без оглед на датумот кога барањето е доставено; 3. Ако доверителот на оставителот не знаел или не можел да знае за отворање на наследството, тој/таа има право да ги презентира на наследниците што го прифатиле наследството во рок од една година од денот кога барањето било доставено; 4. Доверителот на оставителот, кој не успеал да го претстави своето побарување на наследниците што го прифатиле наследството во рамките на условите утврдени со ставовите 2 и 3 на овој член, ќе го изгуби ова право“. Покрај ова, во член 1282 од Граѓанскиот законик на Украина темелно се уредува и начинот на кој наследниците имаат обврска да ги исполнат побарувањата на доверителите, врз основа на кој: „1. Наследниците ќе ги исполнат побарувањата на доверителите во целост во рамките на вредноста на наследниот имот. Секој од наследниците ќе ги задоволи лично побарувањата на доверителите во рамките на својот наследен дел; 2. Наследниците ќе ги исполнат побарувањата на доверителите со единечна исплата, освен ако поинаку не се договориле со договор наследникот и доверителот.

Во некои држави од Европа се предвидени и одредби со кои се обезбедува заштита и на правата на доверителите на наследниците. Во оваа смисла, во Францускиот граѓански законик се предвидува дека: „Доверителите на лице кое се откажува од наследство на штета на нивните права можат да бидат овластени од судот да го прифатат наследството во име на нивниот должник“.²⁸ Слично решение е предвидени и во Граѓанскиот законик на Шпанија, според кој: „Ако наследник се откаже од наследството на штета на неговите доверители, тие имаат право да бараат од Судот да ги овласти тие да ја прифатат оставината во негово име. Прифаќањето ќе биде во корист на доверители само во износ кој е неопходен да се оствари нивното побарување“.²⁹ Вакво решение предвидува и Граѓанскиот законик на Холандија кој пропишува дека: „Кога наследник се откажал од наследство и со тоа очигледно ги повредил можностите за надоместувањето на долговите на еден од доверителите, судот може по барање на овој доверител да нареди оставината на оставителот да биде распределена во интерес на доверителите на лицето кое се откажало од наследство, а доколку е неопходно, и да назначи ликвидатор на истиот“.³⁰

Во македонското законодавство, одредбите кои се однесуваат на наследничката заедница и на одговорноста за долговите на оставителот во 2001 година беа пренесени од ЗН во ЗСДСП. Сметаме дека ваквата одлука на законодавецот е погрешна, поради тоа што се наруши систематиката и целовитоста на регулирањето на наследување. Освен тоа, и во споредбено право, овие прашања, поради нивното значење и природа, најчесто се регулираат во наследното право. Поради ова, сметаме дека во Граѓанскиот законик на Република Македонија овие прашања треба да бидат уредени во делот за наследното право. Покрај ова, сметаме дека е потребно подетално да се уреди прашањето за обезбедување на правата на доверителите на оставината. Во таа насока, законодавецот треба да предвиди обврска јавно да бидат повикани доверителите на оставината, за да ги пријават тие своите побарувања. Освен ова, потребно е да се предвиди можност доверителите да имаат право да ја по-

Ако наследниците одбијат да направат единечна исплата, судот ќе стави забрана на имотот на наследниците по барање на доверителите“.

И во Граѓанскиот законик на Унгарија се предвидува задолжително обврска за известување на доверителите. Така во член 681 од овој законик е предвидено дека: „1. Ако постојат разумни основи да се претпоставува дека постојат непознати долгови на оставината, наследниците се овластени да побараат нотарот да ги извести доверителите на оставината да ги пријават своите побарувања; 2. Доверителот кој нема да го пријави своето побарување во рокот предвиден во огласот објавен од нотарот нема да има право да приговара на остварените исполнувања во однос на редот на исполнување и соодносот на исполнувањата на доверителите во иста категорија. Ако оставината е веќе распределена, погореспоменатиот доверител ќе биде овластен само да бара исполнување од сонаследниците во рамките на нивните наследени делови, освен ако, во двата случаи, наследниците биле свесни, знаеле за побарувањата на доверителот, и покрај направениот оглас.“

²⁸ Член 788 Code Civil.

²⁹ Член 1001 од Граѓанскиот закон на Шпанија.

³⁰ Член 4:205 од Граѓанскиот закон на Холандија.

кренат оставинската постапка, како и можност да ја спречат поделбата на оставината сè додека не се остварат или обезбедат нивните побарувања. Исто така, треба да се предвиди решение со кое доверителите на наследникот кој се откажал од наследство, поради што нивните побарувања би биле загрозувани, да имаат можност во негово име да ја прифатат оставината до износот на нивното побарување. На ваков начин ќе се овозможи поголема заштита на правата на доверителите на оставината и ќе се обезбеди поголема правна сигурност.

3. ПОПРЕЦИЗНО УРЕДУВАЊЕ НА ОДРЕДБИТЕ ЗА ПРИФАЌАЊЕ И ОТКАЖУВАЊЕ ОД НАСЛЕДСТВО

Во споредбеното право, за разлика од македонското законодавство, повеќе држави, во интерес на правната сигурност, предвидуваат законски рокови за отпочнување на оставинската постапка, како и за давање наследничка изјава. Во Граѓанскиот законик на Германија се регулира прашањето за прифаќање и откажување од наследство. Според БГБ (BGB): „Наследникот не може да се откаже од наследство ако истото го прифатил или ако помине рокот за откажување од наследство. Со истекот на законски предвидениот рок, наследството се смета дека е прифатено“.³¹ Во Граѓанскиот законик на Германија се предвидува и рокот за откажување од наследство во чл. 1944 кој гласи: „1. Откажувањето од наследство може да биде направено само во рок од шест недели; 2. Рокот започнува да тече од денот кога наследникот дознал за отворањето на наследството и за неговиот основ за наследување. Ако наследникот е овластен да наследи со тестамент, рокот не започнува да тече пред прогласувањето на тестаментот од страна на судот; 3. Рокот изнесува шест месеци ако оставителот имал последно живеалиште надвор од државата“.

Граѓанскиот законик на Украина, исто така, предвидува рок за прифаќање на наследството. Во чл. 1271 од овој граѓански законик е предвидено дека: „1. За прифаќање на наследството е востановен рок од шест месеци кој почнува да тече од моментот на отворањето на наследството; 2. Ако основот на правото на наследување на лицето зависи од неприфаќањето или откажувањето на другите наследници, рокот за прифаќање на наследството за ова лице ќе биде три месеци од моментот на неприфаќањето или откажувањето на наследството од страна на другите наследници. Ако преостанатиот рок е помал од три месеци, тој ќе биде продолжен за уште три месеци“. Последиците од истекот на рокот за прифаќање на наследството се уредени на следниот начин: „1. Ако наследникот пропушти да поднесе барање за прифаќање на наследство-

³¹ Член 1943 BGB.

то во рокот востановен со чл. 1270 од овој законик, тој/таа се смета дека се откажале од наследството; 2. Со писмена изјава на наследниците кои го прифатиле наследството, наследникот кој го пропуштил рокот може да поднесе барање за прифаќање на наследството до нотарот според местото на отворањето на наследството“.³² И во Граѓанскиот законик на Грузија се предвидува рок за прифаќање на наследството. Според овој граѓански закон: „Наследството треба да биде прифатено во рок од шест месеци од денот на отворањето на оставината“. Со оглед на фактот дека македонското законодавство не содржи прецизно определен рок во кој наследникот треба да даде наследничка изјава и дека поради тоа во практиката се јавуваат бројни проблеми, сметаме дека, по примерот на поголем број европски држави, и во Македонија треба да се предвиди рок во кој наследникот треба да даде наследничка изјава. Доколку во предвидениот рок наследникот не се откаже од наследство, треба да се прифати решението предвидено во Германскиот граѓански закон и да се смета дека наследникот го прифатил наследството.

4. ПРЕДВИДУВАЊЕ ПОСЕБЕН РЕЖИМ НА НАСЛЕДУВАЊЕ НА ЗЕМЈОДЕЛСКОТО ЗЕМЈИШТЕ И ФАРМИТЕ

Во македонското законодавство не постојат посебни одредби со кои се регулира наследувањето на земјоделското земјиште и фармите. Имајќи ги предвид современите тенденции во наследното право, како и фактот дека Македонија е аграрна земја, во која голем дел од населението својата егзистенција ја обезбедува со земјоделство, во реформата на наследното право треба да се предвиди посебен правен режим за наследување на земјоделското земјиште и на фармите. Целта на оваа реформа би била да се спречи понатамошно расцепкување на земјоделските парцели, кои и онака се меѓу најмалите по големина во Европа. Исто така, постојаното расцепкување на земјоделското земјиште, кое помеѓу другото се должи и на постојниот систем за наследување, доведува до намалување на корисното обработливо земјиште кое се губи во создавање меѓи и полски службености, што негативно влијае на земјоделското производство. Поради ова, реформата на наследувањето на земјоделското земјиште и фармите е од јавен интерес за Република Македонија.

Во споредбеното право постојат повеќе законодавства кои предвидуваат посебен правен режим за наследување на земјоделското земјиште и фармите. Така во Граѓанскиот законик на Швајцарија е предвидено дека: „Кога ќе почине сопственик на земјоделско земјиште, а

³² Член 1272 од Граѓанскиот закон на Украина

еден наследник сака да продолжи да го обработува, тој има право да бара да му припадне целокупниот имот (добиток, машини, залихи) кој ќе се одбие од неговиот наследен дел³³. Во чл. 619 е предвидено дека методот на вклучување и распределба на земјоделските стопанства и земјоделското земјиште се регулира со Федералниот закон од 4 октомври 1991 година.

Граѓанскиот законик на Грузија содржи мошне детални одредби со кои се регулира прашањето за наследување на земјоделското земјиште. Во таа смисла се предвидува дека: „Чл. 1460 - доколку завештателот оставил во тестаментот на наследниците земјоделско земјиште со фарма, или доколку не постои тестамент, а постојат повеќе наследници, тогаш земјоделското земјиште и фармата што се наоѓа на него може да се поделат помеѓу наследниците, но само доколку делот од земјиштето што треба да припадне на секој наследник е доволен за постоење функционална фарма. Поделбата треба да се дозволи само доколку наследниците имаат намера да управуваат и работат на фармата лично“³⁴. Во чл. 1463 - Граѓанскиот законик на Грузија пропишува дека: „Доколку фармата припаѓа на агрикултурно домаќинство, а последниот член на домаќинството почине без да остави тестамент, тогаш заедничката сопственост над земјоделската фарма ќе премине на законските наследници, под услов фармата и обработката на земјата да не се напушти“. Од погоренаведените одредби, јасно се гледа дека законодавецот во Грузија посветува исклучително големо внимание на прашањето за наследување на земјоделското земјиште, со посебен акцент на потребата да се продолжи со обработката на земјоделското земјиште и функционирањето на фармата. Подробни одредби за наследувањето на земјоделското земјиште и фармите се предвидени и

³³ Член 613 од Граѓанскиот закон на Швајцарија.

³⁴ Доколку никој од нив не сака да управува со фармата, тогаш земјиштето и фармата може да се продадат во договор на наследниците и секој од нив ќе го добие својот дел во пари. Согласно одредбата од чл. 1461: „Доколку поделбата на дел од земјоделското земјиште не е можна, тогаш овој дел ќе се додели на наследникот кој го обработувал земјиштето заедно со оставителот. Доколку нема таков наследник, земјиштето ќе се додели на наследник кој е способен и подготвен да управува со фармата“. Во чл. 1462 се пропишува дека: „Наследникот кој нема да добие дел од земјиштето, треба да добие соодветен дел од другиот дел од оставината, или, доколку тоа не е доволно, тогаш треба да добие соодветна компензација согласно предвидената постапка“.

во правото на Летонија,³⁵ на Русија³⁶ и на Украина.³⁷

Врз основа на направената анализа за состојбата и проблемите што се јавуваат при наследувањето на земјоделското земјиште во Македонија, како и презентираниите решенија од споредбеното право, сметаме дека во Граѓанскиот законик на Македонија треба да се предвиди посебен правен режим за наследување на земјоделското земјиште и за фармите, а ова прашање подетално би се регулирало со посебен закон. Со оваа реформа треба да се постигнат две основни цели: 1. Да се спречи натамошното расцепкување на земјоделското земјиште (што крајно негативно се одразува врз земјоделското производство); и 2. Да се обезбеди земјиштето да им припадне на оние наследници кои сакаат и можат да го обработуваат, при што би биле заштитени и имотните права на другите наследници.

5. УРЕДУВАЊЕ НА НАСЛЕДУВАЊЕТО АКЦИИ И УДЕЛИ ВО ДРУШТВА

Во македонското наследно законодавство, за разлика од повеќето други европски законодавства, не се предвидени посебни одредби за наследување удели и акции во трговски друштва. Вакви одредби се предвидени во Законот за трговските друштва. Во Граѓанскиот законик на Русија³⁸ е уредено прашањето за наследувањето фирма, спо-

³⁵ Во чл. 741 од Граѓанскиот законик на Летонија е пропишано: „Ако земјоделско земјиште што треба да биде поделено не дозволува физички да биде поделено на секој од наследниците, а сонаследниците не се согласуваат, тогаш ниту таткото ниту мајката во делбата со децата кои се полнолетни, како и очувот и макеата во делбата со пасиноците не можат да ги бараат нивните делови. Слично, сонаследниците кои не се фармери, како и таквите сонаследници кои самите или со нивните брачни партнери веќе поседуваат земјоделско земјиште кое го надминува минимумот определен со законот, не можат да бараат физички дел ако нема доволно за сите“. Чл. 742 пропишува дека: „При еднакви околности, приоритет во добивањето физички дел ќе има оној сонаследник на кого му е полесно да им исплати на другите сонаследници надоместокот за земјиштето, или на оној кој му дале приоритет сите наследници кои не ги добиле своите физички делови“. Повеќе види во чл. 743-748 од Граѓанскиот законик на Летонија.

³⁶ И Рускиот граѓански законик содржи повеќе одредби за земјоделското земјиште и фармите. Во чл. 1179 е предвидено дека: „Доколку наследникот на оставителот кој е сопственик на фарма самиот не е член на домаќинството на фармата, тој има право да добие компензација за неговиот дел од фармата. Условите за исплатата на компензацијата треба да се договорот помеѓу наследникот и членовите на фармата, или, доколку не се постигне договор, тие се определуваат од страна на судот, но исплатата треба да се реализира најдоцна една година по отворањето на наследството. Доколку не се постигне договор помеѓу наследникот и членовите на фармата, делот на наследникот ќе се смета дека е еднаков на деловите на другите членови на фармата. Доколку наследникот е примен како член на фармата, оваа компензација нема да му биде исплатена. Во случај кога по смртта на членот на фармата, таа престанува да постои, поради фактот дека оставителот бил единствен член на фармата, а ниту еден наследник не сака да продолжи да работи на фармата, таа ќе се подели помеѓу наследниците согласно членовите 258 и 1182 од овој законик“.

³⁷ Граѓанскиот законик на Украина, исто така, предвидува посебен правен режим за наследување на правото на земјишна парцела кое, за разлика од другите законодавства, пошироко го третира поимот земјишна парцела. Така во чл. 1225 е предвидено дека: „1. Правото на земјишна парцела ќе премине на наследниците врз основа на општите правила за зачувување на намената на парцелата; 2. Лицата кои наследуваа куќи, други згради и конструкции ќе имаат право да се стекнат со сопственост или право на користење на земјишната парцела под наведените конструкции; 3. Лицата кои ќе наследат куќи, други згради и конструкции ќе се стекнат со правото на сопственост или правото на користење на земјишната парцела неопходна за нивното користење, освен ако во тестаментот не е определена друга големина на земјишната парцела“.

³⁸ Член 1178 од Граѓанскиот закон на Русија.

ред кој: „Наследникот кој во моментот на отворањето на оставината бил регистриран како индивидуален претприемач или ужива првенствено право, во случај на поделба на оставината има право да го добие претпријатието кое е составен дел на оставината на товар на неговиот дел на оставината. Доколку ниеден наследник нема првенствено право или не го користи тоа право, претпријатието што е составен дел од оставината ќе биде во заедничка сопственост на наследниците во согласност со нивните наследни делови, освен доколку наследниците не се договорат поинаку“.³⁹ Детални одредби за наследувањето удели и акции во трговски друштва содржи и Граѓанскиот законик на Холандија,⁴⁰ во кој е предвидено дека право да бараат пренесување на средствата од бизнисот или деловите на компанијата кои припаѓале на оставителот ќе биде извршено: 1. По барање на детето или внукот на оставителот, под услов тоа да е во интерес на детето или на внукот и дека интересите на сопственикот, во споредба, не се сериозно повредени.⁴¹

Граѓанскиот законик на Летонија, за разлика од погоренаведените законодавства, посебниот режим на наследување акции и удели во трговски друштва го уредува со една општа одредба предвидена во чл. 745 според која: „Во однос на одвоените трговски и производствени претпријатија, приоритет ќе има наследникот кој сака и е способен да

³⁹ Граѓанскиот законик на Русија содржи и одреби за наследување удели во компании. Имено, во чл. 1176 се предвидува дека: „1. Оставината на учесник во општо партнерство или партнер во командитно друштво, или учесник во друштво со ограничена одговорност или член на производна кооперација, го содржи и делот на членот во капиталот на партнерството, компанијата или кооперацијата. Доколку наследникот сака да се приклучи на бизнис-партнерството или на кооперацијата или доколку наследникот сака да го стекне уделот во капиталот на компанијата, неопходна е согласноста на другите членови на компанијата, партнерството или кооперацијата, во согласност со овој законик, со други закони или со основачките документи. Доколку наследникот не добие согласност, тој има право да добие од бизнис-партнерството, компанијата или кооперацијата надомест на вредноста на наследениот удел во согласност со овој законик, со други закони или со основачките документи; 2. Оставината на инвеститорот во командитното друштво треба да ги содржи и неговиот удел во капиталот на друштвото. Наследникот кој ќе го стекне во наследство овој удел ќе стане инвеститор во командитното друштво“.

⁴⁰ Според Граѓанскиот закон на Холандија, судот може да нареди сопственикот на средствата кои биле наменети за професионалната пракса или бизнис на починатиот и кои сега припаѓаат на оставината или на заедничкиот брачен имотот на кој оставителот имал право, да ги пренесе овие средства за разумна и фер цена, на дете или на внук или на брачниот другар на дете или на внук бидејќи тоа дете или внук или брачниот другар ќе ја продолжи професионалната пракса или бизнис на покојникот. Види во член 4:38 од Граѓанскиот закон на Холандија.

⁴¹ 1. Судот може да воведо дополнителни мерки во својата судска наредба; 2. Претходниот параграф се применува соодветно на акции и удели во друштвото со ограничена одговорност (*‘Naamloze Vennootschap’*) или во приватна компанија (*‘Besloten Vennootschap’*) на кои оставителот бил директор и во која тој, сам или заедно со другите директори, го поседувал поголемиот дел од уделите, под услов детето или внукот или брачниот другар на ова дете или внук, во времето на смртта на починатиот, веќе да бил директор на таа компанија или дека тоа дете или внук или нивниот брачен другар ќе ја преземе функцијата директор во таа компанија или корпорација на починатиот; 3. Претходниот став се применува само доколку законските одредби од книга 2 од Граѓанскиот законик или статут на вклучените корпорации или компании дозволуваат таков трансфер на акции или удели; 4. Правото да се поднесе барање согласно параграфите 1 и 2 престанува да постои како резултат на временското ограничување од една година од моментот на кој починатиот починал; 5. Овој член соодветно се применува на брачниот другар на починатиот кој продолжува со професионална пракса или бизнис на покојникот, дури и кога овој брачен другар има стекнато или е во можност да се здобие со плодуживање за да бидат префрлени деловните средства врз основа на овој член“.

управува со претприатието, или кому приоритет му бил даден од сите наследници кои нема да ги добијат своите физички делови“. Врз основа на погореизнесеното, сметаме дека е потребно во Граѓанскиот законик на Република Македонија да постои една упатувачка норма со која ќе се уреди посебниот режим за наследување акции и удели, што подетално ќе биде уредено во Законот за трговските друштва.

6. ПРЕДВИДУВАЊЕ СУБЈЕКТИВНИ КРИТЕРИУМИ ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВОТО НА НУЖЕН ДЕЛ

Во последните неколку децении во споредбеното наследно право се присутни повеќе тенденции во однос на правото на нужен дел. Освен промената на правната природа на нужното законско наследување, се забележува и тенденција на намалување на големината на нужниот дел, стеснување на кругот на нужни наследници, како и воведување дополнителни субјективни критериуми за едно лице воопшто да може да се јави како нужен наследник.⁴² Денес, за разлика од порано, во поголем број случаи децата имаат подобра имотна положба од нивните родители, како резултат на нивната финансиска помош во образованието, решавањето на станбеното прашање и др. Децата уште за време на животот, во голема мера го добиле својот дел од наследството. Поради ова, нужното наследување претставува сериозно ограничување на слободната волја на завештателот да располага со својот имот по своја волја и лично убедување. Затоа оставителите се обидуваат на најразлични начини да ја избегнат примената на нужното наследување. Ова најчесто се случува кога родители поведени од правичноста се обидуваат да обезбедат поголема имотна поддршка за некое од децата кое има поголема потреба. Во Македонија и во другите држави од регионот ова најчесто се прави со склучување договор за доживотна издршка или подарок со кој се исклучува примената на нужното наследување.

Имајќи предвид дека нужното законско наследување е предвидено во сите држави од европско-континенталното право, а тоа е составен дел и на нашата правна традиција, сметаме дека тоа и понатаму треба

⁴² Овие промени имаат за цел да се овозможи во што е можно поголема мера да се почитува последната волја на завештателот за распределба на неговиот имот во случај на смрт изразена во тестаментот. Покрај ова, многу често во теоријата е присутно мислењето дека правото на нужен дел е повеќе историска категорија, која произлегува од римското право, кога единствен извор за егзистенција била оставината што ја добивале потомците. Освен тоа, и во средновековниот, но и во голем дел од модерниот период, оставината претставувала единствен и најзначаен извор за имотната состојба на секој поединец, имајќи предвид дека во тоа време имотот во најголем дел се наследувал, а не се стекнувал во текот на животот. Во современи услови на живеење, кога се менува природата на родителскиот однос и кога родителите, за разлика од минатото, посветуваат големо внимание на чување, воспитување и издржување на своите деца, потомците уште за време на живот добиле голем дел од вредноста на имотот на оставителот, кој на своите потомци им обезбедил услови за исхрана, станување, облекување, здравствена заштита, а особено школување, што чини многу финансиски средства. Во современото општество, имајќи го предвид големото продолжување на животниот век, потомците со својот труд и работа, во голема мера обезбедуваат средства за егзистенција, така што нужниот дел кој што би го добиле од оставината нема толку големо значење за нивната имотна состојба како во минатото.

да се задржи во македонското наследно законодавство. Сепак, тргнувајќи од промените во односите во семејството, потребата од поголемо почитување на последната волја на завештателот, како и потребата да се избегнат проблемите во практиката поврзани со нужното наследување, би било потребно законодавецот да размисли за воведување одредни промени во однос на стекнувањето на статусот на нужен наследник. Наместо досегашното решение, според кое децата на оставителот по автоматизам стануваа нужни наследници, сметаме дека е неопходно да се воведат дополнителни критериуми кои ќе тргнуваат од способноста за работа и потребата од нужни средства за живот, како основ за добивање нужен наследен дел. Ова впрочем соодветствува и на самата законска терминологија која го користи терминот „нужен дел“ кој имплицира дека се работи за дел од имотот којшто поради специфичните околности неопходно треба да му припадне на еден наследник, којшто има реална потреба од тоа (се работи за лица со посебни потреби, социјални случаи и други категории на лица кои без своја вина немаат нужни средства за живот). На крајот, со ваквото решение нашето законодавство ќе ја земе предвид и ќе ја регулира децениската практика со која правото на нужен дел беше заобиколувано со склучување договори за дар или договори за доживотна издршка. Нема сомневање дека законот којшто не води сметка за реалните потреби на граѓаните и за она што се случува во реалниот живот не е добар закон, што резултира со изигрување на законските прописи и доведува до правна несигурност, за што во Македонија најдобро говори децениската практика на склучување фиктивни договори за доживотна издршка, чија единствена цел е да не дојде до примена на нужното законско наследување.

7. ИЗДВОЈУВАЊЕ НА ДЕЛОТ ОД ЗАЕДНИЧКИОТ ИМОТ НА БРАЧНИОТ ИЛИ НА ВОНБРАЧНИОТ ДРУГАР

Ако оставителот имал брачен или вонбрачен другар, тој има право да бара издвојување на неговиот дел од заедничкиот имот којшто е стекнат за време на траење на брачната, односно вонбрачната заедница. Во македонското право имотот кој брачните партнери ќе го стекнат во текот на бракот претставува нивен заеднички имот.⁴³ Истите

⁴³ Член 67 од ЗСДСП. Станува збор за имотот којшто е стекнат со работа за времетраењето на заедничкиот брачен живот. Поради тоа, кога се расправа оставината, а како наследник се јавува и надживеаниот брачен другар, исклучително значајно е да се истакне дека најпрвин треба од оставината да се издвои делот на брачниот другар од заедничкиот имот. Според нашето право, при утврдувањето на деловите на брачните партнери во заедничкиот имот, судот тргнува од фактот дека заедничкиот имот на брачните партнери се дели на еднакви делови. Меѓутоа, по барање на еден од брачните партнери, судот може да му определи поголем дел од заедничкиот имот, ако тој докаже дека неговиот придонес во заедничкиот имот очигледно и значително е поголем од придонесот на другиот брачен партнер. Види во член 75 став 2 и 3 од ЗСДСП.

правила кои се однесуваат на брачните другари се применуваат и на вонбрачните партнери, со оглед дека вонбрачната заедница, која траела подолго од една година, се изедначува со бракот во однос на имотот стекнат за времетраење на вонбрачната заедница. Фактот што законодавецот не предвидел задолжителна обврска за издвојување на делот на надживеаниот брачен другар од заедничкиот имот создава бројни проблеми и дилеми за практичарите при распределувањето на оставината. Оваа правна празнина доведува до чести судски спорови поврзани со ова прашање.

Во споредбеното право, за разлика од македонското законодавство, прашањето за издвојување на делот од заедничкиот имот на надживеаниот брачен партнер е експлицитно регулирано. Во Граѓанскиот законик на Грузија се предвидува дека: „Правото на наследување на надживеаниот брачен другар не е поврзано со делот од имотот што нему му припаѓа како дел од заедничкиот имот (кој произлегува од бракот)“.⁴⁴ Слична одредба со која се уредува ова значајно прашање е предвидена и во Холандскиот граѓански законик во кој се вели дека: „Кога оставителот бил во брак и имал заеднички имот, судот, врз основа на барање на ликвидаторот на оставината, ќе назначи ликвидатор кој ќе ја подели брачната имотна заедница согласно со одредбите од членот за ликвидација на оставината на оставителот. Првиот став не се однесува на брачната имотна заедница која веќе била поделена пред смртта на оставителот“.⁴⁵

Имајќи предвид дека ова прашање има големо значење, поради тоа што пред нотарите се поставува речиси во сите оставински предмети, сметаме дека би било неопходно и во македонското наследно право да се предвиди експлицитна одредба дека делот од заедничкиот имот на надживеаниот брачен другар треба да се издвои од составот на оставината. Со ваквото решение би се олеснила работата на нотарите, би се зголемила правната сигурност и остварувањето на правата на граѓаните во наследното право и би се спречиле непотребните долги и скапи судски постапки.

8. ДРУГИ ПРЕДЛОЗИ

Освен погоренаведените позначајни реформи, имајќи ги предвид проблемите кои се јавуваат во практиката, интересите на учесниците во оставинската постапка, како и решенијата предвидени во поголем број граѓански законици во Европа, Комисијата предлага и други ре-

---

⁴⁴ Член 1339 од Граѓанскиот закон на Грузија.

⁴⁵ Член 4:213 од Граѓанскиот закон на Холандија.

форми кои поради ограничениот простор во трудот не можат подетално да бидат елаборирани. Станува збор за предвидување одредба за промените во своерачниот тестамент, воведувањето на тајниот тестамент, предвидување кога се применува законското наследување, подробно дефинирање на поимот сродство, линиите и степените на сродство, дефинирање на содржината на тестаментот, подобро уредување на наследничката трансмисија, дефинирање на поимот тестамент, како и задолжително предвидување на причината за исклучување од наследство.

УЛОГАТА НА НОТАРОТ И АКТУЕЛНИ ПРАШАЊА НА ПРАКТИКАТА ЗА РАЗЛИЧНИТЕ ВИДОВИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ДАР И ДОГОВОРОТ ЗА ПОСЛУГА ВО ПРАВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА¹

проф. д-р Јадранка Дабовиќ-Анастасовска

ДОГОВОР ЗА ДАР

УЛОГАТА НА НОТАРОТ

1. Нотарот како и при склучување на сите видови на договори треба да води сметка за способноста на договорните страни: дародавач и даропримач; Кај дародавачот треба да постои деловна способност или ако постои ограничена деловна способност треба да се води сметка за тоа ако се работи за постар малолетник со колку средства може да располага сам, а ако се работи за полнолетно ограничено деловно способно лице дали смее да склучува вакви договори; Во однос на даропримачот се бара тој да има правна способност; Ако дарот го прими деловно неспособно лице, законскиот застапник на тоа лице може со изјава дадена на дарувачот, во рок од 30 дена да го одобри дарот;
2. Нотарот треба да води сметка за тоа што е предмет на договорот за дар и дали предметот на договорот за дар – стварта или правото е во правен промет; Дали движната или недвижна ствар е во промет и дали не станува збор за права кои не се во промет, како што во определени случаи се спорни права и натурални облигации;
3. Кога станува збор за ствари треба да се води сметка дали странци и под кои услови можат да бидат даропримачи и да станат сопственици на определени ствари согласно закон;
4. Нотарот треба да води сметка за член 42 став 1 точка б од Законот за нотаријат според кој нотарскиот акт е задолжителен за договори за подарок без предавање на предметот во владеење на даропримачот (независно дали станува збор за движна или недвижна ствар); Ова во правната теорија се смета за ветување на дарување, кое се заснова во строга форма, затоа што отсуствува истовремено предавање на даруваната имотна вредност. Ваква форма се користи и во

---

¹ Излагање презентирano на Нотарски денови 25-26 април 2015 Струга

случај на дарување во случај на смрт на движни и недвижни ствари, затоа што предавањето се одлага до смртта на дарувачот;

5. Формата која е потребна за промет на недвижности може да биде солемнизирана приватна исправа или нотарски акт; Ова е форма предвидена во Законот за нотаријат; При тоа, се бара детален опис на предметот на актот. Кога предмет на актот е недвижност треба точно да се наведат податоци од катастарот на недвижности, односно катастарот на земјиште. За промет со недвижности во важечкиот ЗОО беше предвидена форма на јавно заверена исправа (каде нотарот врши заверка на потписите). За движни ствари според ЗОО потребна е писмена форма на договорот доколку нема едновременно предавање на стварта. Меѓутоа одредбата содржана во член 42 став 1 точка б може да се толкува дека кога нема едновременно предавање на стварта реална форма за движни ствари, дека според Законот за нотаријат за да се стекне со правна заштита даропримачот треба да е склучен договор во форма на нотарски акт и дека не е доволна само простата писмена форма.
6. Нотарот треба да разграничи за каков вид на договор за дар станува збор. Дали станува збор за чист договор за дар, мешовит договор за дар, договор за дар со налог, договор за дар со товар; награден договор за дар; договор за дар со повремени давања; вообичаени пригодни договори за дар; договори за дар од благодарност; договор за дар по повод смрт или друг вид на договор за дар; Ова е битно затоа што кај договорите за дар со налог или товар и мешовитите договори различни се правилата во однос на отповикување на дарот и гарантирањето за правните и материјалните недостатоци на стварта или правото кое се дарува во однос на чистите договори за дар; Договорот за дар со кој дарувачот се обврзал на повремени давања, престанува со смртта на даропримачот. Во случај на смрт на дарувачот обврските од овој договор не преминуваат на неговите наследници, освен ако неговите наследници го прифатиле овој договор.
7. Со договорот за дар со товар или налог дарувачот може да задржи за себе или за некој друг, некое право или може на даропримачот да му наложи нешто да направи или да му дозволи нешто на друг. Во случај даропримачот да не го изврши товарот или налогот ни во дополнителен примерен рок, дарувачот може да го раскине договорот и да бара од даропримачот да му го врати она што го примил. Наследниците на дарувачот можат да го раскинат договорот за дар заради неизвршување на товарот или налогот, кога тоа е предвидено со договорот за дар. По смртта на дарувачот извршување на товарот или налогот можат да бараат неговите наследници или друго

лице определено со договорот. Ако во случај за извршување на товарот или налогот се потребни повеќе средства отколку што изнесува вредноста на дарот, или ако извршувањето на товарот или налогот е отежнато од било кои причини, даропримачот може да се ослободи од товар или налогот ако го врати дарот.

8. Нотарот треба да го опомене дарувачот дека тој одговара за неисполнување на својата обврска, како и за задоцнување на исполнувањето, ако е тоа со намера или е од негово крајно невнимание. Во случај на задоцнување на исполнување на паричен дар, дарувачот должи казнена камата од денот на поднесувањето на тужбата, ако поинаку не е договорено.
9. Кај договори за дар дародавачот одговара за правните недостатоци на подарената ствар. Дарувачот одговара и за материјалните недостатоци на стварта ако тие биле скриени, а тој знаел или можел да знае за тие недостатоци, а истите не му ги соопшти на даропримачот. Со тоа што даропримачот има право да бара надомест на штета, која ја претрпел заради недостатоци, кои на дародавачот му биле познати, или не можеле да му останат непознати а за кои не го известил даропримачот. Одговорноста кај договорот за дар се заснова на вина додека таа не се бара кај товарните договори.
10. Нотарот треба да води сметка во каква форма треба да биде склучен договорот за дар; Договорот за дар се склучува во писмена форма. Договорот за дар за движен предмет склучен во усмена форма е полноважен, ако тој е предаден на даропримачот. Кога дар се прави со договор во корист на трето лице, прифаќањето на даропримачот не мора да биде во писмена форма, освен ако предмет на договорот за дар е недвижност. Кога предмет на договорот за дар е недвижност на формата за договор за дар, соодветно се применува одредбата за формата на договорот за продажба на недвижности. Формата е уредена со Законот за нотаријат каде за промет со недвижни ствари се бара солемнизација на приватна исправа или нотарски акт а за ствари што не применуваат во владение на даропримачот независно дали се движни или недвижни се бара форма на нотарски акт;
11. Во случаите на договор за дар кој ќе произведе правни последици по смртта на дародавачот, бидејќи предметот на дар не преминува не се предава со склучување, туку по исполнување на одложен услов смртта на дародавачот (извесно е дека ќе настане неизвесно е кога; неизвесно е и дали дародавачот ќе умре пред или по даропримачот, може теоретски да се смета дека станува збор за одложен рок, што не е извесно кога ќе настане па има елемент на алеаторност) договорот за дар треба да биде склучен во форма на нотарски

акт и во случаите кога се дарува недвижна ствар ова да го прибележи во Катастарот;

12. Иако овој вид на договор на дар се нарекува договор за дар *mortis causa* станува збор за облигационо правен договор *inter vivos* за побарување, кое го има доверителот- даропримачот во однос на имотот, што го остава дародавачот по неговата смрт;
13. Правната природа на договорот за дар во случај на смрт е помеѓу договор и легат; Во ЗОО не е ставен вториот став од Скицата на Проф. Михајло Констатиновиќ, во кој се уредува можноста договорот за дар во случај на смрт да може дарувачот по своја волја да го раскине како и дека располагањето со предметот на договорот со правно дело *inter vivos* и *mortis causa* се смета за раскинување на договорот за дар во однос на стварите, што се опфатени со вакво располагање; Останува можноста за полноважна клаузула за отповикување на дарот во случај на смрт на даропримачот;
14. Во случаите кога се склучува договорот за дар на недвижност а дародавачот сака да го задржи правото на плодуюживање за себе или друг на недвижноста, или некој друг вид на товар определено плаќање на лица, ова право исто така треба да се прибележи;
15. Нотарот треба да земе предвид дека договорот за дар е правен основ за стекнување на право на сопственост и дека овој договор има свои импликации и во стварното право затоа што е *justus titulus* за стекнување на право на сопственост; Секако сопственоста треба да се стекне со предавање на стварта во владение преку *modus acquirendi* упис во јавните книги за недвижности и влегување во владение, и предавање на движни ствари во владение; Додека за пренос на права од индустриска сопственост- патент, индустриски дизајн и трговска марка потребно е да се изврши упис во соодветните јавни регистри;
16. Дарувачот може да го раскине договорот и да го отповика направениот дар, во случај кога даропримачот со своето однесување кон него или на нему блиско лице, покаже крајна неблагодарност. Ова право преминува и на наследниците на дарувачот. Ова право престанува со истекот најмногу на една година сметајќи од денот кога дарувачот дознал за неблагодарноста на даропримачот, а најмногу по истек на пет години од покажаната неблагодарност. Во случај на отповикување заради неблагодарност, даропримачот е должен да врати се што примал на име дар.
17. Дарувачот кој нема доволно средства за живот, или за издржување на лицата кои по закон е должен да ги издржува, може да го рас-

кине договорот, а ако предметот веќе го предал на даропримачот може дарот да го отповика и да бара даропримачот да му го врати она што од примениот дар се уште се наоѓа во имотот на даропримачот. Даропримачот може да го избегне отповикувањето, доколку се обврзе дека на дарувачот, во адекватна мера ќе му дава средства што му недостасуваат. Ако дарувачот направил повеќе дарови, отповикувањето се прави по обратен ред од настанувањето.

18. Нотарот треба да им укаже и да ги поучи странките, дека нема правна важност откажувањето од правото на отповикување на дар;
19. Нотарот треба да ги поучи странките дека единствено вообичаените пригодни подароци и подароците направени од благодарност не можат да бидат отповикани;
20. Нотарот треба да ги поучи странките за можност во договорот да внесат клаузула за враќање на дарот на дарувачот, ако даропримачот умре пред дародавачот;
21. Во случај на отповикување на дар, даропримачот е должен да го врати дарот односно неговата вредност според правилата за стекнување без основ;
22. Воедно Нотарот треба да има предвид дека договорот за дар има импликации во наследно правните односи. Во член 33 став 1 алинеа 3 на Законот за наследување стои: „на така добиениот остаток се додава вредноста на сите подароци што ги направил оставителот на каков и да било начин во последните 90 дена од својот живот, па и на оние подароци за кои оставителот наредил да не му се засметуваат на наследникот во неговиот наследен дел“. Во членовите од 34-36 на овој Закон стои: Како подарок во смисла на овој закон се смета и откажување од права, простување на долг, она што оставителот му го дал на наследникот за време на својот живот на име наследен дел или заради основање или проширување на домаќинството, или заради вршење на занимање, како и секое друго располагање без надоместок. При проценувањето на подароците се зема вредноста на подарениот предмет во моментот на смртта на оставителот, а според неговата состојба во времето на подарувањето. Кога подарокот се состои во осигурување во корист на примателот на подарок, како вредност на подарокот ќе се земе збирот на премиите што ги уплатил оставителот, ако тој збир е помал од осигурената сума, а ако збирот на премиите е поголем од осигурената сума, како вредност на подарокот ќе се земе износот на осигурената сума.
23. Нотарот треба да ги предупреди странките дека договорот за дар може да се побива заради повреда на нужниот наследен дел од

- страна на наследниците на дародавачот според Законот за наследување;
24. Нотарот треба да има предвид дека на секој законски наследник му се засметува во наследниот дел сето она што го добил на подарок од оставителот на каков и да било начин. Плодовите и другите користи што ги имал наследникот од подарената ствар се до смртта на оставителот не се засметуваат. Подарокот не се засметува ако оставителот во времето на подарувањето или подоцна, или во тестамент, изјавил дека подарокот нема да се засмета во наследниот дел. Ако подарокот е сторен во последните 90 дена од животот на оставителот, остануваат во важност одредбите за нужниот дел.
25. Сметаме дека Нотарот треба да ги подучи и да ги предупреди странките дека сите правни дела на должниците можат да се побиваат со Паулијанска тужба од страна на оштетените доверители. Кај бесплатните располагања и со нив изедначените правни дела, законска претпоставка е дека должникот дародавачот знаел дека, со преземеното располагање им нанесува штета на доверителите, затоа за побивање на овие правни дела не се бара на третото лице (даропримачот) да му било познато или да можело ова да му биде познато.
26. Нотарот треба да го подучи дародавачот дека може со договорот за дар да задржи за себе или за друг некое право или да му наложи на даропримачот нешто да стори, или од нешто да се воздржи или да му дозволи нешто на друг и да го предупреди даропримачот за последиците на кои се изложува ако постапи спротивно на договорот;
27. Во случај кога дародавачот за себе лично го задржува правото на плодуюживање при склучување на договор за дар на недвижност, го има правото на сите користи од предметот на плодуюживање и обврска да ги поднесе сите трошоци на редовно одржување во обем во кој тоа го има и сопственик. Ова лично право на плодуюживање не може да се пренесува на трети лица. Во листот Г на определена недвижност треба да се запише забрана за отуѓување и оптоварување на недвижноста без писмена согласност на дародавачот. Овие товари се запишуваат во катастарот на недвижности со прибелешка дека за нивно бришење е доволен доказ за смрт на плодуюживателот (дародавачот);
28. Даропримачот во ваков случај се укнижува во катастарот на недвижности како сопственик, тој влегува во посредно владение на недвижноста во моментот на укнижувањето а во непосредно владение влегува по смртта на плодуюживателот;

29. Дародавачот во рамките на правото на располагање може да подари и идеален дел во сосопственост. Даропримачот станува сосопственик и се укнижува на идеален дел.

1. ПОИМ НА ДОГОВОРОТ ЗА ДАР-DONATIO

Договорот за дар е договор што спаѓа во групата за договори што се правен основ за стекнување на право на сопственост. Во секојдневниот живот се среќаваат различни термини за означување на договорот за дар- дар, подарок, бакшиш, бонус донација и сл. Тоа е доста чест договор, меѓутоа и договор што предизвикува различни контроверзии. Од една страна многу често даруваме симболични дарови, од друга страна мотивите поради кои даруваме големи дарови, можат да бидат различни и да доведат во одредени случаи до повреда на правни норми и добри обичаи или да послужат за изигрување на определени права на одредени трети лица. Суштината на овој правен однос се состои во тоа што врз основа на договорот за дар за сметка на имотот на дародавачот се зголемува имотот на даропримачот. Се работи за лукративен договор и во чистата форма на договорот за дар нема никакво противсторување од страна на даропримачот туку единствено е потребна неговата согласност да се прими дарот. Иако договорот за дар е доста стар правен институт предизвикувал определени дилеми и потреба за различно регулирање во текот на неговиот историски развој. Карактеристично е што овој договор не беше уреден во Законот за облигациони односи од 1978 година, иако беше уреден во Скицата на Михајло Констатиновиќ која беше основа за донесување на овој Закон. Причината поради која не беше имплементиран е затоа што се сметало дека заедно со некои други договори како послугата не преставува типичен договор за уредување на прометот на стоки и услуги. Сепак овој договор конечно е уреден во македонскиот Закон за облигациони односи од 2001 година. Договорот за дар како што укажавме не беше уреден со сојузниот ЗОО². Со оглед на честата примена на овој договор во правната практика се наметна потребата од правно вообликување на овој договор во новиот ЗОО на Република Македонија и тоа за првата фаза (чл. 555 до чл. 569 од македонскиот ЗОО). Во споредбеното право постојат примери каде договорот за дар не се регулира во рамките на договорното право. Се смета дека бидејќи е еднострано обврзувачки договор и поради неговата отповикливост во одредени случаи не му е место во чисто договорните односи, што е теоретски спорно. Сепак, поради честата примена, се чини дека неговото вообликување во рамките на облигационото законодавство е сосема оправдано.

² На договорот за дар како правни правила се применуваа одредбите од Австрискиот општ граѓански законик, Српскиот граѓански законик и Општиот имотен законик на Кнежевството Црна Гора.

Со договорот за дар дарувачот се обврзува да му пренесе или да му предаде на даропримачот во сопственост определен предмет, или да му отстапи некое право, или да му отпусти долг, или да му преземе долг без надомест. Поимот на договорот за дар е определен со член 555 од Законот за облигационите односи (во понатамошниот текст 300).

2. КАРАКТЕРИСТИКИ НА ДОГОВОРОТ

Договорот за дар е **консензуален договор** - склучен е во моментот кога дарувачот и даруваниот постигнуваат согласност за подарувањето на стварта. Тој може да се јави и како реален договор кога станува збор за подвижни ствари и се смета дека овој договор настанал ако во исто време е постигната согласност на волјите и е предадена подвижната ствар. Карактеристично за договорот е што е **еднострано обврзувачки договор** - на дарувачот постои обврска нешто да стори или да даде, за што не постои противчинидба на страната на даруваниот. Меѓутоа тука уште еднаш ќе нагласиме дека не станува збор за еднострано правно дело туку дека станува збор за облигационен договор кој настанува со согласност на волјите на договорните страни од една страна тоа е волјата на дарувачот да го намали својот имот за сметка на зголемување на имотот на даропримачот и од друга страна потребна е согласност на даропримачот да го прими дарот. Договорот за дар по правило е **формален**. Формата на договор е писмена. Во согласност со член 556, 300, договорот за дар за движна стварта склучен во усна форма е полноважен, ако тоа е предадена на даропримачот. Всушност кога станува збор за дарување на движна ствар договорот за дар не треба да се склучи во писмена форма ако истовремено дојде до предавање на стварта. Кога се **даруваат движните ствари, договорот за дар е реален договор** произведува правно дејство ако во исто време се предаде стварта, доколку нема предавање на стварта потребно е овој договор да се склучи во писмена форма. Исто така, кога дар се прави со договор во корист на трето лице, прифаќањето на даропримачот не мора да биде во писмена форма, освен ако предмет на договорот за дар е предавање недвижност. Секогаш кога се дарува недвижност, договорот се склучува во форма како за продажба на недвижност. Законот за нотаријат во член 42 став 1 точка б предвидува дека договорите за подарок без предавање на предметот во владеење на даропримачот задолжително се склучуваат во форма на нотарски акт. Договорот за дар по својата природа е добротин лукративен договор.

3. СТРАНИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ДАР

Страни на договорот за дар се дародавач и даропримач. Како страни на договорот за дар можат да се јават домашни и странски физички и правни лица. Договорот за дар се карактеризира и по тоа кој може да се јави како страна на договорот. Така, во согласност со член 557, дародавач може да биде само лице со полна деловна способност, а под одредени услови определени со закон, дар може да дава и лице со ограничена деловна способност. Даропримач може да биде секое лице кое има правна способност. Но, ако дарот го прими деловно неспособно лице, законскиот застапник на тоа лице може во рок од 30 дена да го одобри дарот со изјава дадена на дарувачот.

Кога сме кон правната способност на физичките и правните лица заслужува да укажеме на правни решенија предвидени во член 45-а од ЗОО. Прво што паѓа во очи од оваа одредба е дека “секое физичко и правно лице е способно да биде носител на права и обврски во облигационите односи,, без оглед, притоа дали тие се деловно способни или не. Следното решение го уредува прашањето за времето во кое овие лица се стекнуваат со правната способност. Така за физичките лица за такво време се зема моментот на нивното раѓање, а кај правните лица моментот на нивното настанување, што е уредено со закон. Натаму, кога станува збор за физичките лица, заради заштита на нивните права се признава дека и зачатото дете е родено. Притоа, за секое дете се смета дека е родено живо, освен ако не се докаже спротивното. Во случајот се работи за соборлива претпоставка. Последново значи кој го тврди спротивното треба и да го докаже. И, на крајот, цитираниот член го уредува и прашањето за престанокот на правната способност на овие лица. За физичките лица тоа е моментот на смртта или нивното прогласување за умрени, а кај правните лица тоа е моментот на нивното престанување, уредено со закон (в. под став 1 до 5 од цитираниот член 45-а)

Деловната способност, сфатена како можност на физичките и правните лица за нивно самостојно влегување во правниот промет, односно за самостојно изјавување на правно релевантна волја (в. член 45-б од ЗОО). Притоа, физичките лица со општата деловна способност ја стекнуваат со полнолетството (18 години), но и порано кога тоа е предвидено со закон (таков е случајот со еманципацијата, до која се доаѓа со склучување на брак на возраст од 14 години, одобрен од судот). За разлика од нив, лицата постарите малолетници со навршени 14 години, па се до 18 години старост, како и полнолетните лица на кои им е ограничена деловната способност, се ограничено деловно способни лица (в. став

4 од новелираниот член 45-б). Тие како и полнолетните лица можат да стапуваат во облигациони односи, но за полноважноста на овие односи потребно да добиле претходна дозвола од нивните законски застапници (родителите или старателите) или дополнително да го одобриле нивното настанување. Без потребната дозвола или одобрение, настанатиот облигационен однос е рушлив³, освен ако станува збор за облигационен однос чие склучување е дозволено со закон⁴. Таков е на пример облигациониот однос склучен од вработен постар малолетник (со наполнети најмалку 15 години старост) со кој презел обврска, во рамките на остварените финансиски средства од работен однос. Во случајов, станува збор за трет вид на деловна способност, позната во правната теорија како специјална или посебна деловна способност.

За разлика од сите погоре наведени категории на физички лица, кои видовме имаат различен вид на деловна способност, лицата со старост до навршени 14 години, како и полнолетните лица чија деловна способност целосно е одземена (имбецили, дебили или идиоти), се без деловна способност (став 4 од погоре цитираниот член) Тие како такви, немаат право самостојно да влегуваат во облигациони односи (најчесто договори). Секој однос настанат со нив е ништовен (без правно дејство)⁵. Меѓутоа, во споредбеното право постојат решенија според кои и на деловно неспособни лица (помлади малолетници од шестгодишна возраст, па нагоре) им е дадено можност самостојно да склучуваат одреден вид договори. Во случајов станува збор за т.н. секојдневни договори. Во редот на овие договори спаѓаат: договорите за купување на: весник, чоколадо, сок, билет за некој културен или спортски настан; договори со кои се стекнуваат одреден вид на предмети за лична употреба: школски прибор, патики за физичко образование, ранец за книги и сл.; договори за продажба или купување на ствари подложни на брзо расипување: различен вид на овошје и сл.; договори склучени во врска со располагање со свои средства и личен имот: располагање со своите подароци, трошење на џепарлакот и сл.⁶. Со Законот за именување и дополнување на Законот за облигационите односи, предвиде одредба според која: „Договорот на деловно неспособно лице кој има помала вредност (секојдневни договори) се смета за полноважен, освен ако со закон поинаку не е определено“ (член 47-а став 3). Во случајов, предвидена е фикција на постоење на деловна способ-

³ Види член 21 и 48-51 од ЗОО.

⁴ Види член 48, став 2 од ЗОО.

⁵ Види член 48, во врска со член 95 од ЗОО.

⁶ За ова види посебно: Општ имотен закон на Црна Гора, член 480, кој се однесува на примање подароци од страна на малолетни лица. Слична одредба среќаваме и во србијанскиот Граѓански законик (§ 563). Од поновите законици ќе ги споменеме: Граѓанскиот законик на РСФСР (член 14, во кој се зборува дека малолетните лица можат самостојно да склучуваат одредени договори од помала вредност) и полскиот Граѓански законик (член 14, во кој, исто така, се зборува за склучување на договори кои за свој предмет имаат ситен вид на предмети).

ност на страната на малолетникот, иако реално таа не постои. Врз нејзина основа и доаѓа до полноважност на договорот, кој инаку е ништовен. Фингираната способност, за која овде станува збор, по својата природа е своевиден вид на посебна деловна способност. Кога сме на ова, заслужува да се укаже уште и на две интересни решенија од нашиот закон за облигационите односи. Имено, во одредбата од член 286 став 1 на овој закон стои дека: „И деловно неспособен должник може правноисправно да ја исполни обврската ако постоењето на обврската е несомнено и ако втасал рокот за нејзино исполнување“. Второто решение го среќаваме во одредбата од член 295 на истиот овој закон. Во неа се вели дека: „Исполнувањето извршено на деловно неспособен доверител го ослободува должникот само доколку било корисно за доверителот или предметот на исполнувањето уште се наоѓа кај него“. Овие два случаи, иако строго формално правно гледано се однесуваат на исполнувањето на обврската од деловно неспособен должник и примање на исполнувањето од, исто така, деловно неспособен доверител, сепак како да укажуваат на тоа дека овие лица (ако можат да исполнат, односно примат исполнување на обврска) можат, во одредени случаи, да склучат и полноважен договор. Ако тоа се прифати, тогаш може да се рече дека не само претходно наведените договори што се прифатени од практиката туку нив ги познава и нашето објективно право. Иако, останува ова да се прими и со одредена доза на резерва.

Кога сме кај деловната способност, овде, останува, уште, да се осврнеме на овој вид способност кај правните лица. Неа, општо познато е дека правните лица ја стекнуваат истовремено со нивната посебна правна способност. На истата линија е и решението од став 5 на член 45-б од ЗОО. Тоа доаѓа оттаму што овие лица не се подложни на психофизичко созревање. Притоа, за неа, сфатена како посебно правно својство на правните лица за нивно самостојно влегување во правниот промет, е карактеристично тоа што станува остварлива исклучиво во рамките на нивната посебна правна способност. Последново укажува на тоа дека деловната способност на правните лица, бидувајќи детерминирана во својот обем од посебната правна способност на овие лица, и самата претставува **посебен вид на деловна способност**. Во насока на ова е и решението од член 46 од Законот за облигационите односи. Во него, најнапред нагласокот се става на тоа дека правното лице „*може да склучува договори во правниот промет во рамките на својата правна способност*“ за да веднаш потоа се додаде дека: „правните лица настапуваат во правниот промет во согласност со закон, својот статут, договорот на друштвото, односно нивните општи правила. По правило правните работи преземени од правното лице со

трето лице надвор од дејностите што го сочинуваат неговиот предмет на работење се полноважни, ноне и кога третото лице било несовесно (знаело или можело да знае) дека дошло до пречекорувањето направено од правното лице⁷. Имено, и според нив договорни облигациони односи што правното лице ќе ги заснова со трети лица, по правило, без разлика дали тоа го правело во рамките на својата регистрирана дејност или надвор од неа се полноважни освен ако правното лице постапувало несовесно⁸. Во насока на ова се и определбите, во најголемиот број, на современи правни системи. Овде бездруго, главното место им припаѓа на земјите на Европската унија. Дури и една Англија, која во внатрешниот промет ја прифаќа теоријата *ultra vires*, во деловните односи со земјите на Европската унија ја напушта нивната примена. Основната причина за напуштање на оваа теорија е потребата од што поголема заштита на правните интереси на другата страна од облигациониот однос, која не мора секогаш да знае дали нејзиниот договорен партнер настапува во правниот промет во рамките на својата регистрирана основна дејност.

Во однос на можноста странските физички и правни лица да се јават како даропримачи и работодавачи релевантни се одредбите од Законот за сопственост и други стварни права кои укажуваат на нормативното уредување на можноста тие да се стекнат со право на сопственост во Република Македонија затоа што договорот за дар е правен основ за стекнување на сопственост на ствари и права. Како странско физичко лице, според овој закон, се смета она физичко лице кое нема државјанство на Република Македонија, освен ако со закон поинаку не е определено. Како странско правно лице, според овој закон, се смета она правно лице кое има регистрирано седиште надвор од територијата на Република Македонија, освен ако со закон поинаку не е определено.

Странските физички и правни лица можат да стекнуваат право на сопственост врз подвижни ствари како и домашните лица. Странски физички лица државјани на државите кои не се членки на Европската унија и Организација за економска соработка и развој (во натамошниот текст: ОЕЦД), можат со наследување да стекнуваат права на

⁷ Види го интегралниот текст на новелираниот член 46 од 300, кој гласи:

(1) Правното лице може да склучува договори во рамките на својата правна способност.

(2) Правните лица настапуваат во правниот промет во согласност со закон, својот статут, договорот за друштвото, односно нивните општи правни акти.

(3) Правните работи преземени од правното лице со трето лице надвор од дејностите што го сочинуваат неговиот предмет на работење се полноважни, освен ако третото лице знаело или со оглед на околностите морало да знае а пречекорувањето или ако со закон поинаку не е определено.

(4) Совесната страна може да бара надомест на штетата што ја претрпела поради склучување на договор кој нема правно дејство.

Третиот став од овој член дотолку е карактеристичен што сега на сосема изречен начин ја прифаќа општопознатата во правната доктрина теорија *Ultra vires*.

⁸ Во насока на ова, види ги следните одредби од Законот за трговските друштва, член 444, став 1 и 2, и член 706 став 1.

сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија под услови на реципроцитет, како и државјаните на Република Македонија, ако со меѓународен договор поинаку не е определено. Странски физички лица, државјани на државите членки на Европската унија и на ОЕЦД, можат со наследување да стекнуваат права на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија под исти услови како и државјаните на Република Македонија. Странски правни лица, можат под услови на реципроцитет, да стекнуваат права на сопственост врз недвижни ствари на територијата на Република Македонија со наследување врз основа на тестамент. Странски физички и правни лица резиденти на држави членки на Европската унија и на ОЕЦД, можат да стекнат право на сопственост на стан, станбена зграда и деловен простор на територијата на Република Македонија под исти услови како и државјаните на Република Македонија. Странски физички и правни лица резиденти на држави кои не се членки на Европската унија и на ОЕЦД, можат да стекнат право на сопственост на стан, станбена зграда и деловен простор на територијата на Република Македонија, како и државјаните на Република Македонија под исти услови на реципроцитет. Странски физички и правни лица резиденти на држави членки на Европската унија и на ОЕЦД, можат да стекнат право на сопственост и право на долготраен закуп на градежно земјиште на територијата на Република Македонија под исти услови како и домашни правни и физички лица државјани на Република Македонија. Странски физички и правни лица резиденти на држави кои не се членки на Европската унија и на ОЕЦД, можат да стекнат право на сопственост и право на долготраен закуп на градежно земјиште на територијата на Република Македонија под услови на реципроцитет. Странски физички и правни лица не можат да стекнуваат право на сопственост на земјоделско земјиште на територијата на Република Македонија. Постоенето на реципроцитет предвиден во овој закон, го утврдува министерот за правда, под услови и постапка утврдени со закон. Странски држави за потребите на своите дипломатски и конзуларни претставништва, како и организациите и специјализираните агенции на Обединетите нации и Советот на Европа, со претходна согласност на министерот за надворешни работи, можат да стекнуваат право на сопственост врз згради и станови, како и врз градежно земјиште за изградба на такви згради. Ако за стекнување на стварните права на недвижности е потребно прибавување согласност од министерот за правда, правното дело за стекнување на овие права не произведуваат правно дејство без оваа согласност. Странско лице не може да биде сопственик на недвижност, која поради заштита на

интересите и безбедноста на Република Македонија, со закон е прогласена за подрачје на кое странски лица немаат право на сопственост, освен ако со закон поинаку не е определено.

4. ЕЛЕМЕНТИ НА ДОГОВОРОТ

Договорот за дар има два елементи – стварта што се подарува и волјата таа ствар да биде подарена.

Стварта што се подарува мора да биде во правниот промет – онака како што стварта што се продава мора да биде во правниот промет. Како предмет на дар може да се јави и определена имотна целина или целиот имот. Дарувањето на иден имот е ограничено во две насоки со одложен услов ако работодавачот идниот имот воопшто и го стекне и со ограничување да не се доведе во состојба да не може самиот да се издржува или да не може да ги издржува лицата што со закон е должен да ги издржува. Дародавачот не може да дарува туѓа ствар затоа што никој не може да пренесе право кое самиот не го поседува.

Правото што се пренесува не треба да биде очигледно спорна или натурална облигација. Исто така не може да се пренесуваат побарувања што можат да се предмет на правен промет, а не да се поврзани со определена личност (*intuit personae*) Со дар може да се изврши пренос и на права од интелектуална сопственост.

Волјата за стварта да биде подарена (*animus donandi*) е она што го разликува договорот за дар од другите договори каде што стварта се предава без надомести (бескаматниот договор за заем, договорот за послуга и сл.). Постоенето на волја стварта што се предава да се предаде како дар и да се прими како дар, иако по својата природа е субјективна категорија, во овој случај се јавува и како основ на договорот (како цел или како што уште се нарекува кауза). Кај договорот за дар мора да постои волја стварта да се подари *animus donandi* кај дарувачот и волја стварта да биде примена од даропримачот. Ако не постои ваква свест кај дарувачот и желба намера за дарување или таа е направена под присила измама или заблуда договорот за дар ќе биде рушлив.

Постоенето на согласност за битните елементи на договорот за дар кај дародавачот и даропримачот е трета основна претпоставка и се состои во постоење на претходен договор на договорните страни која ствар или имотно право ќе биде предмет на договорот и постоење на нивните волји да така утврдениот предмет на дарување бесплатно се отстапи во сопственост на даропримачот (*animus donandi*), односно објектот да на дарувањето да се прими и задржи во сопственост на даропримачот (*animus dominii*).

Правото на сопственост на подвижна ствар преоѓа на стекнувачот со предавање на стварта во негово владение. Предавањето на подвижната ствар се смета за извршено и со предавање на исправата врз основа на која стекнувачот може да располага со таа ствар, како и со врачување на некој дел од стварта, или со издвојување или друго означување на стварта што значи предавање на стварта. Кога подвижна ствар се наоѓа во владение на стекнувачот по некоја правна основа тој стекнува право на сопственост на неа по друга правна основа во моментот на склучувањето на правното дело со сопственикот на стварта. Ако стекнувачот на правото на сопственост на подвижна ствар ја остави стварта и на таа во владение на пренесувачот по некоја друга основа, тој стекнува право на сопственост на неа во моментот на склучувањето на правното дело со сопственикот на стварта, врз основа на кое се стекнува право на сопственост. Правото на сопственост на подвижна ствар што ја држи трето лице преминува врз стекнувачот во моментот на склучувањето на правното дело со кое пренесувачот му го пренел правото да бара поврат на стварта. Третото лице има право да ги истакне спрема новиот сопственик сите приговори што ги имало спрема поранешниот сопственик. Предавањето на подвижна ствар се смета за извршено и тогаш кога од конкретните околности произлегува дека е извршено предавањето на стварта. Право на сопственост на недвижност врз основа на правно дело, се стекнува со запишување во јавната книга за запишување на правата на недвижностите или на друг соодветен начин определен со закон. Основањето, запишувањето и одржувањето на јавната книга за запишување на правата на недвижностите, се вршат на начин и постапка пропишани со посебен закон. Правното дејство на запишувањето настанува од моментот кога барањето или исправата за запишување е примена во органот што ја води јавната книга. На подрачјата каде што јавните книги не се установени во согласност со законот за запишување на правата на недвижностите, правото на сопственост на недвижностите се стекнува со поединечно запишување во јавните книги. Ако не се исполнети сите претпоставки што се бараат за запишување во јавната книга на правата на недвижностите, а е побарано запишување на правото на сопственост, стекнувањето на правото ќе се предбележи. Со предбележувањето правото на сопственост ќе биде стекнато под услов дополнително да следи оправдување на тоа предбележување. Ако предбележувањето дополнително се оправда, правото на сопственост е стекнато во моментот кога било поднесено барањето за запишување на правото во јавната книга. Во ваков случај, на недвижност која не е запишана во јавна книга се стекнува право на сопственост, сопственост со полагање кај надлежниот орган заверена

исправа од влијание за прибележување, со што на соодветен начин се применуваат правилата за стекнување со прибележување.

Освен предмет/ствар дародавачот на даропримачот може да му пренесе и определено право. Преносот на право се врши со договор за цесија. Договорната цесија, правно гледано, настанува со склучување на договор помеѓу цедентот (стариот доверител) и цесионарот (новиот доверител). Предмет на овој договор е преносот на правото од стариот на новиот доверител. Надвор од овој однос, е должникот (цесусот). Тој со ништо не може да влијае врз неговото настанување. Со други зборови, тој ниту може да бара да дојде до цесија ниту истата да ја забрани ниту пак, се бара негова согласност за настанување на цесијата. Тоа е и разбирливо ако се знае дека цесијата со ништо не ја влошува правната положба на должникот. Тој со или без настанувањето на цесијата си останува должник во облигациониот однос. Битно за него во тој однос е тоа што со исполнувањето, ќе се ослободи од обврската. Исклучок од ова претставува само случајот кога стариот доверител и должникот ќе се договорот доверителот своето право од нивниот взаемен однос да не може да го пренесе на трет. Меѓутоа, независно што цесусот не е страна кај договорната цесија, сепак цедентот има должност да го извести должникот за настанатата цесија. Последново е потребно за да знае должникот кон кого да ја исполни обврската од дадениот облигационен однос. Ако цесусот, пред да биде известен за извршената цесија, ја исполни обврската на стариот доверител, ќе се смета дека правилно го сторил тоа, и за него облигациониот однос ќе престане. Но тоа нема да биде случај ако тој за извршената цесија е благовремено известен од цедентот или на друг начин разбрал за тоа. При постоење на сознание за извршената цесија, должникот нема да биде ослободен ако ја исполни обврската кон стариот доверител. Тоа е од причина што овој повеќе не е страна на облигациониот однос. Оттука, секое вакво исполнување во однос на него, ќе се смета како стекнување без основа. Тоа, пак, од своја страна, на должникот му овозможува да бара од цедентот да му го поврати исполнетото. Фактот што дошло до вакво исполнување на обврската, ништо не менува во односот меѓу должникот и новиот доверител. Овој однос, во делот на содржината, целосно останува непроменет. Тоа практично значи дека, сега, цесионарот (новиот доверител) има право да бара должникот (цесусот) нему да му ја исполни обврската од облигациониот однос во кој тој, по основа на договорна цесија, постанал нов доверител, а должникот ја има обврската тоа да го стори.

Како и да е, кај договорната цесија, преносот на правото од цедентот на цесионарот настанува во моментот на постигната согласност

за неа. Тоа практично значи дека од тој момент ова право престанува да биде дел од имотната маса на цедентот и од истиот овој момент тоа влегува во имотната маса на цесионарот. Притоа, ова право преминува од цедентот на цесионарот такво какво што е. Правно гледано, овде всушност имаме средба со деривативен начин на пренос на правото, од стариот на новиот доверител. Имајќи предвид дека правото на новиот доверител е изведено од правото на претходниот доверител, тоа и ја дели судбината на ова право. При ваков условен однос на овие права, разбирливо е дека правото на цесионарот е полноважно само ако претходно било полноважно правото на цедентот и обратно, тоа е не полноважно ако правото на цедентот е не полноважно. Инаку, покрај основното право на стариот доверител, со цесијата се пренесуваат на новиот доверител и акцесорните права кои го придржуваат ова право. Во редот на таквите бездруго влегуваат: рачниот залог, хипотеката, гаранцијата, правото на камата, договорна казна, законските и судските пенали, правото на првенство во наплатата и сл. Ова доаѓа оттаму што страната на должникот, која ги дала овие обезбедувања на стариот доверител, останува непроменета и во однос на новиот доверител. Оттука, овие права и го следат основното правото поради кое биле и настанати.

Ако цедентот своето право од даден облигационен однос го пренел на повеќе цесионари (даропримачи), појак во право е оној цесионар за кој цесусот прво бил известен од цедентот или кој прв се јавил кај него. Доколку пак, за долгот е издадена писмена обврзница, право на првенство ќе има оној цесионар кој е законски владетел на истата. Тој по наплатата на своето побарување, секако, е должен обврзницата да му ја врати на должникот кој ја издал.

Инаку, ако поблиску сакаме да го видиме дејството на цесијата, тоа најдобро може да се направи ако одделно се изложат три вида на односи: а) односот меѓу цедентот/ дарувач и цесионарот/даропримач; б) односот меѓу цесионарот/даропримач и цесусот; и в) односот меѓу цеденто/дародавачот и цесусот.

Односот меѓу цедентот/дародавач и цесионарот/даропримач. Овој однос настанува врз основа на договорот за цесија *causa donandi* склучен меѓу нив. Веќе беше речено дека, врз основа на тој договор, доаѓа до пренос на правото од цедентот на цесионарот, со сите споредни права кои го придружуваат основното право на цедентот. Покрај ова, цедентот на цесионарот, ако овој тоа го бара, е должен да му издаде заверена потврда за отстапеното право.

Дародавачот може да преземе и долг, што го има даропримачот кон одреден доверител и на тој начин да овозможи зголемување на имотот на даропримачот. Преземањето на долг, како промена во страни-

те на облигационите односи, настанува на тој начин што постојниот долг од даден облигационен однос од дотогашниот должник преминува на некое трето лице кое во овој однос се јавува како нов должник, а тоа значи и како нова страна на тој однос. Преземањето на долгот, како и цесијата, исто така, е релативно стар правен институт. Неговите почетоци ги среќаваме во римското право, но уредени на поинаков начин од начинот на кој преземањето на долг е уредено денеска во нашето современото граѓанско право. Слично на римското право, преземањето на долгот правно е уредено и во постарите граѓански законици (францускиот, австрискиот, и др.)⁹

Преземање на долг настанува врз основа на склучен договор меѓу должникот од одреден облигационен однос и некое трето лице кое до тој момент е надвор од облигациониот однос а се јавува во улога на дародавач. Должникот/ даропримач, чиј долг е преземен, по правило, со преземањето на неговиот долг престанува повеќе да биде страна на облигациониот однос (стар должник). Негово место во односот го зазема третото лице/дародавачот како нов должник. Страната на доверителот си останува иста (непроменета). Иста останува и содржината на облигациониот однос, со тоа што носител на обврската од облигациониот однос не е повеќе стариот должник туку сега тоа е новиот должник/дародавачот. Меѓутоа, за полноважно настанување на овој вид на промена во страната на должникот потребна е и согласност на доверителот затоа што нему не му е сеедно кој ќе му биде новиот должник. Согласноста на доверителот, за која овде станува збор, и не претставува ништо друго туку своевиден услов. Без нејзиното постоење, како услов за преземањето на долгот, изостанува и неговото настанување како облигационен однос т.е. како промена на страната на должникот со нов должник. Меѓутоа, и при постоење на согласноста на доверителот за извршеното преземање на долгот, возможно е тоа да остане без какво било дејство во однос на стариот должник. Таков е случајот кога во времето на доверителовата согласност преземаачот бил презадолжен, а доверителот тоа не го знаел ниту морал да го знае. Со еден збор, кога доверителот бил совесен. Совесноста на страната на доверителот, во овој случај, го попречува настанувањето на договорот за преземање на долгот, но од друга страна, пак, доведува до настанување на еден друг однос, насловен како: договор за пристапување кон долг. Овој однос всушност настанува помеѓу совесниот доверител кој ја дал согласноста за преземање на долгот, од една страна и од друга, третото лице кое се сложило со должникот да го преземе исполнувањето

⁹ Преземањето на долгот во римското право се остварувало во рамките на новацијата, а не како посебен вид на промена во страните на облигационите односи (Gaj, 3, 177 - Антинопулски фрагменти). Види уште француски Законик (член 1271 и 1274) и австриски Законик (§ 1345 (новелиран) и § 1400 (стар). Покрај ова види уште и кај: Лазар Марковић, облигационо право, 1997, Београд, стр. 346-349.

на неговиот долг што го има кон овој доверител. Вака настанатиот однос, му овозможува на доверителот да бара исполнување на долгот од својот должник, што го има и пред тоа, но сега уште и од пристапувачот кој пристапил кон долгот на овој должник. Правно гледано, ова и не значи друго туку преобразување на страната на должникот од проста во сложена, и тоа солидарна. Во секој случај, на овој начин настанатата сложена солидарна страна на должникот, за доверителот, претставува голема поволност.

Имено, секоја од договорните страни (дотогашниот должник или третото лице) може да го извести доверителот за склучениот договор за преземање на долгот, но и на секоја од нив доверителот може да им ја соопшти својата согласност за преземањето на долгот со овој договор. Во одредени случаи, согласноста на доверителот се претпоставува. Таков е случајот кога доверителот без оградување примил некое исполнување од третото лице (преземаачот), што овој го направил во свое име. Покрај ова, должникот и третото лице или секој од нив одделно, можат да го повикаат доверителот, во определен рок, да се изјасни дали се согласува со преземањето на долгот. Притоа, ако доверителот не се изјаснил во тој рок се смета дека не ја дал својата согласност. Кога, пак, при отуѓување на некоја недвижност врз која постои хипотека, е договорено помеѓу прибавувачот и отуѓувачот дека прибавувачот ќе го преземе долгот спрема хипотекарниот доверител, се смета дека хипотекарниот доверител дал согласност за договорот за преземање на долг ако на писмен повик на отуѓувачот, не го одбил во рок од еден месец од приемот на повикот. Во писмениот повик на доверителот мора посебно да му се укаже на оваа последица, инаку ќе се смета како повикот да не е упатен. Како и да е, додека се чека давањето на согласноста, како и кога доверителот на кој било начин не ја дал согласноста за преземање на долг (изречно не се согласил; не примил некое исполнување од третото лице; не се изјаснил во определениот рок за изјаснување и сл.), договорот за преземање на долг, место да доведе до промена на страната на должникот, има дејство на договор за преземање на исполнување.¹⁰

Со преземањето на главниот долг, новиот должник/дародавачот ги презема, како своја обврска, да ги изврши и споредните права на доверителот (камата, договорна и затезна; надомест на штета и сл.). Ако не е договорено нешто друго, преземаачот/дародавачот не одговара за ненаплатените камати што стасале до преземањето. Тие и натаму остануваат како обврски за стариот должник бидејќи стасале за плаќање пред да настане промената во страната на должникот (пред тој да биде

¹⁰ За ова види член 434 во врска со член 441 од ЗОО.

заменет со новиот должник). Што се однесува пак, до гаранциите и залозите што ги дале трети лица, тие, со преземањето на долгот, по правило, престануваат да постојат, освен ако самите гарантите и залогодавачи се согласиле да одговараат и за преземената обврска од страна на новиот должник. Новиот должник/дарувачот, како што тоа беше случај и со новиот доверител кај цесијата, наспроти обврските, има и некои права. Негово основно право е да може да му ги истакне на доверителот сите приговори што произлегуваат од правниот однос помеѓу поранешниот должник и неговиот доверител од кого потекнува преземиот долг, како и приговорите што преземачот ги има спрема доверителот, како свои лични приговори.

Дародавачот може да дарува и со отпуштањето на долгот, познато уште и како опростување на долгот. До ваков договор за дар доаѓа со заемна согласност на доверителот (опростувачот/дародавачот), кој го врши отпуштањето на долгот, и на должникот/даропримачот кому му се врши тоа отпуштање (член 333 од ЗОО)¹¹. Согласноста овде претставува договор за дар со кој се предизвикува престанување на облигациониот однос, во кој се врши простувањето на долгот на должникот. Кажано со други зборови отпуштањето на долгот, по својата правна природа, претставува договор за дар. Тој може, но не мора да ја следи формата на облигациониот однос кој со неговото склучување, по правило, престанува да постои. Доверителот со простувањето можеби сака на должникот да му направи дар.

Доколку должникот не даде согласност за понудениот отпуст од долгот, тој и натаму продолжува да постои, а со него и облигациониот однос од кој произлегува овој долг. Ако и при ваквото натамошно постоење на долгот, доверителот одбие да го прими неговото исполнување, во тој случај, должникот може да се ослободи од долгот со негово депонирање во суд.¹²

Отпуштањето на долгот може да биде: **1.** целосно, **2.** делумно и **3.** општо отпуштање на долгот.

До целосно отпуштање на долгот доаѓа кога доверителот ќе му ги прости главниот долг и сите споредни долгови (договорна камата, затезна камата, надомест на штета и сл.) на должникот од определен облигационен однос.

Отпуштањето е делумно кога доверителот простил само одреден дел од главниот долг или пак, го простил само споредниот долг, а главниот и понатаму останува да постои. Таков е, на пример, случајот кога

¹¹ За ова, види уште член 621 од црногорскиот Имотен законик (ОИЗ); § 1440 од австрискиот Граѓански законик (ОГЗ); и параграф 909 од србијанскиот Граѓански законик (СГЗ).

¹² За овој начин на исполнување на обврската, види го излагањето за полагањето на предметот на обврската во суд.

доверителот му ја простил на должникот половината од долгот што за него произлегува од договорот за заем или пак, место дел од долгот, му ја простил втасаната, а не платената камата како споредна обврска.

До општо отпуштање на долгот доаѓа кога доверителот на должникот му ги простува сите главни и споредни долгови кои за него произлегуваат од повеќе облигациони односи настанати помеѓу нив (на пример, од договор за заем, од купопродажба, од закуп, надомест на штета и сл.). За полноважноста на овој вид на простување, покрај согласноста на доверителот и на должникот, потребно е уште сите тие долгови на должникот да му бидат познати на доверителот во моментот кога е извршено нивното простување. Ако по простувањето се покаже дека должникот имал и некој друг долг, кој на доверителот во моментот не му бил познат, тој долг и натаму останува да постои (член 336 од ЗОО). Таков би бил, на пример, случајот со отстапено побарување врз доверителот на основа на законска цесија, а за што тој, во моментот на општото отпуштање на долгот, не знаел дека го стекнал токму во однос на својот должник кој пред цесијата бил должник и на отстапувачот на ова побарување.

Целосното отпуштање на долгот, од своја страна, доведува до целосно престанување на облигациониот однос, од кој произлегува отпуштениот долг. Делумното, пак, отпуштање само делумно доведува до престанување на овој однос (до нивото на направеното отпуштање на долгот), а во делот во кој останал долгот, се променува само неговата содржина. Со отпуштање на долгот на главниот должник, престануваат долговите на споредните должници (гарантот, заложниот должник и сл.)¹³.

5. КОГА ДОГОВОРОТ ЗА ДАР Е ПЕРФЕКТЕН ИЛИ МОЖЕ ДА ПРОИЗВЕДЕ ПРАВНО ДЕЈСТВО?

Договорот за дар е перфектен кога како предмет на договорот имаме ствар или право кое е во правен промет и чиј титулар неспорно е дарувачот, кога постои вистинска волја за дарување кај дарувачот да го стори дарувањето и кога постои согласност на дародавачот и даропримачот, дародавачот да го предаде а даропримачот да го прими предметот на дарот во сопственост и оваа нивна волја да се манифестира во одредена законска форма. Кога ова ќе биде исполнет настанува облигационо правниот однос кој води до засновање на меѓусебните права и обврски на договорните страни. Договорот за дар е *titulus acquirendi* за стекнување на право на сопственост на даропримачот на објектот на дар. На страната на дародавачот имаме обврски, а на страната на да-

¹³ Види член 335 став 2 од ЗОО.

родавачот имаме единствено право затоа што се работи за еднострано обврзувачки договор како што во повеќе наврати беше укажано.

6. СОДРЖИНА НА ДОГОВОРОТ

Содржината на договорот за дар ја сочинуваат правата и обврските на страните. Даропримачот има право да бара предавање на стварта или пренос на правото, а дарувачот обврска да го направи тоа. За предавањето на стварта, односно за пренесување на правото кај договорот за дар важат правилата за договорот за продажба. Така дарувачот одговара за ненавремено исполнување на договорот како и за својствата на стварта односно на правото што се пренесува. Основна обврска на дарувачот е да го чува објектот во периодот од заклучување на договорот до предавање на истиот на дародавачот. Оваа обврска постои ако станува збор за предавање на ствар не и за предавање на право затоа што правата преминуваат со самото склучување на договорот со исклучок ако се работи за хартии од вредност на доносител, кога се бара нивно предавање во владение на даропримачот со посебна изјава на дародавачот (индосамент). Оваа обврска отпаѓа и во случај на реално дарување кога предметот се предава веднаш. Во овој период дародавачот има одговорност за делумно оштетување или пропаст на стварта единствено ако дошло до тоа по негова вина и тогаш не е должен да ја надомести вредноста туку единствено она што како штета би го претрпел даропримачот надевајќи се на фактичкото извршување на договореното дарување. Ако поинаку не е договорено сите трошоци за даруваната ствар до предавањето ги поднесува дародавачот. Ако поинаку не е договорено сите плодови на плодносната ствар и прирастоци до предавањето на стварта му припаѓаат на дародавачот до предавање на даропримачот. Даропримачот има обврска за предавање на стварта во договореното време, на договорениот начин на договореното место. Дародавачот бидејќи договорот за дар е лукративно правно дело не одговара за материјалните и правните недостатоци на стварта, со исклучок ако овие злонамерно ги премолчи и заради нив даропримачот претрпи определена штета. Вака настаната штета дародавачот ќе биде должен да ја надомести. Доколку една иста ствар дарувачот дарува на повеќе лица, најјакو право има оној на кого стварта му ја предал во владение а ако не ја предал оној со кого прв склучил договор за дарување. Останатите имаат право на надомест за штета поради невозможност за исполнување на договорот за дар.

Основните права на даропримачот се да бара предавање на стварта од дародавачот во определено време, на определено место, односно

доколку времето не е договорено предавањето да го изврши на негово барање. Тој има право да бара надомест за штета заради оштетување или пропаст на стварта настанати по вина на дародавачот во време од заклучување на договорот за дар до предавање на стврта во негова сопственост за штета што ја трпи заради верување дека даруваната ствар ќе му биде предадена во состојба која била во време на заклучување на договорот, како и право на надомест на штета која би ја претрпел во случај кога во време на заклучување на договорот постојат материјални и правни недостатоци на стварта. Ова може да го оставри со тужба за неисполнување на договорот и тужба за надомест на штета.

7. ПОСЕБНИ ВИДОВИ НА ДОГОВОР ЗА ДАР

Договорот за дар се јавува во следниве видови:

1) Комбиниран договор за дар, покрај суштествените елементи на договорот за дар содржи и елементи на друг договор, најчесто договор за продажба или за размена. На пример, лицето А на лицето Б му го продава својот нов персонален компјутер, кој претходно го купил по цена од 500 евра во денарска противвредност за цена од 50 евра во денарска противвредност. Во случајот не станува збор за прекумерно оштетување на продавачот, туку за комбиниран договорот за продажба со договор за дар.

2) Кај наградниот договор за дар, покрај постоењето волја стварта да биде подарена, потребно е постигнување на определени резултати (најдобар резултат во студии, на натпревар и сл.).

3) Договорот за дар со товар или налог, покрај суштествените елементи со оглед на природата на договорот содржи уште еден елементи според волјата на страните. Така, дарувачот може да задржи за себе или за некој друг, некое право или може на даропримачот да му наложи нешто да направи или да му дозволи нешто на друг (на пр. со подареното возило секој ден да превезува некое лице од местото на неговото живеење до болница, или парите да ги искористи за лекување и сл.). Во случај даропримачот да не го изврши товарот или налогот ни во дополнителен разумен рок, дарувачот може да го раскине договорот и да бара од даропримачот да му го врати она што го примил. Наследниците на дарувачот можат да го раскинат договорот за дар поради неизвршување на товарот или налогот, кога тоа е предвидено со договорот за дар. По смртта на дарувачот извршување на товарот или на налогот можат да бараат неговите наследници или друго лице определено со договорот. Ако за извршување на товарот или налогот се потребни повеќе средства отколку што изнесува вредноста на дарот, или ако

извршувањето на товарот или налогот е отежнато од кои било причини, даропримачот може да се ослободи од товарот или од налогот ако го врати дарот.

8. ПРЕСТАНУВАЊЕ НА ДОГОВОРОТ ЗА ДАР

Договорот за дар, за разлика од ругите договори, може да престане и на еден специфичен и различен начин од оние кај другите договори. Во случајот станува збор за отповикувањето на дарот, до што доаѓа кога договорот е исполнет, а тоа може да го стори дарувачот. За договорот за дар е карактеристично што е возможно под определени услови договорот за дар да биде отповикан. Случаите на отповикување можат да се поделат во три групи. Договорно отповикување на дар кога во самиот договор се утврдуваат услови или околности под кои дарот може да биде отповикан.

Постои можност за законско отповикување на дарот од дародавачот во два случаи:

Прво, до отповикување на дарот може да дојде кога даруваниот ќе покаже крајна неблагодарност кон дарувачот или кон нему блиско лице. Ова право преминува и на наследниците на дарувачот. Тоа престанува со истекот најмногу на една година сметајќи од денот кога дарувачот дознал за неблагодарноста на даропримачот, а најмногу по истек на пет години од покажаната неблагодарност. Во случај на отповикување поради неблагодарност, даропримачот е должен да врати сè што примал на име дар.

Второ дарувачот кој нема доволно средства за живот, или за издржување на лицата кои по закон е должен да ги издржува, може да го раскине договорот, а ако предметот веќе го предал на даропримачот може дарот, исто така, да го отповика и да бара даропримачот да му го врати она што од примениот дар се уште се наоѓа во имотот на даропримачот. Даропримачот може да го избегне отповикувањето доколку се обврзе на дарувачот, во адекватна мера да му дава средства што му недостасуваат. Ако дарувачот направил повеќе дарови, отповикувањето се прави по обратен ред од настанувањето. Сепак не сите дарови може да се отповикаат. Така вообичаените, пригодните дарови, наградните дарови, како и даровите од благодарност не може да се отповикаат. Не може да се отповикаат ни даровите за добротворни и за општокорисни цели.

Отповикувањето на дар може да настане и по барање на трети лица, заради повреда на нужен дел и заради оштетување на доверителите.

ДОГОВОР ЗА ПОСЛУГА

1. ПОИМ НА ДОГОВОРОТ

Законот со член 603, договорот за послуга го дефинира на следниов начин:

„Со договорот за послуга се обврзува послугодавачот да му предаде определен предмет на користење без надомест на послоупримачот на определено или неопределено време, а послоупримачот се обврзува тој предмет да му го врати по истекот на тоа време.“

2. КАРАКТЕРИСТИКИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ПОСЛУГА

Договорот за послуга е консензуален договор зашто е склучен во моментот кога страните (послугодавач и послоупримач) постигнуваат согласност за суштествените состојки на договорот. Тој е двострано обврзувачки, со оглед на тоа што права и обврски има за двете страни. Договорот за послуга е добротин договор. За користењето на стварта послоупримач не плаќа надомест. Договорот е комутативен со оглед на тоа дека правата и обврските се однапред познати. Бесплатното давање односно користење на стварта е каузата на договорот која е јасно видлива па оттука овој договор е каузален. Договорот може да се склучи во која било форма што го прави неформален.

3. ЕЛЕМЕНТИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ПОСЛУГА

Елементи на договорот за послуга, со оглед на неговата суштина, се давањето на стварта и постоењето на волја таа ствар да биде дадена на користење без надомест.

Стварта која се дава на послуга, како и стварта која се дава во закуп е индивидуално определена, непотрошна ствар. По исклучок на послуга може да се даде и родово определена и потрошна ствар, ако не се користи за нејзината намена (на пример шише вино ќе се искористи за изложување на саем на вино, а не за да се испие односно продаде).

За волјата стварта да се даде без надомест важи она што беше речено кај волјата за давање на стварта како дар, со тоа што овде волјата не е насочена за целосно отуѓување на стварта туку само кон пренесување на правото на користење на таа ствар на определено време.

4. СОДРЖИНА НА ДОГОВОРОТ

Од договорот за послуга произлегуваат права и обврски за страните во врска со предавањето, чувањето и користењето на стварта и враќањето на стварта.

Предавањето на стварта е обврска на послугодавач на која одговара правото на послугопримач да бара стварта да се предаде. Стварта се предава во определеното време, а ако послугодавачот задолжително со предавањето, послугопримачот може да бара стварта да му биде предадена во рок не подолг од 30 дена, во согласност со член 606 од ЗОО. Послугодавачот одговара за правните и материјалните недостатоци на стварта и нејзиното исправно функционирање. Во согласност со член 607 од ЗОО, соодветно се применуваат правилата за одговорност кај двострано обврзувачките договори. При предавање на стварта послугодавачот е должен да го извести послугопримачот за сите недостатоци што стварта ги има и за кои знаел или можел да знае. Ако не го стори тоа, па од соодветниот недостаток послугопримачот претрпи штета, ќе биде должен да му ја надомести претрпената штета.

Послугопримачот е должен стварта да ја чува и да ја користи со соодветно внимание (на добар домаќин, добар стопанственик или со внимание на добар стручњак), во согласност со член 608 од ЗОО. Ако со договорот не е определен начинот на користење на стварта кој се дава на послуга, послугопримачот може да ја користи стварта на начин кој одговара на нејзината примена и намена.

Без согласност на послугодавачот, не може послугопримачот да ја дава стварта на послуга на трети лица. Ако тоа го сторил, послугодавачот има право да бара непосредно од третото лице да му ја врати стварта. За штетата што би ја претрпел послугодавачот со давањето на стварта на трето лице без негова согласност, солидарно одговараат послугопримачот и третото лице, ако знаело или можело да знае дека стварта е дадена на послуга без можност да се пренесе на друг во согласност со член 610 од ЗОО.

Трошоците за тековно (редовно) одржување на стварта земена на послуга, ги поднесува послугопримачот, а кога направил инвестициони трошоци заради подобрување на стварта или други трошоци соодветно ќе се применуваат одредбите од овој закон за работороводство без налог (член 611 од ЗОО). Послугопримачот го сноси ризикот за случајна пропаст или оштетување на стварта. Послугопримачот одговара за оштетување или целосно уништување на стварта, ако ја употребувал на начин спротивен на договорот или на природата на стварта, или ако

стварта ја доверил на трето лице иако со оглед на околностите не било потребно да го направи тоа, а не би пропаднала доколку ја употребувал на договорениот начин, односно доколку ја задржал кај себе.

Послугопримачот е должен да му ја врати стварта на услугодачот во состојба во која што примил, во согласност со член 614 од ЗОО, и не е одговорен за намалувањето на вредноста на стварта што настанала во текот на нејзината редовна употреба.

Послугопримачот, во согласност со член 615 од ЗОО е должен стварта дадена на услуга, да ја прими назад и пред времето одредено за услугата, со исклучок ако рокот за враќање е договорен во интерес на двете договорни страни или ако враќањето на стварта е врзано со одредени неприлики за услугодачот. Услугодачот може да бара предвремено враќање на стварта ако ненадејно и итно му станала потребна.

Траењето на услугата може да биде определено со договорот. Доколку стварта е предадена на користење за постигнување на определена цел се смета дека услугата е договорена за време потребно за постигнување на таа цел. Доколку времето на траење на договорот за услуга не е определено, ниту може да се определи на друг начин, договорот за услуга ќе престане кога давателот ќе побара стварта да му се врати, но не во невреме.

5. ПРЕСТАНОК НА ДОГОВОРОТ ЗА ПОСЛУГА

Договорот за услуга склучен на одредено време престанува со истекот на тоа време. Ако договорот за услуга е склучен на неодредено време, тој престанува кога услугодачот ќе ја искористи стварта според договорот или со проток на времето во кое стварта може да биде искористена. Постојат и други причини за престанок на договорот за услуга, во согласност со член 617 од ЗОО и тоа: кога услугодачот ја користи стварта на начин кој не е предвиден во договорот, кога ќе ја предаде стварта на трето лице иако не постојат околности што го принудуваат на тоа, и кога стварта ќе му стане потребна на услугодачот од причини што не биле познати во моментот на склучување на договорот.

Глава III

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРАВНИ МИСЛЕЊА НА СТРУЧНИОТ СОВЕТ НА НКРМ И УСВОЕНИ ОД УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, врз основа на членовите 18 и 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 09.07.2015 година ги утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 05.12.2015 година, ги усвои следните

ЗАКЛУЧОЦИ ОД НОТАРСКИТЕ ДЕНОВИ

одржани на 25 и 26 април 2015 година
во Струга, хотел Изгрев

Вр основа на излагањата, прашањата и дискусиите на „Нотарските денови“, одржано во Струга на 25 и 26 април 2015 година, Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија ги утврди следните заклучоци:

1. ПРАШАЊЕ: Од нотар е поставено прашањето дали по барање на адвокат кој е полномошник на доверителот, нотарот може да не носи формални решенија за укинување на донесените решенија за извршување и прекинување на постапката поради смрт на должникот, отворен стечај или ликвидација, како и решение за месна ненадлежност, односно да се постапува по барањето на адвокатот во врска со недонесување решенија за овие случаи, туку адвокатот за таквата состојба да биде известен по е-пошта, по што тој би поднел поднесок за повлекување на предлогот, со цел доверителот да не биде изложен на дополнителни трошоци.

Од истиот адвокат, побарано е фактурите за услугата и трошоците на нотарот, наместо до доверителот, да бидат доставувани до адвокатот, а кон нив да бидат приложени и доказите за фактурираните трошоци за барање адреса од МВР.

ЗАКЛУЧОК: Сите наведени ситуации (смрт на должникот, стечај, ликвидација и месна ненадлежност) се уредени со закон и нотарот е должен да постапува во согласност со закон и да донесе решение секогаш кога е тоа предвидено со закон, така што барањето на адвокатот не е основ за поинакво постапување на нотарот, што е надвор од законот.

За овие прашања Стручниот совет има донесено заклучоци кои се усвоени од Управниот одбор и се објавени во Збирката на правни мислења, заклучоци и образци.

За вториот дел од прашањето, доколку се фактурираат направените трошоци кон МВР, за добивање адресни податоци на должникот, кон фактурата коректно е да бидат приложени и копии од тие вирмани, но фактурата може да биде доставена до доверителот кој е должник по фактурата, до кого истата гласи или до неговиот полномошник доколку е за тоа овластен.

2. ПРАШАЊЕ: Преку нотарот, од должник, преку адвокат, поднесен е предлог за повторување на постапката, заснован на одредбите на ЗПП (член 392 став 2), па прашањата на нотарот се:

Дали може да се поднесе предлог за повторување на постапката во постапка за извршување пред нотар и ако е дозволено тоа, до кого се поднесува предлогот и кој одлучува за поднесениот предлог?

Дали може со предлогот за повторување на постапката да се бара укинување на решението за извршување или може да се бара само поништување на правосилноста и извршноста на решението (доколку се исполнети условите за тоа)?

Постои ли друг правен лек за должникот, по правосилноста на решението?

Како да постапи нотарот во случајот?

ЗАКЛУЧОК: Нотарот не е надлежен за одлучување по предлог за повторување на постапката, туку во согласност со Законот за извршување само по предлог за укинување на клаузулите на правосилност и извршност.

Доколку до нотарот е даден поднесок, без оглед како е насловен, а од содржината на истиот произлегува дека во суштина се бара укинување на клаузулите за правосилност и извршност, нотарот ќе го поднесе предлог за укинување на клаузулите на правосилност и извршност и доколку од приложените докази утврди дека доставата не е уредно направена, тогаш може по службена должност да ги укине клаузулите за правосилност и извршност.

Но, во конкретниот случај, откако Стручниот совет направи увид во поднесениот предлог за повторување на постапката завршена со правосилно и извршно решение за извршување, ќе утврди дека предлогот е упатен до судот преку нотарот, па нотарот во случајот треба предметот само да го препрати на постапување до судот.

3. ПРАШАЊЕ: Дали може да се смета за веродостојна исправа извод кој според оценка на нотарот претставува обично движење од смет-

ка, која банката ја смета како извод од заверена деловна книга и бара врз основа на него да се донесе решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа?

ЗАКЛУЧОК: Во согласност со член 16 – в став 2 од Законот за извршување, веродостојна исправа е фактура, меница и чек со протест и со повратна сметка, кога е тоа потребно за засновање на побарување, јавна исправа, извод од заверени деловни книги, заверена приватна исправа според закон и исправи кои според посебни прописи имаат значење на јавна исправа.

Веродостојната исправа е подобна доколку ги содржи сите потребни елементи, и тоа доверителот, *должникот, видот и обемот на побарувањето и времето на исполнување на обврската, а доколку од веродостојната исправа не се гледа кога пристиѓува побарувањето, во согласност со член 16-в став 3 од ЗИ, доверителот ќе поднесе писмена изјава во која ќе го означи денот на пристиѓањето.*

Во конкретниот случај и приложениот извод од заверена деловна книга од банка, ако ги содржи сите потребни елементи, претставува веродостојна исправа.

4. ПРАШАЊЕ: Како да се применуваат одредбите од Нотарската тарифа и од Законот за судските такси за изјава во форма на нотарски акт кога истата ја даваат 2, 3, 4 лица. Дали во овој случај треба да се пресмета за секој учесник по 50,00 денари и дали овде важи одредбата од член 13 од Нотарската тарифа за зголемување за 10 % за трета и наредна странка или нотарската награда и судската такса останува 400,00 денари со 50,00 денари?

ЗАКЛУЧОК: Член 15 од НТ предвидува за составување полномошно, изјава или друг едностран акт во форма на нотарски акт, на нотарот да му припаѓа награда од 400,00 денари, а член 13 став 1 од НТ предвидува зголемување на нотарската награда за 10% за секоја странка над 2 странки, но најмногу до 50 %.

Таксата за ваквите нотарски акти се наплатува во согласност со тарифниот број 21 од Законот за судските такси и во согласност со досегашната практика.

5. ПРАШАЊЕ: Починатиот е државјанин на Р. Србија и има основано Друштво за производство, трговија и услуги во Куманово ДООЕЛ, од увид во тековната сосостојба од Централниот регистар. Можните наследници се неговата сопруга која исто така е државјанин на Р. Србија

и која сака да ја наследи фирмата на својот покоен сопруг. Друг недвижен имот во Р. Македонија немаат, освен едно друго возило, и тоа регистрирано во Р. Србија. Дали сум месно надлежен за решавање на оваа оставина, земајќи го предвид начелото на реципроцитет и дека не станува збор за недвижност во Македонија, туку за фирма основана во Македонија, и тоа со паричен влог, како и за возилото кое е регистрирано во Р. Србија?

ЗАКЛУЧОК: Во согласност со член 85 став 2 од Законот за меѓународно приватно право, за расправање на подвижна оставина на странски државјанин која се наоѓа во Република Македонија надлежен е судот на Република Македонија, освен ако во државата на оставителот, судот не е надлежен за расправање подвижен имот на државјанин на РМ (*а според член 102 точка 3 од ЗМПП на Р. Србија, судот во Р. Србија е надлежен, ако делот од оставината кој е предмет на расправа се наоѓа во Р. Србија, без оглед дали оставителот бил државјанин на Р. Србија, дали имал престојувалиште во Р. Србија, а од тој момент до покренувањето на постапката не поминале повеќе од 5 години, или ако некој наследник или легатар има вообичаено престојувалиште во Р. Србија*), што значи за расправање на подвижните ствари во Р. Македонија надлежен е судот на РМ, односно нотарот како негов повереник.

Треба да се има предвид и член 35 од Законот за меѓународно приватно право според кој за наследување меродавно е правото на државата чиј државјанин бил оставителот во времето на смртта.

6. ПРАШАЊЕ: Од страна на Основниот суд Гостивар ни е доставен оставински предмет, за кој предмет од страна на наследникот на оставителката ни е доставен Договорот за користење стан склучен помеѓу Самоуправната интересна заедница на станувањето на општина Гостивар и оставителката и во кој оставински предмет оставинска маса претставува само тој договор. Како да се постапи во овој случај, односно дали правото на користење на предметниот стан склучен со СИЗ претставува право кое може да се наследи, или да се смета дека оставителката нема имот?

ЗАКЛУЧОК: Правото на користење стан според договор склучен со СИЗ на станувањето и оставителката не претставува оставинска маса и не е право коешто може да се наследува.

Станува збор за право на користење стан, коешто го утврдува надлежниот орган за вршење на работите од станбено-комуналната област, според член 132 од Законот за домување кој гласи:

„Членовите на семејно домаќинство корисници на станот, ѝо смртта на носителот на правото на користење на станот, можат да поднесат барање за пренос на правото на користење стан до органот надлежен за вршење на работите од станбено-комуналната област и доколку ги исполнуваат условите, органот ќе донесе акт со кој станот се дава под закуп со право на откуп“.

Во конкретниот случај нотарот не може да огласи наследник на правото на користење стан, туку ќе одлучи да не се води постапка за расправање на оставината поради немање имот, во согласност со член 165 став 1 од Законот за вонпарнична постапка.

7. ПРАШАЊЕ: Дали нотарот е должен при солемнизација на договори за размена на недвижен имот или при изготвување на договорите за размена во нотарскиот акт да прибави мислење – согласност од Државниот правобранител согласно член 33 од Законот за сопственост и други стварни права, заради примена на правото на првенство или не, од причини што едниот договарач од договорот за размена е сосопственик на $\frac{1}{2}$ (иделна половина), а на другата идеална половина е Република Македонија? Бидејќи со наведениот член е регулирано правото на првенствено купување, дали нотарите се обврзани и при размената да го применуваат овој член?

ЗАКЛУЧОК: Правото на првенствено купување е уредено во член 33 од Законот за сопственост и други стварни права, според кој „сосопственикот кој има намера да го продаде својот сосопственички дел е должен на другите сосопственици со подавка преку нотар да им го понуди за продажба својот дел и да им ја соопшти цената и условите за продажба“.

Имајќи ја предвид оваа одредба, како и карактерот на договорот за размена, каде сосопственикот го разменува својот дел за одредена недвижност, а не го нуди на продажба, со утврдена цена, произлегува дека при договор за размена, каде предмет на размена е сосопственички дел, не е потребно да се доставува понуда до другиот сосопственик, во случајов до Владата на РМ, во согласност со член 33 од Законот за сопственост и други стварни права.

8. ПРАШАЊЕ: Согласно насоките од состанокот помеѓу АКН и Нотарската комора, нотарот е должен при заверката на договорите за купопродажба и договорите за дар да приложуваат изјави за секоја катастарска парцела од кои се заверува само една, при што кај нотарите се најде на проблеми во смисла што со одредени договори за дар се

подаруваат повеќе катастарски парцели и ако за секоја парцела се пополнува посебна изјава, со што се прават огромни трошоци и е потребно многу време за пополнување на овие изјави, а уште повеќе кога треба овој договор за дар заедно со сите изјави да се достави до АКН. За ова се бара објаснување!

ЗАКЛУЧОК: На барање на Управниот одбор на НКРМ, за ова прашање Стручниот совет има изготвено предлог-правно мислење во кое е разработено прашањето за обврската на нотарот за заверка на изјава на продавачот/закуподавачот предвидена во Законот за катастарот на недвижности за воспоставување регистар на цени и закупнини.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ

Претседател

Наџи Зекири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 08.10.2015 година го донесе и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ на седницата одржана на ден 05.12.2015 година го усвои следниот

ЗАКЛУЧОК

Нотарските исправи кои се однесуваат на договор за кредит со извршна клаузула и изјава за уредување права и обврски на потписниците на меница со извршна клаузула, како архивска граѓа, се со рок на чување од 5 (пет) години ПО ДОСПЕАНОСТА НА ПОБАРУВАЊЕТО.

Образложение

Според член 72 став 3 од Правилникот за видот, содржината, формата, начинот на водењето и чувањето на актите, уписниците, книгите и имениците на нотарот, начинот на примање и чување на нотарските исправи и предметите од вредност и нивното издавање и преземање, како и преземање на други формални дејствија („Сл. весник на РМ“ бр. 55/10 и 38/12), трајно се чуваат уписниците, книгите и имениците кои нотарот ги употребува во согласност со Законот за нотаријатот и одредбите од овој правилник, сите нотарски акти и потврдени (солемнизирани) исправи кои се однесуваат на недвижности, списите за доверување на изјавата на последна волја, други списи кои заради својата содржина или лицата на кои се однесуваат се од посебно историско, научно или политичко значење, според став 4 списите за договорен залог се чуваат пет години по доспеаноста на побарувањето, а според став 7, сите други списи се чуваат пет години.

Договорите за кредит со извршна клаузула и изјавите за уредување на правата и обврските на потписниците на меница со извршна клаузула, не се наведени во ЛИСТА на документарен материјал со рокови за негово чување – II ПОСЕБЕН ДЕЛ - ШИФРА 08. Меѓутоа, со оглед на нивниот облигациско-правен карактер, истите треба да се подведат под цитираниот член 72 став 4 од Правилникот за видот, содржината, формата, начинот на водењето и чувањето на актите, уписниците, книгите и имениците на нотарот, начинот на примање и чување на нотарските исправи и предметите од вредност и нивното издавање и

преземање, како и преземање на други формални дејствија, со време на чување од пет години од денот на доспеаноста на побарувањето.

Поради наведеното, во смисла на погореизложеното, треба да биде дополнета ЛИСТАТА на документарен материјал со рокови за негово чување - II ПОСЕБЕН ДЕЛ - ШИФРА 08.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ

Претседател

Наџи Зекири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 26.03.2015 година го утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 04.07.2015 година, го усвои следното

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

за постапка при донесување решение за извршување
кога должникот е во стечај

I.

Кога нотарот прима предлог од доверител да донесе решение за дозвола за извршување врз основа на веродостојна исправа со барање да се задолжи должникот да го плати паричното побарување од исправата, а се констатира дека побарувањето настанало пред отворање на стечајната постапка спрема должникот, решението од стечајниот судија е донесено по поднесениот предлог и именуваниот стечаен управник, нотарот ќе донесе решение за прекин на постапката, во согласност со член 200 став 1 точка 5 од ЗПП.

Прекин на постапката настапува по правосилност на решението.

Доверителот своето побарување е должен писмено да го пријави до стечајниот управник, во согласност со член 87 ставови 1 и 3 од Законот за стечај („Службен весник на РМ“ бр. 34/2006, 126/2006, 84/2007, 47/2011 и 79/2013).

II.

Кога решението на стечајниот судија за отворање стечајна постапка спрема должникот и именуван стечаен управник е донесено и станало правосилно и е објавен оглас за пријавување на побарување од доверителите пред поднесениот предлог од доверителот за донесување решение за дозвола за извршување, во таков случај нотарот ќе донесе решение со кое ќе го отфрли предлогот поради надлежноста на стечајниот суд да одлучува за побарувања пријавени во стечајна постапка, во согласност со член 2 став 1 алинеја 64, член 3 став 1 во врска со член 144 од Законот за стечај.

Доверителот има статус на стечаен доверител, неговото побарување настанало пред отпочнувањето на стечајната постапка и тоа може да се оствари само во таа постапка.

По правосилност на решението доверителот своето побарување треба да го пријави на стечајниот управител.

III.

Кога до нотарот е поднесен предлог за дозвола за извршување од доверител за парично побарување врз основа на веродостојна исправа за долг спрема должник – правно лице кое е во стечај, а за долг кој настанал по отворањето на стечајот, во тој случај доколку се исполнети условите од ЗИ, нотарот ќе донесе решение за извршување и ќе го достави до правното лице кое е регистрирано во Централниот регистар како правно лице во стечај.

Образложение

До Стручниот совет на НКРМ од страна на нотар е поставено прашањето како да постапи кога е поднесен предлог за донесување решение за извршување спрема должник - правно лице кое е во стечај со назначен стечаен управник. Дали да се донесе решение за прекин на постапката во согласност со член 200 став 1 точка 5 од ЗПП или да ја продолжи постапката и да донесе решение за дозвола за извршување доставувајќи го предлогот и решението до стечајниот управник?

Стручниот совет го утврди наведеното правно мислење раководејќи се од следните причини:

1. Постапката за донесување решение со кое се дозволува извршување врз основа на веродостојна исправа е уредено во Законот за извршување, член 16 до 16 ж. Постапката се покренува со поднесување предлог од доверителот до нотарот, во кој се содржи барање да се донесе решение со кое се задолжува должникот да го плати паричното побарување кое произлегува од исправата во определен рок, во согласност со член 16 - б од ЗИ.

Ако од предлогот произлегува дека должникот е правно лице против кое е отворена стечајна постапка и назначен стечаен управник, во таков случај кога нотарот ќе оцени дека предлогот е допуштен и основан, потребно е да утврди дали побарувањето потекнува пред отворање на стечајната постапка и кога е донесено решение на стечајниот судија за отворање стечај и назначување стечаен управник;

2. Доколку побарувањето на доверителот произлегува од деловни односи со должникот пред отворање на стечајната постапка, тогаш нотарот има две солуции за одлука во зависност од времето во кое е донесено решението за стечајниот судија.

А) Првата солуција е да ја прекине постапката ако решението на стечајниот судија е донесено по поднесувањето на предлогот за донесување решение за дозвола за извршување.

По прашањето за прекин на постапката, треба да се истакне дека Законот за извршување, каде е уредена постапката за дозвола за извршување, содржи одредба за прекин на извршувањето, како последица на отворена стечајна постапка, во согласност со член 29 став 4, но не е уредено прашањето како да постапи нотарот во постапка за донесување решение за дозвола за извршување, како извршен наслов.

Меѓутоа, Законот за извршување во членот 10 став 1 упатува на сообразна примена на одредбите на ЗПП ако со овој или со друг закон поинаку не е определено. Тоа значи дека определена норма од ЗПП може соодветно да се примени и во надлежноста на нотарот при донесување решение за извршување по однос на прекилот на постапката.

Со оглед на наведените законски прописи, се заклучува дека нотарот со решение ќе ја прекине постапката со примена на членот 200 став 1 точка 5 од ЗПП. Во случајот прекин на постапката настанува по сила на законот (*ex lege*), за разлика од прекин на постапката по одлука на судот, член 201 став 1 од ЗПП.

За времетраење на прекилот на постапката нотарот не може да презема никакви дејствија, во согласност со член 202 став 2 од ЗПП. Прекилот на постапката ќе продолжи кога стечајниот управник ќе ја преземе постапката, или нотарот по предлог на доверителот ќе го повика да го стори тоа.

Доверителот е должен, како и другите доверители, писмено да го пријави своето побарување до стечајниот управник и да наведе дека покренал постапка за донесување решение за извршување, да го наведе нотарот со означување на бројот на списокот, во согласност со член 87 став 2 точка 3 од Законот за стечај.

Стечајниот управник е должен да се произнесе по секое пријавено побарување дали го признава или оспорува, а стечајниот судија донесува решение со кое утврдува на кои доверители им е утврдено побарувањето, а на кои оспорено, во согласност со член 89 став 1 и 5 од Законот за стечај. Доверителот чие побарување е оспорено има право да покрене постапка за утврдување на оспореното побарување, во согласност со член 91 став 1 од Законот за стечај.

Б) Втора солуција е нотарот да донесе решение со кое ќе го отфрли предлогот за донесување решение за дозвола за извршување поради надлежност на стечајниот суд да одлучува за побарувања пријавени во стечајна постапка и намирување на доверители, во согласност со

член 2 став 1 алинеја 64, член 3 став 1 во врска со член 144 од Законот за стечај. Доверителот има статус на стечаен доверител, побарувањето настанало пред отпочнување на стечајната постапка и тоа може да се оствари спрема должникот само во стечајот.

Доверителот е должен да го пријави побарувањето до стечајниот управник во рокот објавен во огласот, во согласност со член 87 став 1 од Законот за стечај. Ако се пропушти рокот за пријавување на побарување, стечајниот управник ќе побара стечајниот судија со решение да ја отфрли пријавата како неоснована. Против ова решение е дозволено право на жалба до Апелациониот суд, во согласност со член 88 став 1 од Законот за стечај;

3. Во контекст на изложените две можни солуции како да се постапува кога се констатира дека спрема должникот - правно лице е отворена стечајна постапка, треба да се потенцира дека правната аргументација е различна и со посебни правни последици.

- Запирање на постапката е уредена во Законот за парнична постапка и во Законот за стечај во одредбите кои се цитирани погоре.

Правна последица кај прекилот на постапувањето е што прекилот е од привремен карактер и постои можност да се продолжи кога стечајниот управник ќе ја преземе постапката. Ако побарувањето се оспори, доверителот може да бара негово утврдување пред судот. Во тој случај нотарот ќе го препрати предметот до надлежниот суд за натамошно постапување како да е поднесена тужба, во согласност со член 16 - г став 2 од Законот за извршување.

Правна последица при отфрлање на предлогот е што доверителот ќе го остварува побарувањето во стечајот како другите стечајни доверители;

4. По затворена стечајна постапка и усвоен план за реорганизација на должникот ако не се исполнат преземените обврски и не се поднесе предлог за донесување решение за извршување, а за долгови кое ги направило друштвото кое е во стечај, по отворањето на стечајот, нотарот ќе постапи според Законот за извршување и нема основ за прекин на постапката;

5. Усвоеното правно мислење ќе придонесе правилно да се толкува и применува ЗПП и ЗИ.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ

Претседател

Наци Зеќири с.р.

Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, во согласност со член 19 од Правилникот за работа на Стручниот совет на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 09.07.2015 година го утврди и Управниот одбор на Нотарската комора на РМ, на седницата одржана на ден 05.12.2015 година го усвои следното

ПРАВНО МИСЛЕЊЕ

за обврската на нотарот за заверка на изјава на продавачот/закуподавачот предвидена во Законот за катастар на недвижности за воспоставување регистар на цени и закупнини

1. Изјавата што продавачот (при продажба на недвижности), односно закупецот при воспоставување закуп на недвижности ја потпишува, а се заверува кај нотар е приватна исправа со која само се потврдува (легализира) потписот на странката од страна на нотарот, откако тој непосредно претходно го утврдил нејзиниот идентитет.

2. За содржината на изјавата, односно точноста на податоците за недвижноста и другите посебни податоци за недвижноста дадени од продавачот/закуподавачот во приложените листи кон изјавата, не одговара нотарот.

3. Нотарот е должен пријавата за запишување, односно промената во Катастарот на недвижности и правниот основ заедно со заверената изјава (или изјави), да ги достави до АКН по електронски пат.

4. Нотарот е должен да ја завери изјавата за секоја катастарска парцела како основна катастарска единица, на која се темели катастарот на недвижности и која како таква е со дефинирани граници и утврдени носители на правото на сопственост.

5. За службените дејствија од претходните точки, нотарот е овластен и должен да ја наплати нотарската награда и нотарската такса.

6. Нотарот ќе продолжи со практиката да ја презема од системот изјавата со генериран код, но таквата обврска, ниту овластувањето на нотарот не произлегуваат од Законот за катастар на недвижности и Правилникот за начинот на водење, формата и содржината на регистарот на цени и закупнини и формата и содржината на изјавата дадена од продавачот/закуподавачот заверена кај нотар, во кој е определена само формата и содржината на изјавата, а не и начинот на преземање на изјавата што го обременува работењето на нотарот.

Образложение

1. Правен основ за точка 1 од мислењето е:

- Член 221 ставовите 3, 4 и 5 од ЗКН според кои во Регистарот од ставот 1 на овој член се евидентира и вредноста на недвижноста врз основа на која е пресметан данокот на промет на недвижноста, како и други податоци за недвижноста содржани во изјавата дадена од продавачот/ закуподавачот заверена кај нотар.

- Член 63 ставовите 1, 2 и 3 од Законот за нотаријатот кои гласат:

1) Нотарот мора да потврди дека странката во негово присуство своерачно ја потпишала исправата, или ставила свој ракознак, или го признала потписот, односно ракознакот на писменото како свој;

2) Идентитетот на странката мора да се утврди во согласност со одредбите на овој закон;

3) Заверката со повикување на бројот на Уписникот за заверки и потврди, се става на исправата која се заверува.

2. Правен основ за точка 2 од мислењето е член 63 ставовите 4 и 5 од Законот за нотаријатот кои гласат:

(4) При заверката на потписот нотарот се запознава со содржината на исправата, само толку за да може да ги пополни рубриците на Уписникот за заверки и потврди, а тој не е одговорен за содржината на писменото ниту е должен да испитува дали учесниците се овластени за таа правна работа;(5) При заверка на потписот, нотарот е должен да ја запознае странката дека се потврдува само потписот, но не и содржината на исправата.

3. Правен основ за точка 3 од мислењето е:

- Член 221 став 4 од ЗКН кој гласи: „Нотарите се должни кон пријавите и исправите за правен основ од ставот 2 на овој член да ја доставуваат и изјавата од ставот 3 на овој член“.- Член 7 од Правилникот за начинот на водење, формата и содржината на регистарот на цени и закупнини и формата и содржината на изјавата дадена од продавачот/ закуподавачот заверена кај нотар кој гласи:

1) Изјавата од член 6 на овој правилник се пополнува и се потпишува од страна на продавачот/закуподавачот и се заверува од страна на нотар;

2) Пријавата, доказот за платен надоместок и правниот основ заедно со заверената изјава се доставуваат од страна на нотарот до Агенцијата за катастар на недвижности, по електронски пат;(3) Формата и содржината на изјавата од членот 6 на овој правилник, дадена од продавачот/закуподавачот и заверена кај нотар, се дадени во прилог број 1 кој е составен дел на овој правилник.

4. Правен основ за точка 4 од мислењето е:

- Член 2 точка 6 од ЗКН кој гласи: „Катастарска парцела е основна катастарска единица која е дел од земјиштето не помала од 1 м², дефинирана со граници со една катастарска култура и класа, што се наоѓа во една катастарска општина и му/им припаѓа на определен/и носител/и на право на сопственост“.- Член 67 став 1 од ЗКН кој гласи: „Катастарската парцела се означува со единствен идентификатор во рамките на ГКИС со кој се поврзува со сите други просторни и описни податоци за недвижностите“.- Член 176 ставовите 1 и 2 од Законот за катастар на недвижности, кои гласат:

1) Услов за запишување во катастарот на недвижности е постоење правен основ подобен за запишување;

2) Се смета дека правниот основ од ставот 1 на овој член е подобен за запишување кога:

- исправите за правниот основ се склучени во писмена/електронска форма и заверени од надлежен орган согласно со закон;

- актите на надлежните органи се конечни, односно правосилни; и

- постои соодветност на податоците од членот 175 од овој закон.

- Член 221 ставовите 3 и 4 кои гласат:

3) Во Регистарот од ставот 1 на овој член се евидентира и вредноста на недвижноста врз основа на која е пресметан данокот на промет на недвижноста, како и други податоци за недвижноста содржани во изјавата дадена од продавачот заверена кај нотар;

4) Нотарите се должни кон пријавите и исправите за правен основ од ставот 2 на овој член да ја доставуваат и изјавата од ставот 3 на овој член.

- Членовите 6 и 7 од Правилникот за начинот на водење, формата и содржината на регистарот на цени и закупнини и формата и содржината на изјавата дадена од продавачот/закуподавачот заверена кај нотар кои гласат:

Член 6 (1) - во Регистарот на цени и закупнини, покрај податоците од членовите 3, 4 и 5 од овој правилник, се евидентираат и

податоците за недвижноста кои се преземаат од изјавата дадена од продавачот/закуподавачот заверена кај нотар;(2) Изјавата од ставот 1 на овој член содржи податоци за недвижноста од катастарот на недвижности и други податоци за недвижноста дадени од продавачот/закуподавачот;(3) Податоците во изјавата од ставот 2 на овој член се групирани во пет листи: лист РЦ1, лист РЦ2, лист РЦ3, лист РЦ4 и лист РЦ5. Листот РЦ1 и листот РЦ5 се задолжителен дел од изјавата, додека листот РЦ2, листот РЦ3 и листот РЦ4 се пополнуваат во зависност од видот на недвижноста што е предмет на промет/закуп.

Член 7 (1) – изјавата од член 6 на овој правилник се пополнува и се потпишува од страна на продавачот/закуподавачот и се заверува од страна на нотар;(2) Пријавата, доказот за платен надоместок и правниот основ заедно со заверената изјава се доставуваат од страна на нотарот до Агенцијата за катастар на недвижности, по електронски пат;(3) Формата и содржината на изјавата од членот 6 на овој правилник, дадена од продавачот/закуподавачот и заверена кај нотар, се дадени во прилог број 1 кој е составен дел на овој правилник.

5. Правен основ за точка 5 од мислењето е:

- Член 137-а став 1 од ЗН кој гласи: „Нотарот има право на награда за работа и надоместок на трошоците во вршењето на службените дејствија во согласност со Нотарската тарифа која ја донесува министерот за правда по претходно добиено мислење од Нотарската комора и согласност од Владата на Република Македонија“;- Член 38 став 1 од Нотарската тарифа кој гласи: „За заверка на потпис или ракознак на нотарот му припаѓа награда од 100,00 денари“.- Тарифен број 10 точка 2 од Законот за судски такси кој гласи: „За заверка на секој потпис се плаќа такса во износ од 200 денари“ и член 144 став 4 од Законот за нотаријатот;- Член 144 став 2 од Законот за нотаријатот кој гласи: „Нотарот е должен да води грижа за тоа дали странките уредно ги платиле таксите за службените дејствија што тој ги презел. Нотарот не смее да им ги издаде бараните исправи на странките пред тие да докажат дека ги уплатиле таксите“.

СТРУЧЕН СОВЕТ НА НКРМ

Претседател

Наџи Зекири с.р.

Глава IV

ИНФОРМАЦИИ ОД МЕЃУНАРОДНИОТ НОТАРИЈАТ

UNION INTERNATIONALE DU NOTARIAT

COMMISSION DES AFFAIRES EUROPEENES (CAE) DE L'UINL

4ème session plénière - législature 2014-2016
Barcelona (Espagne), les 20 et 21 Novembre 2015

Барселона (Шпанија) на 20 и 21 ноември 2015 година

Во Барселона (Шпанија) на 20 и 21 ноември 2015 година се одржа 4. Пленарна сесија на Комисијата за европски прашања (ЦАЕ) при УИНЛ за периодот 2014-2016 година. На оваа седница како претставници на Нотарската комора на Република Македонија и наедно и како членови на Комисијата за европски прашања при УИНЛ (COMMISSION DES AFFAIRES EUROPEENES - CAE DE UINL), присуствуваа нотарот Зулфиќар Сејфулаи, кој наедно е и потпретседател на УО на НКРМ и нотарот м-р Ненад Трипуноски.

Во овој извештај ќе бидат опфатени темите кои беа обработени на оваа седница и наедно ќе бидат потенцирани суштинските прашања кои беа наведени со проблемите и предизвиците со кои се соочуваат европските нотаријати, со посебен осврт на она што беше укажано и елаборирано, а се однесува на нотаријатот во Република Македонија.

Честа да ја отвори Пленарната седница на Комисијата за европски прашања (ЦАЕ) му припадна на претседателот на Комисијата за европски прашања (ЦАЕ), господинот Пиер БЕКЉУ, кој најпрвин ги поздравил сите делегати од сите држави членки и упати посебна благодарност до домаќинот на оваа пленарна сесија, Комората на нотарите на Каталонија.

Најпрвин беше забележано дека има кворум за работа, од причина што 29 нотаријати од цела Европа се присутни на оваа пленарна сесија

Во продолжение беше претставен следниот дневен ред:

ПЕТОК, 20 ноември 2015 година

- I. Отворање на 4. Пленарна сесија (Пјер БЕКУ)
- II. Усвојување на Извештајот од 3. Пленарна сесија одржана во Сан Марино на 17 и 18 април 2015 година (Тиери Вакхон)
- III. Информација за настаните одржани по последната пленарна сесија одржана во Сан Марино на 17 и 18 април 2015 година
- IV. Извештаи од сите земји членки на Комисијата за европски прашања ЦАЕ (CAE - TOURS D'HORIZON)
- ДЕБАТА, ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ
ОДДЕЛНИ СОСТАНОЦИ на работните групи
- V. Академска сесија - конференција на тема:
Заштита на ранливите категории на граѓани
ПРАШАЊА, ОДГОВОРИ И ДЕБАТА

САБОТА, 21 ноември 2015 година - пленарна сесија

- VI. Обраќања на претставници од УИНЛ и ЦНУЕ (UINL и CNUE):
- Потпретседателот на Советот на нотаријатите од Европската Унија ЦНУЕ – г. Тиери Вакон (Thierry Vachon)
- Претседателот на Меѓународната унија на нотарите, г. Даниел Седар СЕНГОР (Daniel-Sedar SENGHOR)
- VII. Презентација на тековните студии
- Еволуција на семејното право (Maria de los Reyes Sanchez Moreno)
- Нотарски активности поврзани со странски држави (Jorg BUCHNOLZ)
- Соработка помеѓу нотарите (Nurgun Ceylan)
- Осигурување од професионална одговорност (Alain Deliege)
- VIII. СОРАБОТКА помеѓу УИНЛ-ЦНУЕ-ИРЕНЕ (UINL-CNUE-IRENE) (Pierre Becqué)
- IX. ЕВРОПСКА НОТАРСКА АКАДЕМИЈА (Игор Медведев)
- X. ПРЕДЛОГОТ THOMSON REUTERS ЗА СОРАБОТКА НА БРАЧНИТЕ РЕЖИМИ (УРЕДУВАЊА)
- XI. КАЛЕНДАР
- XII. РАЗНО
- XIII. ЗАТВОРАЊЕ

Откако беше утврден дневниот ред, претседателот на Комисијата за европски прашања (CAE), господинот Пјер Беку (Pierre BECQUE) му даде збор на Тиери Вакон (Thierry Vachon) (Secretary), кој се осврна на последниот состанок одржан во Сан Марино во април 2015 година, по кое нешто беше одобрен Извештајот од 3. сесија на Комисијата за европски прашања ЦАЕ (CAE) при УИНЛ за периодот 2014-2016 година, одржана во Сан Марино во април 2015 година.

По ова беа разгледани сите настани и средби на претседателот на Комисијата за европски прашања ЦАЕ (CAE), господинот Пјер Беку, кои се случиле во периодот помеѓу 3. и 4. сесија на Комисијата за европски прашања при УИНЛ (COMMISSION DES AFFAIRES EUROPEENES DE UINL - CAE), а кои се однесуваат на прашања за кои самиот е одговорен, како што е 4. сесија на Универзитетот во Буенос Аирес, при што се осврна на потребата повеќе европски нотари да бидат присутни на вакви средби. Потоа се осврна и на улогата, на политичкото и на академското значење на Комисијата за европски прашања и како пример посочи дека одредени европски нотаријати имале или имаат тешкотии со нивните власти, на кое нешто претседателот на Меѓународната унија на нотарите, г. Даниел Седар СЕНГОР (Daniel-Sedar SENGHOR), додаде дека делегатите на ЦАЕ мораат да дадат свој придонес за европските проблеми поврзани со нотаријатот, потенцирајќи ги истите пред претседателот на Комисијата за европски прашања, господинот Пјер Беку.

Откако заврши со своето излагање, претседателот на Комисијата за европски прашања (ЦАЕ), господинот Пјер Беку, г. Т. ВАКОН се осврна на Средбата на Бирото на ЦАЕ, одржана во Палермо на 16 и 17 октомври 2015 година.

Од посебна важност за Нотарската комора на РМ беше следното излагање на претседателот на Меѓународниот комитет за нотарска соработка ЦЦНИ (CCNI), г. М. МЕРЛОТИ, кој најпрвин се осврна на сите новости кои се однесуваат на нотаријатот, при што посебен осврт даде на нотаријатите во Република Македонија и во Република Црна Гора. Во врска со нашата земја, претседателот на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ), г. М. МЕРЛОТИ, напомена дека по барање на нашата комора, извршена е втора инспекција на состојбите на нотаријатот во нашата земја и е констатирано дека во моментот нашиот нотаријат ги исполнува сите услови и ги поседува сите елементи, кои се одлика на нотаријат поставен врз принципите на Латинскиот нотаријат, го потенцира и фактот дека граѓаните, правниот сектор и ругите корисници на нотарските услуги имаат огромна доверба во нотариите во Република Македонија и услугите кои истите ги нудат и наедно напомена дека со предложените измени ќе се доведе до прашање са-

мата поставеност на нотаријатот во Република Македонија и независноста на самите нотари.

Претседателот на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ), г. М. МЕРЛОТИ, се осврна и на проблемите со кои се соочуваат и нотарите во Република Црна Гора, при што напомена дека по барање на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ), се пристапи кон изготвување на еден договор за меѓусебна соработка помеѓу нотарите и адвокатите во Република Црна Гора, со кој се дефинираат областите и надлежностите на овие две професии, кој сè уште не е потпишан.

Во врска со овие две инспекции на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ), претседателот на Комисијата за европски прашања (ЦАЕ), господинот Пјер Беку, им даде збор на претставниците на нотарските комори на Република Македонија и на Република Црна Гора.

Во врска со нашата земја, нотарот м-р Ненад Трипуноски најпрвин се заблагодари на искрената и разновидна поддршка на претседателот на Меѓународната унија на нотарите (г. Даниел Седар СЕНГОР) и на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ) на чело со г. М. МЕРЛОТИ, образложувајќи ја состојбата во која се наоѓа нотаријатот во нашата земја, со посебен осврт кон предложените измени на Законот за нотаријатот, во кој се бара задолжително присуство на адвокати во скоро сите постапки пред нотарите (купопродажби, хипотеки, оставински постапки и др.).

Нотарската комора на Република Црна Гора преку своите претставници - членови на ЦАЕ, даде осврт на состојбата во Република Црна Гора и потенцираше дека постои можност за потпишување договор за меѓусебна соработка помеѓу нотарите и адвокатите во Р. Црна Гора, кој сè уште не е потпишан. Наедно беше наведено и дека постои волја кај министерот за правда на Р. Црна Гора да му даде поддршка и да му помогне на нотаријатот во Р. Црна Гора.

Претседателот на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ), г. М. МЕРЛОТИ, се осврна и на проблемите со кои се соочуваат нотарите во Република Србија, во Иран, во Казахстан, во Индонезија, во Виетнам, во Либан, во Украина и во други земји во Африка и во Азија, давајќи посебен осврт кон новиот нотаријат во Србија, каде што во тек е инспекција од страна на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ) и објаснувајќи ги проблемите со кои се соочува овој нотаријат. Посебен проблем, како што се истакна, се законските измени кои се донесени во оваа држава, како резултат на штрајкот на адвокатите, со кои

измени адвокатите ќе ги подготвуваат актите, кои подоцна ќе одат на заверка кај нотарите, со што се доведува до прашање финансиското опстојување на самите нотари. Овој факт доведе до незаинтересираност на правниците да конкурираат да станат нотари. Исто така, претседателот на Меѓународниот комитет за нотарска соработка (ЦЦНИ), г. М. МЕРЛОТИ, нагласи дека сè уште не се пополнети околу 240 нотарски места во Србија поради сите претходно наведени проблеми.

По оваа точка се премина на главната точка од дневниот ред, а тоа беа извештаите од сите земји членки на Комисијата за европски прашања (CAE - TOURS D'HORIZON), или т.н. тркалезна маса, која по значење е можеби и најважната за сите држави членки на Комисијата за европски прашања (ЦАЕ), на која сите делегати од сите држави, дадоа по еден краток извештај за промените во законодавствата на секоја држава членка на ЦАЕ, со посебен осврт и давање тежина на предизвиците, тешкотиите и проблемите со кои се соочува секоја држава одделно наспроти надлежните државни институции и адвокатите, како и примената на Европскиот сертификат за наследување, а сето тоа врз призмата на законодавното уредување на прашањата кои директно се однесуваат на нотарите, а кои во голема мера влијаат или би можеле да влијаат на основните принципи и начела, врз кои почива латинскиот нотаријат, како и на самата позиција на нотаријатот во секоја одделна земја. Би ги издвоиле проблемите со кои се соочуваат еден дел од земјите членки, како што се:

- Франција: каде што има проблеми со Законот Макрон, во кој се опфатени прашања кои се однесуваат на либерализацијата на нотаријатот, тарифата, ограничување на возрасната граница на 70 години (претходното решение било доживотно) и др. прашања;

- Шпанија: нотарите добиваат дури 32 нови надлежности, како што се склучување бракови, разводи, каде што нема малолетни деца, аукции и јавни продажби и др. Нема промена на нотарската тарифа веќе 20 години;

- Грузија: проблем со кој се соочува нотаријатот во оваа земја е желбата на сите потенцијални кандидати за нотари е да бидат именувајќи во големите градови, поради кое нешто се јавува недостаток на нотари во помалите средини;

- Грција: трансфер на надлежностите од судовите. 350 слободни нотарски места, кои сè уште не се пополнети;

- Италија: законски измени со кои се зголемува бројот на нотарите по принципот еден нотар на 5.000 жители (досегашното решение беше еден нотар на 7.000 жители);

- Македонија: за состојбата во Република Македонија, излагање имаше нотарот Зулфиќар Сејфулаи, кој даде извештај за состојбите во кои се наоѓа македонскиот нотаријат и македонското законодавство, со посебен осврт на тековните законски измените, осврнувајќи се и на измените со кои се предвидува брза постапка за оданочување и запишување промени на сопственоста во Катастарот на недвижностите (најчесто кај договорите за купопродажба или во договори каде што се плаќа данок на промет), при што напомена дека оваа брза постапка не е задолжителна и дека нема да има некоја голема промена наспроти досегашната практика.

Во другите земји од страна на нивните претставници беше наведено дека се наоѓаат во една стабилна состојба, без некои законски промени кои се однесуваат негативно на нотарите, па дури и со примери на држави, каде што се носат нови закони со кои им се даваат и нови надлежности на нотарите. Од страна на повеќето делегати, беше констатирано дека е потребно будно да се следат состојбите во оние држави, каде што се јавуваат одредени предизвици и проблеми, кои во голема мера негативно би се одразиле не само на нотарите од овие држави, туку и би имало можност за пресликување на овие законски решенија во другите земји што би претставувало опасност и за сите други нотаријати, а особено за нотаријатите од тие региони.

САБОТА, 21 ноември 2015 година

Вториот ден од 4. Пленарна сесија (21 ноември 2015 година) започна со излагањето на претставникот на ЦНУЕ (CNUE), Тие-ри ВАКОН (Thierry VACHON), кој се осврна на големиот број активности, конференции и средби на нотарите во претходниот период, по кое излагање свое обраќање имаше и претседателот на Меѓународната унија на нотарите (г. Даниел Седар СЕНГОР), кој нагласи дека во претходниот период има посетено 25 европски држави и наедно даде свој осврт на проблемите и на состојбите во кои се наоѓаат одделни нотаријати на сите континенти.

Кога заврши со своето излагање претседателот на Меѓународната унија на нотарите (г. Даниел Седар СЕНГОР), се продолжи со презентација на тековните студии во врска со еволуцијата на семејното право, нотарските активности поврзани со странство, соработката меѓу нотарите, осигурувањето од професионалната одговорност, а се заврши со финансиите, балансот и буџетот.

По овие теми се пристапи кон обработка на темите поврзани со соработката која ЦАЕ ја има со УИНЛ, ЦНУЕ и ИРЕНЕ, со посебен осврт кон темите за ранливите категории на граѓани и оставината.

На крајот беше наведено дека наредните средби на ЦАЕ ќе се одржат во Република Црна Гора во април 2016 година, во Барселона во ноември 2016 година и пролетта во 2017 година во Будимпешта (Унгарија), со што се пристапи и кон затворање на 4. Пленарна сесија на Комисијата за европски прашања ЦАЕ (CAE) при УИНЛ за периодот 2014-2016 година.

нотар Зулфиќар Сејфулаи
нотар м-р Ненад Трипуноски
Скопје, февруари 2016 година

ИЗВЕШТАЈ ОД 28 КОНФЕРЕНЦИЈА НА НОТАРИТЕ ОД ЕВРОПА, САЛЗБУРГ-АВСТРИЈА

2016, Април 21-22

ТЕМА: ДИГИТАЛИЗАЦИЈА КАКО ПРЕДИЗВИК

ТЕМИ НА ИЗЛАГАЊЕТО:

Дигитализацијата и нотаријатот

- излагач: Франциско Фонсека Морило (Francisco Fonseca Morilo),
заменик генерален директор во Генералниот директорат за правда и
потрошувачи при Европската комисија, Брисел

Дигитализација на единствениот пазар и компаниите

- излагач: Клаус Јеневеин (Klaus Jennewein), судија во Регионалниот
суд во Инсбрук

Јавни исправи во дигиталниот свет

- излагач: Стефан Матик (Stephan Matyk), претставник од Генерал-
ниот директорат за правда и потрошувачи при Европската комисија,
Брисел

Конференцијата ја отвори г. Мајкл Умфахер (Michael Umfahrer), претседател на Австриската нотарска академија, кој ги поздрави присутните и истакна дека на оваа конференција доаѓаат повеќе од 250 учесници од 22 земји. Тој истакна дека 2016 година е прогласена за **Година на дигитализацијата на Европската Унија** и дека Европската комисија има за цел да се зајакне дигитализацијата и меѓу земјите членки. Според него, дигитализацијата во која се вклучени и австриските нотари отвора многу можности, но како прашања се наметнуваат како ќе реагираат граѓаните на ЕУ од зголемувањето на дигитализацијата и кои се предизвиците за нотарите од дигитализацијата на единствениот пазар. Потоа даде краток осврт кон темите кои ќе бидат предмет на излагање на Конференцијата.

По неговото обраќање, со кратки поздравни обраќања настапија:

Андреас Теубел (Andreas Teubel), претставник од Австрија банка, кој истакна дека оваа банка е една од најголемите банки во Австрија и водечка банка по прашањето на иновативноста, кои на нотарите им нудат професионални банкарски услуги и е стратешки финансиски партнер на Комората и на нотарите;

Бригита Палауф (Brigitta Pallauf), претседател на Регионалниот парламент во Салзбург;

Лудвиг Битнер (Ludwig Bittner), претседател на Австриската нотарска комора, кој истакна дека австрискиот нотар е пионер на дигитализацијата и дека Европската комисија ветила дека на граѓаните и потрошувачите ќе им обезбеди подобрување и олеснување на услу-

гите преку електронизација. Тој напомена дека нотарите во Австрија издаваат исправи од Трговскиот регистар и за еден ден вршат запишување во Трговскиот регистар, сите трансакции ги вршат по електронски пат, воспоставена е електронска нотарска архива cyberDOC, која е едноставна, во која документите се чуваат на централно ниво и може да се пристапи од страна на овластени лица;

Џорџ Катреин (Georg Kathrein), генерален директор на Австриското федерално министерство за правда кој истакна дека Министерството за правосудство и правниот систем во Австрија се оценети како едни од најдобрите во Европа.

По обраќањата, следуваše краткометражен филм од 2 минути, во кој беше пракажана иднината на нотарското работење во дигиталниот свет.

I ТЕМА

ДИГИТАЛИЗАЦИЈАТА И НОТАРИЈАТОТ

Излагач: Франциско Фонсека Морило

Во своето излагање тој се осврна на дигиталниот единствен пазар во однос на нотарството. Истакна дека во доцните 90 години, австриските нотари воспоставиле електронска нотарска архива cyberDOC и со тоа се воспоставени темелите на дигитализацијата. Потоа напомена

дека постојат 4 иницијативи на Европската комисија во делот на дигитализација, и тоа:

- воспоставување е-правосудство;
- унапредување на прекуграничното наследување;
- воведување различни видови за регистрација на трговските друштва кои значително ќе ги намалат трошоците; и
- воведување единствен трговски регистар за сите земји од ЕУ, кој ќе овозможи основање трговски друштва во целата Европска Унија.

По неговото излагање, следувааше панел-дискусија во која учествуваа Франциско Фонсека Морило, Отмар Карас (Othmar Karas) - поранешен заменик-претседател на Европскиот парламент, Евелин Регнер (Evelyn Regner) - раководител на Делегацијата за социјално-демократски работи на Австрија во Европскиот парламент и Мајкл Умфахрер - претседател на Австриската нотарска академија.

II ТЕМА

ДИГИТАЛИЗАЦИЈАТА НА ЕДИНСТВЕНИОТ ПАЗАР И КОМПАНИИТЕ

Излагач: Клаус Јеневаин

Своето излагање тој го започна со информација дека во земјите членки на Европската Унија правниот промет со Трговскиот регистар се одвива он лајн, преку електронска форма и дека до крајот на 2017 и почетокот на 2018 година заедно со нотарите и други актери ќе се обезбеди меѓусебно поврзување на трговските регистри. Во Австрија, Трговскиот регистар се води во електронска форма, а уписите се вршат во електронска форма почнувајќи од 2005 година.

Потоа тој нагласи дека „стратегијата за единствен дигитален пазар за Европа“ на Европската комисија од мај 2015 година е заснована врз основа на три столба:

- подобрен он лајн пристап за потрошувачите и бизнисите за стоки и услуги низ цела Европа;
- создавање услови за просперитетни дигитални мрежи и услуги, кои ќе бидат со високи перформанси, а за кои е потребна безбедна и сигурна инфраструктура;

- **најдобро** можно искористување на потенцијалот за раст на дигиталната економија во Европа, преку инвестиции во ИКТ (информатичко-комјутерска технологија), како и во истражувањето и иновациите.

Тој напомена дека целта на Комисијата е создавање на единствениот мрежен дигитален пазар (регистар), преку преземање мерки за подобрување на дигиталната писменост и дигитално учење во општеството, а со цел да се олесни создавањето иновативни компании.

Во 2014 година е донесена Уредбата за воспоставување единствен електронски пазар (регистар), според која треба да се создаде можноста за спроведување електронска постапка за регистрација на компании која ќе трае 5 работни дена, без да се бара лично присуство пред надлежен орган на земјата членка, односно регистрацијата на компаниите да се врши преку пропишани он лајн формулари, со минимален капитал од 1 евро.

Воспоставувањето на единствениот електронски регистар (прекураторична он лајн регистрација) треба да се обезбеди преку преземање на следните чекори:

- создавање на единствен идентификатор и непосредна размена на информации помеѓу националните регистри за отворање и престанок, ликвидација или стечај на компанијата (ова е особено важно за да се осигура дека подружница на странска компанија во државата ќе биде избришана без одлагање, ако компанијата реши да престане да постои во матичната земја или од која било друга причина да е избришана);

- **создавање** европски портал е-правда преку кој ќе се разменуваат податоци за компании и нивните подружници во други земји;

- воведување можност за слободно пребарување за називот и правната форма на компанијата, адреса и регистарски број на компанијата.

Овој единствен електронски трговски регистар, ќе се состои од:

- **регистрите на земјите** членки;
- **платформата која** ќе се грижи за интероперабилност на регистрите; и
- порталот е-правда, преку кој ќе се врши електронски пристап.

По неговото излагање, следувааше панел-дискусија во која учествуваа Јан

Кремерс (Jan Cremers) - претставник од Правниот факултет на Универзитетот во Тилбург, Клаус Јеневаин, Педро Оливеира (Pedro Oliveira) - претставник од Евроски бизнис од Брисел и Сабине Стеинер (Sabine Steiner) - судија од Виена.

III ТЕМА

ЈАВНИТЕ ИСПРАВИ ВО ДИГИТАЛНИОТ СВЕТ

Излагач: Стефан Матик

Во неговото излагање се осврна на европската потврда (сертификат) за наследување, за кое нешто веќе постои воедначена пракса и е прв европски автентичен акт донесен врз основа на правото на Европската Унија.

Потоа тој напомена дека постои уредба за прекугранични јавни исправи во електронска форма, која треба да ја олесни циркулацијата на јавните исправи во земјите членки на Европската Унија, вклучувајќи ги и нотарските исправи, да се зајакне административна соработка помеѓу органите на власта и заштедување трошоци и време.

Оваа уредба ќе се применува од крајот на 2018/почетокот на 2019 година.

Придобивките од воведување прекугранични јавни исправи во електронска форма ќе бидат:

1. Нема да има потреба од апостили;
2. Ќе има повеќејазичен превод на исправите (повеќејазични форми), **кои ќе бидат достапни по електронски пат.**

Во случај на сомневање, проверката на автентичноста на документи ќе биде можна по електронски пат, преку системот за информации на внатрешниот пазар.

По неговото излагање, следувааше панел-дискусија во која учествуваа Роберт Фуци (Robert Fucik) – претставник од Министерство за правда во Виена, Стефан Матик, Паоло Пасквалис (Paolo Pasqualis) – претседател на Советот на нотарите од Европската унија ЦНУЕ (CNUE), нотар во Италија.

На крајот, оваа конференција беше затворена од претседателот на Австриската нотарска академија,

нотар Елена Пенџерковски

нотар Марјан Коцевски

Татјана Димитрова, заменик-секретар на НКРМ

Глава V

ОДЛУКИ ОД СОБРАНИЕ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РМ

Врз основа на резултатите од спроведените избори за членови и заменици-членови на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на Република Македонија, претседателот на Изборната комисија на ден 01.11.2015 година ја донесе следната

ОДЛУКА

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ И ЗАМЕНИЦИ-ЧЛЕНОВИ НА
ДИСЦИПЛИНСКИОТ СОВЕТ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

За членови на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на Република Македонија избрани се:

Бабиќ Матилда – нотар од Скопје, од Апелационо подрачје Скопје
Прочкова Нада – нотар од Скопје, од Апелационо подрачје Скопје;

За заменици – членови на Дисциплинскиот Совет избрани се:

Максуд Мексуд – нотар од Ресен, од апелационо подрачје Битола;
Снежана Сарџовска – нотар од Скопје, од апелационо подрачје Скопје.

Член 2

Мандатот на избраните членови и заменици-членови на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на Република Македонија започнува со денот на конституирање на Дисциплинскиот совет.

Член 3

Членовите и замениците-членови на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на Република Македонија своите права и обврски ќе ги остваруваат во согласност со Уставот на РМ, законските прописи, подзаконските акти, Статутот на Нотарската комора и актите на Комората.

Член 4

Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна Комисија на НКРМ
Претседател
Олга Димовска с.р.

Согласно член 103 став 1 точка в од Законот за нотаријатот, член 23 став 1, точка ж од Статутот на Нотарската комора на РМ и член 7 од Деловникот за работа на Собранието на Нотарската комора на РМ, по пат на јавно гласање на ден 01.11.2015 година беше донесена следната

О Д Л У К А

1. За член на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на РМ по предлог на Судскиот совет на Република Македонија се избира Весна Калковска - судија во Основниот суд Скопје 2 Скопје, а за заменик-член на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на РМ се избира Лавр-дрим Сефери - судија во Основниот суд Гостивар.

2. Мандатот на избраниот член и заменик-член на Дисциплинскиот совет почнува да тече од денот на конституирањето на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на РМ.

3. Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна Комисија на НКРМ
Претседател
Олга Димовска с.р.

Согласно член 103 став 1 точка в од Законот за нотаријатот, член 23 став 1, точка и од Статутот на Нотарската комора на РМ и член 7 од Деловникот за работа на Собранието на Нотарската комора на РМ, по пат на јавно гласање на ден 01.11.2015 година беше донесена следната

О Д Л У К А

1. За член на Комисијата за вршење надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело се избира Светлана Китановска - нотар од Кочани.

2. Траењето на мандатот на избраниот член се изедначува со мандатот на другите членови на Комисијата за вршење надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело.

3. Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна Комисија на НКРМ
Претседател
Олга Димовска с.р.

Глава VI

ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ВРШЕЊЕ НАДЗОР ВО 2016 ГОДИНА

Врз основа на член 91 став 4 и член 98 од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (Службен весник на РМ бр. 130/14) и член 147 од Законот за нотаријатот (Службен весник на РМ бр. 55/2007;86/08; 139/09 и 135/11), Комисијата на Нотарската комора на РМ за вршење надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, на седницата одржана на ден 19.02.2016 година, донесе:

ГОДИШЕН ПЛАН

за 2016 година за вршење надзор над примената на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од страна на нотарите

1. Во текот на 2016 година Комисијата ќе врши надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам на следниот начин:

а) Комисијата ќе врши ад хок надзор по сопствена иницијатива, врз основа на претставки на странки, на нотари и други службени лица, ако тие содржат основано укажување дека е извршена сомнителна трансакција;

б) Систематско вршење надзор од аспект на спречување на перење пари, а Комисијата ќе го врши на тој начин што ќе бидат формирани 5 (пет) поткомисии составени од по 2 (два) члена на оваа комисија, кои во текот на 2016 година непосредно ќе извршат надзор над работењето на 50 нотари, и тоа 25 нотари ќе бидат опфатени во првото полугодие и 25 нотари во второто полугодие.

Надзорот во 2016 година ќе се изврши според следната класификација на нотарите по градови:

- 18 нотари од подрачјето на Град Скопје;
- 2 нотари од Куманово;
- 3 нотари од Битола;
- 3 нотари од Охрид;
- 2 нотари од Ресен;
- 3 нотари од Штип;
- 2 нотари од Струмица;
- 2 нотари од Радовиш;
- 2 нотари од Гевгелија;

- 2 нотари од Велес;
- 3 нотари од Кавадарци;
- 2 нотари од Гостивар;
- 3 нотари од Кичево; и
- 3 нотари од Тетово.

При вршење на надзорите главно вниманието ќе биде насочено кон:

- извршување на должностите од членовите 30 и 31 од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам за доставување податоци за сомнителни трансакции до Управата за финансиско разузнавање;

- извршување на должностите од член 32 од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам за доставување на собраните податоци од извршените трансакции во вредност од 15.000 евра или повеќе до Управата за финансиско разузнавање, на крајот на денот во електронска форма;

- применување на индикаторите за анализа на ризикот и за препознавање на сомнителните трансакции;

- спроведување процедура на анализа на клиентот;

- вршење процена на ризикот врз основа на интерната процедура за анализа на ризикот која е составен дел на програмата и врз основа на индикаторите изготвени од Управата;

- чување копии од документите со кои го потврдува идентитетот на клиентот или вистинскиот сопственик, копии за спроведените процедури за анализа на клиентот или вистинскиот сопственик, копии за реализираните трансакции или трансакциите во обид, клиентските досиеја и деловната кореспонденција најмалку пет години во согласност со член 28 од Законот;

- изготвување и ажурирање на Програмата за примена на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и доставување на истата на мислење и увид до Управата за финансиско разузнавање во согласност со член 34 од Законот;

- примена на одредбите од Програмата за примена на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам; и

- вршење внатрешна контрола над спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во согласност со член 36 од Законот.

Притоа, во записниците од извршените надзори задолжително ќе се утврдува наод и мислење во врска со обврската на нотарите за спречување на перење пари и во зависност од наодите, Комисијата ќе презема соодветни мерки согласно законот и за истото ќе ја извести Управата за финансиско разузнавање.

2. Комисијата задолжително ќе изврши контрола над работењето на нотар по образложено барање на Управата за финансиско разузнавање и ќе ја извести за резултатите од извршената контрола.

3. Комисијата редовно, а најмалку еднаш годишно ќе го извести Управниот одбор и Собранието на Нотарската комора за примената на законот и Програмата за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од страна на нотарите, врз основа на извршениот надзор и наодите во врска со спречувањето на перење пари.

4. Комисијата ќе го извести претседателот на Комората, Управниот одбор и Дисциплинскиот совет доколку утврди дека постои основано сомнение за сторено кривично дело или прекршок на перење пари од страна на нотар или негов соработник.

5. Комисијата ќе ја усогласува и координира својата работа со Управата за финансиско разузнавање во врска со спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и други казниви дела.

Составен дел на овој годишен план се и:

- Список на нотари на кои треба да се изврши надзор над работењето во 2016 година во делот на примена на одредбите од Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам; и

- Распоред за вршење надзор над работењето на нотарите во 2016 година од страна на членовите на Комисијата за вршење надзор.

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
Комисија за вршење надзор над примената
на Законот за спречување на перење пари
и финансирање на теоризам
Претседател
Снежана Ѓорѓеска-Видоеска с.р.

СПИСОК

на нотари на кои треба да се изврши надзор над работењето во
2016 година во делот на примена на одредбите од Законот за
спречување перење пари и финансирање на тероризам

1. Апелација Скопје

- АНИТА АДАМАЧЕСКА - Скопје
- ВАНЧО АНДОНОВСКИ - Скопје
- ФАТМИР АЈРУЛИ - Скопје
- ЗОЈА АНДРЕЕВА ТРАЈКОВСКА - Скопје
- ЕЛИЗАБЕТА АРСОВСКА - Скопје
- ЦЕВАТ БУЧИ - Скопје
- ЛАЗАР КОЗАРОВСКИ - Скопје
- КРИСТИНА КОСТОВСКА - Скопје
- РОЗА НИКОЛОВА - Скопје
- НАТАША ПЕЈКОВА - Скопје
- ЕЛЕНА ПЕНЦЕРКОВСКИ - Скопје
- АНЕТА ПЕТРОВСКА АЛЕКСОВА - Скопје
- ОЛИВЕРА ПЕШИЌ - Скопје
- ЈАСМИНА РАДОНЧИЌ - Скопје
- МЕТОДИЈА РИСТОСКИ - Скопје
- ЛИДИЈА СМИЉАНОСКА - Скопје
- ВЕРА СТАНОЕВСКА - Скопје
- МУАМЕТ ШЕХУ - Скопје
- ТАЊА АСПОРОВА - Велес
- ЗВОНИМИР ЈОВАНОВ - Велес
- МАРГАРИТА ВАНГЕЛОВА - Гевгелија
- ЃОРЃИ НИКОЛОВ - Гевгелија
- РИСТО САМАРЦИЕВ - Кавадарци
- БЛАГОЈ КИЧЕВ - Кавадарци
- КИРИЛ ГРКОВ - Кавадарци
- MARTIN БОЖИНОВСКИ - Куманово
- ЗОРИЦА УЗУНОВСКА - Куманово

2. Апелација Битола

- МАРИНЧО ВЕЛЈАНОВСКИ - Битола
- ВЕСЕЛИНКА ЗДРАВКОВА - Битола
- ГОРАН ДИМАНОВСКИ - Битола
- НИКОЛА КУЗМАНОВСКИ - Охрид
- ГОРДАНА ДЕСКОСКА - Охрид
- ТАНА ТОПАЛОСКА - Охрид
- МЕКСУД МАКСУД – Ресен
- НИКОЛЧЕ ПАВЛОВСКИ - Ресен

3. Апелација Штип

- ЛИДИЈА РИБАРЕВА - Штип
- ИСКРА КИРОВСКА – Штип
- ЛИДИЈА СИМОНОВА ТРАЈЧЕВА – Штип
- СОЊА БОЖИНКОЧЕВА – Струмица
- ДАНЧЕ ШЕРИМОВА – Струмица
- ДУШКО ЧЕРКЕЗОВ – Радовиш
- ЈОВАН СТОЈЧЕВ – Радовиш

4. Апелација Гостивар

- СЕБАЕДИН ДАУТИ - Гостивар
- ФИЛИП ТРИФУНОВСКИ – Гостивар
- АЈДИН МЕХМЕДИ – Кичево
- АХМЕТ ХАЛИМИ – Кичево
- ИСА АЈДИНИ - Кичево
- НЕНАД ТРИПУНОСКИ - Тетово
- ЉИЉАНА ТРПОВСКА - Тетово
- ИВО СЕРАФИМОСКИ - Тетово

Глава VII

ИНФОРМАЦИИ ЗА НОТАРИ

НОТАРСКА КОМОРА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

CHAMBRE DES NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE DE MACÉDOINE

**ИМЕНИК
НА НОТАРИТЕ**

Нотарска комора на Република Македонија

1000 Скопје, бул. „8 Септември“ бр. 2/2

Тел.: +389 2 3115 816; +389 2 3214 448 • Тел./факс: +389 2 3239 150

Секретар (лице за контакт): моб.: +389 78 219 867

e-mail: contact@nkrm.mk • www.nkrm.org.mk

1000 СКОПЈЕ +389 НОТАРИ СО СЛУЖБЕНО СЕДИШТЕ НА ПОДРАЧЈЕТО НА ОСНОВНИТЕ СУДОВИ НА ГРАДОТ СКОПЈЕ			
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Анита АДАМЧЕСКА	Васил Главинов 3/3-2	02/3225-365 070/740-461 anita.adamceska@nkrm.org.mk anita_notar@yahoo.com
02	Мајлинда АЈДАРИ	Крсте Мисирков 918/1/1-8	02/3 203 – 907 070/374-284 majlinda.ajdari@nkrm.org.mk majlinda.ajdari@gmail.com
03	Фатмир АЈРУЛИ	Христијан Тодоровски Карпош 1/1	02/2656-866 076/260-053 fatmir.ajruli@nkrm.org.mk fatmirajruli@gmail.com
04	Ванчо АНДОНОВСКИ	Кочо Рацин 7А/1-2	02/3136-178 075/554-433 vanco.andonovski@nkrm.org.mk notarandonovski@t.mk
05	Зоја АНДРЕЕВА- ТРАЈКОВСКА	11 Октомври бр. 21/2-12	02/3119-485 070/333-253 zoja.a-trajkovska@nkrm.org.mk zoja_a_trajkovska@hotmail.com
06	Елизабета АРСОВСКА	Божидар Аџија 3/5	02/2779-309 070/365-502 elizabetha.arsovska@nkrm.org.mk
07	Матилда БАБИЌ	Партизански одреди 55/1-1	02/3246-641 070/234-817 matilda.babic@nkrm.org.mk babicmat@yahoo.com
08	Ана БРАШНАРСКА	Никола Вапцаров 18-1/3	02/3100-130 078/490-037; 072/248-915 ana.brasnarska@nkrm.org.mk ana@notarbrasnarska.mk
09	Снежана БУБЕВСКА	Јане Сандански 24, локал 5	02/2450-004 070/223-687 snezana.bubevska@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
10	Џеват БУЧИ	Гоце Делчев 11 лок. 1А ДТЦ Мавровка	02/3228-070 070/235-930 dzevat.buci@nkrm.org.mk xevatbuqi@yahoo.com
11	Мери ВЕСОВА	Ѓорче Петров 11 лок. 7	02/2039-717 070/227-557 meri.vesova@nkrm.org.mk notar_vesova@yahoo.com
12	Снежана ВИДОВСКА	Ѓуро Ѓаковиќ 52	02/3112-149 070/268-552 snezana.vidovska@nkrm.org.mk sneze@lawyer.com
13	Владимир ГОЛУБОВСКИ	Дрезденска 11	02/30-75-066 vladimir.golubovski@nkrm.org.mk
14	Олга ДИМОВСКА	50 Дивизија 33, локал 2	02/3121-361 070/266-258 olga.dimovska@nkrm.org.mk notarolga@t.mk
15	Весна ДОНЧЕВА	Даме Груев 28	02/3212-101; 02/3212-102 070/384-859 vesna.donceva@nkrm.org.mk vesnanot@yahoo.com
16	Махир ЗИБЕРИ	Бутелска 4	02/2616-440 072/732-512 mahir.ziberi@nkrm.org.mk
17	Насер ЗИБЕРИ	Џон Кенеди 9А, локал 4	02/2617-206; 02/2627-629 070/244-402 naser.ziberi@nkrm.org.mk
18	Невенка ЗОЈЧЕВСКА ВУЧИДОЛОВА	Даме Груев бр.3-5/4	02/3115-008 075/271-751 nevenka.z-vucidolova@nkrm.org.mk
19	Драган ИВАНОВ	Њуделхиска 6/1 А-2 Карпош	02/30-73-777 070/400-019 dragan.ivanov@nkrm.org.mk notardraganivanov@t.mk
20	Нерџиван ИДРИЗИ	Даме Груев 7/7-1	02/3112-006 070/245-426 nerdzivan.idrizi@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
21	Илхам ИСМАНИ	Крсте Мисирков 57/1 приземје 3/1	02/3 144 - 656 076/445 - 370 ilham.ismani@nkrm.org.mk ilhamismani@gmail.com
22	Ирфан ЈОНУЗОВСКИ	II Македонска бригада 58/1 стан 1	02/2628-748 070/231-962 irfan.jonuzovski@nkrm.org.mk notairfan@gmail.com
23	Ивана КАТЕВЕНОВСКИ	Александар Македонски 66	02/3171-571 070/231-937 ivana.katevenovski@nkrm.org.mk
24	Сашо КЛИСАРОСКИ	Маркс и Енгелс 1/5-1	02/3222- 355 070/353-757 saso.klisarowski@nkrm.org.mk klisaroskisaso@yahoo.com
25	Лазар КОЗАРОВСКИ	11 Октомври 115 А/1	02/3222-650 071/380-684 lazar.kozarovski@nkrm.org.mk
26	Кристина КОСТОВСКА	Максим Горки 1-1/2	02/3117-215; 02/3225-073 075/230-340 kristina.kostovska@nkrm.org.mk notarius@t.mk
27	Стела ЛАЗАРЕВСКА	ТЦ Скопјанка Кузман Ј.Питу 19, лок. 50, приземје	02/2466-999; 02/2466-989 070/916-515 stela.lazarevska@nkrm.org.mk
28	Дрита ЛИМАНИ	Христијан Тодоровски Карпош 5	02/2624-653 071/216-269 drita.limani@nkrm.org.mk limanidrita@yahoo.com
29	Емилија МАНОЛЕВА	Народен фронт 13/1	02/3122-117 070/688-846 emilija.manoleva@nkrm.org.mk emilijamanoleva@yahoo.com
30	Петар МИТКОВ	Јане Сандански ТЦ 13 Ноември лок. 21/1	02/2452-030; 02/2403-041 070/273-030 petar.mitkov@nkrm.org.mk mitkovnot@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
31	Катерина МИТРЕВСКА	К. Ј.-Питу 26/1 мезанин лок. 11	02/2464-043 070/520-208 katerina.mitrevska@nkrm.org.mk notarkaterinamit@yahoo.com
32	Симона НИКОЛИЌ	Народен фронт зграда 1, влез 001, приземје	02/3226-208 070/305-747 simona.nikolic@nkrm.org.mk simonanikolic@nkrm.org.mk
33	Роза НИКОЛОВА	Мито Хаџивасилев Јасмин 36/1	02/3116-592; 02/3129-245 075/238-848 roza.nikolova@nkrm.org.mk notarroze@yahoo.com
34	Златко НИКОЛОВСКИ	Љубљанска 66	02/3071-981; 02/3093-250 070/226-551 zlatko.nikolovski@nkrm.org.mk notar.zlatko@laposte.net
35	Нада ПАЛИЌ	Пролет 1/3-18	02/ 3114-900; 02/ 3114-911 070/205-578 nada.palic@nkrm.org.mk palic@unet.com.mk
36	Ристо ПАПАЗОВ	Васил Главинов 3/10 мезанин	02/3223-268; 02/3223-802 risto.papazov@nkrm.org.mk contact@notarpapazov.com
37	Весна ПАУНОВА	Наум Охридски 2	02/3237-870 070/393-238 vesna.paunova@nkrm.org.mk vesnapaunova@yahoo.com
38	Наташа ПЕЈКОВА	Иво Лола Рибар 70а	02/3090-200; 02/30-90-203 078/380-904 natasa.pejkova@nkrm.org.mk pejkovanatasa@yahoo.com
39	Елена ПЕНЏЕРКОВСКИ	11 Октомври 13/1 лок, 1, ГТЦ кат 1 анекс 2, влез 1	02/3119-499 070/367-107 elena.pendzervovski@nkrm.org.mk elena@notarelena.com.mk
40	Анастасија ПЕТРЕСКА	Васил Ѓоргов 29-1/000	02/3101-414 072/211-311 anastasija.petreska@nkrm.org.mk petreska.anastasija@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
41	Ана ПЕТРОВСКА	Македонија 10/1-2	02/3061-905 075/266-306 ana.petrovska@nkrm.org.mk notaranakajcevskapetrovska@yahoo.com
42	Анета ПЕТРОВСКА АЛЕКСОВА	Плоштад Македонија Н. Вапцаров 3/1	02/3114-008; 02/3165-018 078/307-922; 070/307-922 aneta.petrovska-aleksova@nkrm.org.mk aneta@notari-petrovski.mk
43	Виолета ПЕТРОВСКА СТЕФАНОВСКА	11 Октомври 36	02/3133-274 070/243-861 violeta.p-stefanovska@nkrm.org.mk petrovskastefanovskavioleta@yahoo.com
44	Билјана ПЕЦОВСКА	Партизански одреди 436 лок.2 мезанин	02/3245-444; 02/3245-441 02/3245-442; 070/248-400 biljana.pecovska@nkrm.org.mk notar@t.mk
45	Оливера ПЕШИЌ	Вера Јоциќ 1-Д/1-4	02/2776-917 070/233-074 olivera.pesic@nkrm.org.mk notarpesic@yahoo.com
46	Слободан ПОПОВСКИ	Васил Главинов 7Б кат 1	02/3118-078 070/239-839 slobodan.popovski@nkrm.org.mk popovskav@t.mk
47	Зорица ПУЛЕЈКОВА	Кузман Јосифовски-Питу 15 ТЦ Скопјанка, лок 6	02/2463-495 070/399-513 zorica.pulejkova@nkrm.org.mk zoricapulejkova@gmail.com
48	Јасмина РАДОНЧИЌ	Крсте Мисирков 3	02/3223-015 070/978-681 jasmina.radoncic@nkrm.org.mk jasmina_radoncic@hotmail.com
49	Методија РИСТОСКИ	Луј Пастер 23-1/2	02/6153-666 070/248-558 metodija.ristoski@nkrm.org.mk mristoski@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
50	Снежана САРЏОВСКА	Народен фронт 19 кат 1 локал 21	02/2784-321 070/233-225 snezana.sardzovska@nkrm.org.mk
51	Верица СИМОНОВСКА- СИНАДИНОВА	Рузвелтова 63-А	02/30-70-206 070/231-118 verica.s-sinadinova@nkrm.org.mk vericasinadinova@yahoo.com
52	Лидија СМИЉАНОСКА	Дрезденска 15 лок.1	02/3078-727 077/828-080 lidija.smiljanoska@nkrm.org.mk
53	Вера СТАНОВЕВСКА	Пајко Маало 4/3	02/3214-232 070/791-354 vera.stanoevska@nkrm.org.mk notarvera@yahoo.com
54	Љубица СТЕФКОВА НАЧЕВСКА	Св. Климент Охридски бр. 54 влез 1, кат 1, бр. 1	02/3222-993; 02/3222-994 070/268-676 ljubica.s-nacevska@nkrm.org.mk
55	Роберт СТОЈКОВСКИ	Ѓорче Петров 10	02/20-40-107; 02/20-50-750 robert.stojkovski@nkrm.org.mk notar.robertstojkovski@yahoo.com
56	Весна СТОЈЧЕВА	Партизански одреди 64А влез 2, мезанин, стан 4	02/3069-359 070/311-370 vesna.stojceva@nkrm.org.mk vesna.stojceva@gmail.com
57	Ирфан ТАХИРИ	Крсте Мисирков 10А	02/3130-332 078/380-467 irfan.tahiri@nkrm.org.mk irfantahiri_@hotmail.com
58	Зафир ХАЏИ-ЗАФИРОВ	Вељко Влаховиќ 1А/1-2	02/3212-033; 02/3212-936 071/391-540 zafir.hadzizafirov@nkrm.org.mk zhzafirov@gmail.com
59	Хакија ЧОЛОВИЌ	Ниџе Планина 16	02/2763-551 070/316-555 hakija.colovic@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
60	Силвана ШАНДУЛОВСКА	Мито Хаџи Василев Јасмин 3/1-1-1	02/3223-825; 02/3223-827 02/3223-826 070/220-156; silvana.sandulovska@nkrm.org.mk notar.silvana@t.mk
61	Муамет ШЕХУ	Партизански одреди 106 влез 3	02/3228-749 070/241-664 muamet.sehu@nkrm.org.mk

2330		БЕРОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Јован ЃОРЃОВСКИ	23-ти Август 47	033/471-365 078/272-253 jovan.gjorgjovski@nkrm.org.mk notarjovan@yahoo.com
02	Татјана МИОВСКА	Задарска 15	033/470-060 070/542-288 tatjana.miovska@nkrm.org.mk notar_tmiovska@yahoo.com

7000		БИТОЛА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Виолета АНГЕЛОВСКА	Иван Милутиновиќ 21/1	047/228-880 070/269-061 violeta.angelovska@nkrm.org.mk notarvioleta@yahoo.com
02	Маринчо ВЕЛЈАНОВСКИ	1-ви Мај 208	047/236-255 077/547-013 marinco.veljanovski@nkrm.org.mk
03	Василка ГОНОВСКА	Мечкин Камен 3	047/203-344; 047/203-345 070/542-730 vasilka.gonovska@nkrm.org.mk vasilka.gonovska@hotmail.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
04	Билјана ДАМЈАНОВСКА- ЈАНЧЕВСКА	Иван Милутиновиќ 11	047/231-780 070/339-929 biljana.d-jancevska@nkrm.org.mk notardamjanovska@yahoo.com
05	Веселинка ДЕРЕБАНОВА- КРСТЕВСКА	Јосиф Христовски Зграда Грозд - 5 ламела	047/222-947; 047/222-615 070/312-324 veselinka.d-krstevska@nkrm.org.mk notarvdk@t.mk
06	Горан ДИМАНОВСКИ	1-ви Мај 173	047/228-250 076/408-877 goran.dimanovski@nkrm.org.mk
07	м-р Веселинка ЗДРАВКОВА	Филип II Македонски 13/1	047/226-080 070/269-117 veselinka.zdravkova@nkrm.org.mk
08	Вера КАРАМАНДИ	Јорго Османов 10/6	047/228-926 070/312-206 vera.karamandi@nkrm.org.mk
09	Елеонора ПАПАЗОВА	Стерјо Ѓоргиев 1	047/550-460 077/845-036 eleonora.papazova@nkrm.org.mk elipapaz@gmail.com
10	Луиза ХРИСТОВА	Јане Сандански 1 лок. 29	047/225-839 luiza.hristova@nkrm.org.mk luiza.hristova@yahoo.com

1400		ВЕЛЕС	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Тања АСПОРОВА	Борис Карпузов 2	043/ 230-598 071/338-144 tanja.asporova@nkrm.org.mk tanja_asporova@yahoo.com
02	Звонимир ЈОВАНОВ	Алексо Демниевски 3 кат 1	043/234-027 070/265-027 zvонimir.jovanov@nkrm.org.mk zvонimir.jovanov@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
03	Елена МАРТИНОВА	8-ми Септември 70	043/239-378 070/216-617 elena.martinova@nkrm.org.mk
04	Магдалена ОРДЕВА	Владимир Назор 2	043/222-154 070/375-154 magdalena.ordeva@nkrm.org.mk
05	Марија ХАЦИ-ПЕТРУШЕВА	Маршал Тито 62	043/222-369; 043/225-211 071/452-479 marija.h-petruseva@nkrm.org.mk

1480		ГЕВГЕЛИЈА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Маргарита ВАНГЕЛОВА	Димитар Влахов 7	034/212-381 071/366-381 margarita.vangelova@nkrm.org.mk vangelova.margarita@yahoo.com
02	Ѓорѓи НИКОЛОВ	Маршал Тито 77-А	034/215-230 070/320-570 gjorgji.nikolov@nkrm.org.mk nikolovnotar@yahoo.com
03	Нада ПРОЧКОВА	Скопска 6	034/211-250; 034/217-250 070/235-352 nada.prockova@nkrm.org.mk notarnada@yahoo.com
04	Цеца МАЛЕВА СТОЕВ	7 Ноември 1	034/211-909 070/209-901 ceca.maleva.stoev@nkrm.org.mk notarmalevastoev@gmail.com
05	Соња СТОЈЧЕВА	Димитар Влахов 3	034/215-655 071/207-407 sonja.stojceva@nkrm.org.mk notarsonja@t.mk

1230		ГОСТИВАР	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Весна ВАСИЛЕСКА	Живко Брајкоски бб	042/271-481 070/462-298 vesna.vasileska@nkrm.org.mk notar.vesna.vasileska@gmail.com
02	Себаедин ДАУТИ	Браќа Ѓиноски 66	042/222-777 070/309-200 sebaedin.dauti@nkrm.org.mk
03	Башким ЕЛЕЗИ	Браќа Ѓиноски 46	042/521-003 071/221-650 bashkim.elezi@nkrm.org.mk bashkim_elezi@hotmail.com
04	Прпарим РЕЏЕПИ	Браќа Ѓиноски 64/1-1	042/222-275 070/674-615 prparim.redzepe@nkrm.org.mk prparimrexhepi@yahoo.com
05	Зулфикар СЕЈФУЛАИ	Кеј Братство Единство 5А	042/217-661; 042/221-347 070/271-313 zulficar.sejfulai@nkrm.org.mk notar.zuko@gmail.com
06	Филип ТРИФУНОВСКИ	Браќа Ѓиноски 73	042/216-475; 042/221-552 042/217-787 078/252-901 filip.trifunovski@nkrm.org.mk filip_notar@yahoo.com
07	Иљбер ЈУСУФИ	Никола Тесла 3/1-8	042/221-484, 076/660-088 ilber.jusufi@nkrm.org.mk
08	Вјолца МЕХМЕДИ	Братство Единство 1/2	042/618-990 078/394-777 notar.vjollcamehmedi@hotmail.com vjollca.mehmedi@nkrm.org.mk
09	Зарија ЏАФЕРИ	Браќа Ѓиноски 75 – Б, лок. 14	070/988-398; 077/887-807 zarija.xhaferi@nkrm.org.mk zarija.xhaferi@gmail.com
10	Јакуп Демири	ул. Кеј Вардар бр. 4а	042/221-654 072/210-654 jakup.demiri@nkrm.org.mk

1430		КАВАДАРЦИ	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Благој КИЧЕВ	Пано Мударов 7	043/415-328 075/414-394 blagoj.kicev@nkrm.org.mk
02	Ристо САМАРЦИЕВ	4-ти Јули 66	043/414-782 070/605-300 risto.samardziev@nkrm.org.mk

1250		ДЕБАР	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Сами ЛЕТМИ	8-ми Септември 66	046/835-175 070/444-585 sami.letmi@nkrm.org.mk
03	Агрон ЧУТРА	Атанас Илиќ 66	046/833-949 070/241-870 agron.cutra@nkrm.org.mk

2320		ДЕЛЧЕВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Богданка ДИМИТРОВСКА	Македонија 66	033/413-130 071/675-088 bogdanka.dimitrovska@nkrm.org.mk notar_bogdanka@hotmail.com
02.	Горан МАНОВ	Македонија 38	033/511-048 075/416-683 goran.manov@nkrm.org.mk goran.manov@yahoo.com

6250		КИЧЕВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Букурије АЛИМИ	Булевар Ослободување 9/9	045/223-600 072/608-357 bukurije.alimi@nkrm.org.mk
02	Иса АЈДИНИ	Кузман Јосифовски Питу 66	045/220-392 070/223-357 isa.ajdini@nkrm.org.mk
03	Елица КОРУНОСКА	Тане Цалески 1/2 приземје и галерија	045/222-557 075/487-501 elica.korunoska@nkrm.org.mk ekorunoska@gmail.com
04	Ајдин МЕХМЕДИ	11-ти Октомври 27	045/228-650 070/318-198 ajdin.mehmedi@nkrm.org.mk ajdin.m@hotmail.com
05	Ахмет ХАЛИМИ	Булевар Ослободување 31/1	045/222-360 071/585-789 ahmet.halimi@nkrm.org.mk

2300		КОЧАНИ	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Менче ЗЛАТКОВСКА	Маршал Тито 86	033/271-995 070/272-280 mence.zlatkovska@nkrm.org.mk
02	Светлана КИТАНОВСКА	Маршал Тито 54/IV	033/271-191 071/334-676 svetlana.kitanovska@nkrm.org.mk svetlanakitanovska@yahoo.com
03	Стоимен ТРАЈЧЕВ	Маршал Тито 54/3	033/276-080 070/946-774 stoimen.trajcev@nkrm.org.mk stoimen.trajcev@gmail.com

1360		КРАТОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Миле АНДОНОВСКИ	Цветко Тонев 5	031/481-447 070/778-041 mile.andonovski@nkrm.org.mk notar_mile@yahoo.com

1330		КРИВА ПАЛАНКА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Богданка ДЕЈАНОВСКА	Св.Јоаким Осоговски 228	031/371-900 070/313-995 bogdanka.dejanovska@nkrm.org.mk
02	Весна МИТРОВСКА	Маршал Тито 162-2	031/372-610 071/226-493 vesna.mitrovska@nkrm.org.mk notar.vesna@hotmail.com

7520		КРУШЕВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Нада ПЕТРЕСКА- АНГЕЛЕСКА	Шула Мина 13	048/416-335 078/242-191; 071/242-191 nada.petreska.angeleska@nkrm.org.mk npetreskaangeleska@yahoo.com

1300		КУМАНОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Едевит АЉИЈИ	11 Октомври 1/7	031/422-002; 072/666-133 exhevit.aliji@nkrm.org.mk
02	Мартин БОЖИНОВСКИ	Пелинска 3	031/613-560 070/334-895 martin.bozinovski@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
03	Лорија ВАНЕВСКА	Доне Божинов 9-2/14	031/421-663 078/220-587 lorija.vanevska@nkrm.org.mk vanevskal@hotmail.com
04	Драган ГЕОРГИЕВ	Доне Божинов 14	031/414-673 075/366-045 dragan.georgiev@nkrm.org.mk georgievnotar@yahoo.com
05	Севим ДЕСТАНИ	11 Октомври 1А	031/429-444 070/313-398 sevim.destani@nkrm.org.mk destaninotar@yahoo.com
06	Арбана ДЕСТАНИ АДЕМИ	11 Октомври 1А	031/429-444 070/381-668 arbana.destani.ademi@nkrm.org.mk
07	Мице ИЛИЈЕВСКИ	Доне Божинов 11/3	031/415-505 070/334-075 mice.ilijevski@nkrm.org.mk notarmice@hotmail.com
08	м-р Марјан КОЦЕВСКИ	11 Октомври 4-1/1	031/416-349 078/416-349 marjan.kocevski@nkrm.org.mk notarmarjan@yahoo.co.uk
09	Сузан ЛИМАНИ	11 Октомври 1/2	031/411-755; 070/870-840 suzan.limani@nkrm.org.mk
10	Јорданка МИТЕВСКА	Доне Божинов 18	031/415-110 070/689-301 jordanka.mitevska@nkrm.org.mk
11	Артан РАХОВИЦА	11-ти Октомври 7	031/615-959 071/221-513 artan.rahovica@nkrm.org.mk a_rahovica@hotmail.com
12	Зорица УЗУНОВСКА	Доне Божинов 24 А/2	031/425-795; 031/520-025 070/313-133 zorica.uzunovska@nkrm.org.mk uzunovskazorica@yahoo.com

1440		НЕГОТИНО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Зарија АПОСТОЛОВА	Јане Сандански 3	043/371-770 070/394-001 zarija.apostolova@nkrm.org.mk notar.zarija@yahoo.com
02	Ванчо ТРЕНЕВ	Маршал Тито 148	043/371-010 075/466-433 vanco.trenev@nkrm.org.mk trenevvanco@yahoo.com
6000		ОХРИД	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Станка ГОРИЧАН	Македонски Просветители 8	046/265-618 075/777-415 stanka.gorican@nkrm.org.mk
02	Гордана ДЕСКОСКА	Македонски Просветители 8/II	046/260-001; 046/230-008 070/261-229 gordana.deskoska@nkrm.org.mk desko_c@t.mk
03	Момана ИВАНОСКА	Македонски Просветители 8	046/263-705 momana.ivanoska@nkrm.org.mk
04	Васил КУЗМАНОСКИ	Македонски Просветители 5	046/260-104 070/212-475 vasil.kuzmanoski@nkrm.org.mk vasilnot@t.mk
05	Никола КУЗМАНОСКИ	7-ми Ноември 28/5	046/261-505 075/870-444 nikola.kuzmanoski@nkrm.org.mk niknot@t.mk
06	Мирче РИСТЕСКИ	Туристичка 50/4-2 ламела 2 лок.8	046/266-080 075/232-202 mirce.risteski@nkrm.org.mk
07	Тана ТОПАЛОСКА	Димитар Влахов 9 А	046/260-868 070 232-562 tana.topaloska@nkrm.org.mk t-topaloska@t.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
08	Едмонд ШАЗИМАНИ	Туристичка ламела 4 приземје 3	046/200-077 070/211-787 edmond.shazimani@nkrm.org.mk

7500		ПРИЛЕП	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Татјана АДАМОСКА- КОНЕСКА	Гоце Делчев 49/9	048/417- 733 070/356-735 tatjana.a-koneska@nkrm.org.mk adamoskat@gmail.com
02	Натали АЦЕСКА	Прилепски бранители 6-2	048/424-422 075/613-348 natali.aceska@nkrm.org.mk notarnatali@gmail.com
03	Богe ДАМЕСКИ	Кузман Јосифоски 8	048/415-870 070/536-062 boge.dameski@nkrm.org.mk
04	Трајко МАРКОСКИ	Сотка Ѓорѓиоски 4	048/413-967; 048/414-777 070/532-302 trajko.markoski@nkrm.org.mk
05	Дано РОШКОСКИ	Гоце Делчев зграда Македонија приземје, лок.14	048/416-061 075/541-206 dano.roskoski@nkrm.org.mk
06	Елизабета СТОЈАНОСКА	Гоце Делчев 8 -г	048/418-188 070/308-293 elizabetha.stojanoska@nkrm.org.mk notarelizabeta@yahoo.com

7310		РЕСЕН	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС

01	Мексуд МАКСУД	Мите Богоевски 66	047/453-132 070/261-883 meksud.maksud@nkrm.org.mk notarmaksud@hotmail.com

02	Николче ПАВЛОВСКИ	Гоце Делчев 3	047/453-837 070/232-963 nikolce.pavlovski@nkrm.org.mk notarnikolce@yahoo.com

2420		РАДОВИШ	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС

01	Јован СТОЈЧЕВ	Ацо Караманов 4	032/631-221 075/470-697; 078/300-954 jovan.stojcev@nkrm.org.mk

2220		СВЕТИ НИКОЛЕ	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС

01	Јадранка КОЦЕВСКА	Ленинова 14	032/444-801 075/375-988 jadranka.kocevska@nkrm.org.mk jadrankakocevska@yahoo.com

02	Благој НАСКОВ	Карпошева 24	032/440-953 070/891-298 blagoj.naskov@nkrm.org.mk

6330		СТРУГА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС

01	Неѓми АЛИУ	ЈНА 1-1/3	046/700-071 071/390-808 nexhmi.aliu@nkrm.org.mk

02	Вирџинија БАУТА	Кеј 8-ми Ноември зг. 1/Б 1/5-13	046/780-700 070/212-963 virgjinija.bauta@nkrm.org.mk notarbauta@yahoo.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
03	Афрдита БИЛАЛИ	Братство Единство 66	046/781-556 070/578-438 afrdita.bilali@nkrm.org.mk afreditabilali@yahoo.com
04	Сашо ЃУРЧИНОСКИ	Маршал Тито 52	046/782-050 070/249-798 saso.gjurcinoski@nkrm.org.mk notarsaso@t.mk
05	Беса КАДРИУ	ЈНА 14	046/550-066 071/349-804 besa.kadriu@nkrm.org.mk
06	Генци МУХАРЕМИ	ЈНА 1-1/1	046/700-096 070/356-381 genci.muharemi@nkrm.org.mk genci.muharemi@hotmail.com

2400		СТРУМИЦА	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Соња БОЖИНКОЧЕВА	Ленинова 66	034/346-500; 034/330-526 070/306-111 sonja.bozinkoceva@nkrm.org.mk notar.sonja@yahoo.com
02	Данка ВАСИЛЕВА	Ленинова 1	034/343-758 072/261-783 danka.vasileva@nkrm.org.mk danka.vasileva@gmail.com
03	Стевица ЈАНЕВА	Ленинова 3 зграда 1/1 - кат пр	034/342-900; 034/342-902 070/317-900 stevica.janeva@nkrm.org.mk stevicajaneva@yahoo.com
04	Аница МАЏУНКОВА	Ленинова 12	034/345-533 070/618-298 anica.madzunkova@nkrm.org.mk
05	Јанко МИЛУШЕВ	Ленинова 42	034/345-850 070/214-050 janko.milusev@nkrm.org.mk jankom@t.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
06	Верица ПАНОВА СТЕВКОВА	Ленинова 66	034/347-700; 034/348-700 070/253-434 verica.panova@nkrm.org.mk notarvericapanova@gmail.com
07	Данче ШЕРИМОВА	Маршал Тито 2	034/320-400; 034/321-000 070/309-400 dance.serimova@nkrm.org.mk notardance@t.mk

1200		ТЕТОВО	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Ирфан АСАНИ	ЈНА 1/1	044/333-451 070/389-489 irfan.asani@nkrm.org.mk
02	Тодор БОШКОВСКИ	ЈНА 61	044/332-077 070/329-127 todor.boskovski@nkrm.org.mk todor.boskovski@yahoo.com
03	Фатиме ДУРМИШИ	Илинденска 79	044/333-096 075/360-501 fatime.durmishi@nkrm.org.mk
04	Снежана ЃОРЃЕСКА- ВИДОЕСКА	Јане Сандански 91/3	044/331-848 070/568-488 snezana.g-vidoeska@nkrm.org.mk
05	Наџи ЗЕЌИРИ	Дервиш Цара 35	044/345-207; 044/345-208 070/256-114 nadzi.zeciri@nkrm.org.mk naxhi_zeqiri@yahoo.com
06	Весна МАСЛОВАРИЌ- КОСТОВСКА	Благоја Тоска 214/1	044/351-999 071/772-123 vesna.maslovaric-kostovska@nkrm.org.mk notar.vesnamk@yahoo.com
07	Енвер МУСТАФИ	ЈНА зграда 1, влез 1, кат 1, бр. 1	044/333-208 070/224-045 enver.mustafi@nkrm.org.mk

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
08	Ариф НЕЗИРИ	Дервиш Цара 10	044/377-900 075/222-233 arif.neziri@nkrm.org.mk
09	Иво СЕРАФИМОСКИ	ЈНА 2	044/333-370 070/263-663 ivo.serafimoski@nkrm.org.mk ivo.notar@t.mk
10	м-р Ненад ТРИПУНОСКИ	Дервиш Цара 2	044/336-014 070/321-885 nenad.tripunoski@nkrm.org.mk nenad_tripunoski@yahoo.com
11	Љиљана ТРПОВСКА	Илинденска 66	044/341-400 070/240608 ljiljana.trpovska@nkrm.org.mk
12	Зоран ЧУКЕЛОВСКИ	ЈНА 53	044/331-599 070/814-401 zoran.cukelovski@nkrm.org.mk
13	Нита ЏАФЕРИ ИСЕНИ	ул. Дервиш Цара бр. 28	044/383-833 075/336-006 nita.xhaferi-iseni@nkrm.org.mk nitaxhaferiseni@gmail.com

2000		ШТИП	+389
#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
01	Весна ВЕСЕЛИНОВСКА	Јаким Спиров 18 Пробиштип	032/480-280 078/399-360 vesna.veselinovska@nkrm.org.mk veselinovskavesna@yahoo.com
02	Лидија ИЛИЕВСКА	Ленинов Плоштад 2 Пробиштип	032/482-567; 032/481-999 070/264-167 lidija.ilievska@nkrm.org.mk
03	Ленче КАРАНФИЛОВСКА	Кеј Маршал Тито 35	032/385-341 karanfilovski@gmail.com

#	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	АДРЕСА	ТЕЛ./ФАКС
04	Соња КАТРАНЦИСКА- КИМОВА	Кузман Јосифовски 2	032/382-165 075/433-266 sonja.k-kimova@nkrm.org.mk notar.sonja@gmail.com
05	Искра КИРОВСКА	Кузман Јосифовски Питу 2	032/609-477 075/368-962; 070/210-962 iskra.kirovska@nkrm.org.mk n_kirovska@yahoo.com
06	Лидија РИБАРЕВА	Ванчо Прке 72/1	032/607-808 075/368-808 lidija.ribareva@nkrm.org.mk lidijaribareva@gmail.com
07	Лидија СИМОНОВА- ТРАЈЧЕВА	Тошо Арсов 55 лок.5	032/391-070 070/336-602 lidija.s-trajceva@nkrm.org.mk lidija_sim@yahoo.com

ИМЕНИК НА ПОМОШНИЦИ - НОТАРИ

1. **МАРИЈА АВРАМОВИЌ**
  - помошник нотар на Нотарот Снежана Ѓорѓеска-Видоеска од Тетово;
2. **АРЛИНД АЈДИНИ**
  - помошник нотар на нотарот Иса Ајдини од Кичево,
3. **ЖАКЛИНА АНДОНОВСКА**
  - помошник нотар на Нотарот Ванчо Андоновски од Скопје;
4. **ЕЛЕОНОРА АНДРЕЕВ**
  - помошник нотар на Нотарот Тања Аспорова од Велес;
5. **САЊА АПОСТОЛОВА**
  - помошник нотар на Нотарот Нада Палиќ од Скопје;
6. **МАРИЈА АТАНАСОВА**
  - помошник нотар на Нотарот Нада Прочкова од Гевгелија;
7. **МАРИЈА БАРЗОВА**
  - помошник нотар на Нотарот Јован Стојчев од Радовиш;
8. **ЕДИТА БЕЛУЛИ**
  - помошник нотар на Нотарот Наџи Зекири од Тетово;
9. **ВАЛЕНТИНА БЛАЖЕВА**
  - помошник нотар на Нотарот Снежана Видовска од Скопје;
10. **МИРФЕТЕ БЕРИША**
  - помошник нотар на Нотарот Зорица Узуновска од Куманово;
11. **АЛЕКСАНДРА БОНЕВА**
  - помошник нотар на Нотарот Стевица Јанева од Струмица,
12. **ЕМИЛИЈА ВАКАНСКА**
  - помошник нотар на Нотарот Татјана Миовска од Берово;
13. **КЕТИ ВАСИЛЕСКА**
  - помошник нотар на Нотарот Зулфиќар Сејфулаи од Гостивар ;
14. **АНИТА ВЕЛИНОВСКИ**
  - помошник нотар на нотарот Богданка Дејановска од Крива Паланка,
15. **СУЗАНА ВИДОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Снежана Сарџовска од Скопје;
16. **СОЊА ГАВРОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Златко Николовски од Скопје;
17. **ЕМИЛИЈА ГЕОРГИЕВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Анета Петровска Алексова од Скопје;
18. **САШКА ЈАНЧЕВСКА ДАМЈАНОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Билјана Дамјановска Јанчевска од Битола;

19. **ГОРДАНА ДИМИТРОВСКА - ГОЛУБОВИЌ**
  - помошник нотар на нотарот Матилда Бабиќ од Скопје ;
20. **АЛЕКСАНДАР ГУЊОВСКИ**
  - помошник нотар на нотарот Соња Катранџиска Кимова од Штип ;
21. **ФЕРХИДЕ ДАУТИ**
  - помошник нотар на нотарот Иво Серафимоски од Тетово;
22. **БЕТИ ЃЕОРЃИЕВА**
  - помошник нотар на нотарот Зорица Пулејкова од Скопје;
23. **АНА ПЕНДОВСКА-ЃОРЃЕВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Катерина Митревска од Скопје;
24. **СЛАВИЦА ЃОРЃИЕСКИ**
  - помошник нотар на нотарот Башким Елези од Гостивар,
25. **АНЕТА ЗДРАВКОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Насер Зибири од Скопје;
26. **СОЊА ЗЛАТАНОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Нада Палиќ од Скопје;
27. **ЕЛЕНА НЕТКОВА ИВКОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Анита Адамческа од Скопје;
28. **ДУШАНКА БИНОВА ИЛИЕВ**
  - помошник нотар на нотарот Махир Зибири од Скопје,
29. **ВЕСНА ЈАНЕВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Весна Дончева од Скопје;
30. **САНДРА ЈАЊИЌ**
  - помошник нотар на нотарот Џеват Бучи од Скопје;
31. **ГОРАН КАРАНФИЛОВСКИ**
  - помошник нотар на нотарот Ленче Каранфиловска од Штип,
32. **ЈОВАНКА КОСТАДИНОВА**
  - помошник нотар на нотарот Ристо Самарџиев од Кавадарци;
33. **БИЛЈАНА КОСТОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Кристина Костовска од Скопје;
34. **АЛЕКСАНДРА КРФИСКИ**
  - помошник нотар на Нотарот Џеват Бучи од Скопје;
35. **ЦВЕТАНКА ЛУКИЌ**
  - помошник нотар на нотарот Весна Стојчева од Скопје;
36. **МАРИЈА КРСТЕВСКА МАЛОВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Ивана Катевеновски од Скопје,
37. **ЕМИЛИЈА МАРКОСКА**
  - помошник нотар на нотарот Трајко Маркоски од Прилеп,
38. **ОЛГИЦА МАТЕВСКА**
  - помошник нотар на нотарот Себаедин Даути од Гостивар,

-
- 39. ДАНИЕЛА МЕЧЕВА**
- помошник нотар на нотарот Силвана Шандуловска од Скопје
-
- 40. ТАЊА МИНОВА**
- помошник нотар на нотарот Анастасија Петреска од Скопје;
-
- 41. МЕРИ МИТРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Весна Митровска од Крива Паланка ;
-
- 42. МИРЈАНА МИТРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Верица Симоновска Синадинова од Скопје;
-
- 43. СНЕЖАНА МИХАИЛОВА**
- помошник нотар на нотарот Аница Маџункова од Струмица;
-
- 44. ФЕРИДА МУРАТАГИЌ**
- помошник нотар на нотарот Љубица Стефкова Начевска од Скопје;
-
- 45. АНЕТА ДОЈЧИНОВА - НАСТЕСКА**
- помошник нотар на нотарот Кристина Костовска од Скопје;
-
- 46. КОСАРА НАУМОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Ана Брашнарска од Скопје;
-
- 47. ВЕНЦИСЛАВА НЕШОВИЌ**
- помошник нотар на нотарот Зафир Хаџи Зафиров од Скопје;
-
- 48. СЛАВИЦА НОВКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Ристо Папазов од Скопје,
-
- 49. ТАТЈАНА ПЕТРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Светлана Китановска од Кочани ;
-
- 50. КИРИЛ ПЕТРОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Анета Петровска-Алексова од Скопје;
-
- 51. ЉУБИЦА КАРАМАНДИ ПОПЧЕВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Вера Караманди од Битола;
-
- 52. ЕЛЕНА РИСТОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Махир Зибири од Скопје;
-
- 53. НАТАША РИСТОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Весна Дончева од Скопје;
-
- 54. РЕЗИЈАНА САИТИ**
- помошник нотар на нотарот Вјолца Мехмеди од Гостивар;
-
- 55. ЕЛЕНА МИЛУШЕВА САПУНѢИЕВА**
- помошник нотар на нотарот Јанко Милушев од Струмица;
-
- 56. АЛЕКСАНДРА СИМОНОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Нерџиван Идризи од Скопје;
-
- 57. АНА СИНАДИНОВА**
- помошник нотар на нотарот Верица Симоновска Синадинова од Скопје;
-
- 58. КРИСТИНА КИРКОВА - СПАСОВА**
- помошник нотар на нотарот Зафир Хаџи-Зафиров од Скопје;
-

- 59. МАГДАЛЕНА ПАУНКОВА СПАСОВА**
- помошник нотар на нотарот Вера Станоевска од Скопје;
-
- 60. ГАБРИЕЛА ДЕНКОВСКА - СПАСОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Марјан Коцевски од Куманово;
-
- 61. МАЈА СТАНИНОВА**
- помошник нотар на нотарот Силвана Шандуловска од Скопје;
-
- 62. ХРИСТИНА СТЕФАНОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Елизабета Стојаноска од Прилеп;
-
- 63. САШКА СТЕФАНОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Артан Раховица од Куманово;
-
- 64. МАЈА СТОЈКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Фатмир Ајрули од Скопје ;
-
- 65. ЛИДИЈА ЃОРЃИЕВСКА-СТОЈКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Вера Станоевска од Скопје ;
-
- 66. СОЊА СТОЈЧЕВА - НИКОЛОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Невенка Зојчевска Вучидолова од Скопје ;
-
- 67. ЕЛЕНА ТОДОРОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Виолета Петровска-Стефановска од Скопје ;
-
- 68. АНЕТА МЛАДЕНОВСКА ТОДОРОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Богданка Дејановска од Крива Паланка;
-
- 69. САЊА ТОМОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Билјана Пецовска од Скопје ;
-
- 70. ИВАНА ТАЛЕВСКА - ТРЕНДАФИЛОВА**
- помошник нотар на нотарот Насер Зибири од Скопје;
-
- 71. ТАТЈАНА ТРАЈКОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Јорданка Митевска од Куманово;
-
- 72. ДИВНА ТРАЈЧЕВА**
- помошник нотар на нотарот Стоимен Трајчев од Кочани;
-
- 73. ИВИЦА ТРИФУНОВСКИ**
- помошник нотар на нотарот Анита Адамческа од Скопје;
-
- 74. АНДРЕЈ ХРИСТОВ**
- помошник нотар на нотарот Луиза Христова од Битола;
-
- 75. ВАЛЕНТИНА ЦВЕТАНОВСКА**
- помошник нотар на нотарот Елена Пенџерковски од Скопје;
-
- 76. АЛЕКСАНДРА ЏАЛЕВА**
- помошник нотар на нотарот Ана Брашнарска од Скопје;
-